

# MITÄHÄN TEKIS?

Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja  
kansalaistoimintaan osallistuminen  
-tutkimushankkeen väliraportti

Päivi Harinen

Nuorisotutkimusverkosto  
Nuorisotutkimusseura  
Verkojulkaisusarja

Taitto: Aino Harinen  
© Nuorisotutkimusseura ja Päivi Harinen

Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisusarja  
2005

ISBN: 952-5464-21-0 (PDF)

# SISÄLLYS

ESIPUHE	4
TIIVISTELMÄ	5
OSA I :JOHDATUS	6
JOHDANTO	7
TUTKIMUKSEN TAUSTA, TAVOITE JA MERKITYS	10
TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN: AINEISTONKERUU JA ANALYYSIN LÄHTÖKOHDAT	12
TUTKIMUKSEN HERÄTTÄMIÄ TUNTEMUKSIA	15
VIITTEET OSAAN I	18
OSA II: TUTKIMUKSEEN OSALLISTUNEISTA NUORISTA	19
NUORTEN TAUSTAT, ELÄMÄNTILANTEET JA -OLOSUHTEET	20
KULTTUURIT, KANSALLISUUDET JA KANSALAISUUDET	24
HARRASTUKSET JA YSTÄVYYSSUHTEET	31
VIITTEET OSAAN II	36
OSA III: MITÄHÄN TEKIS?	37
TOIMINTA- JA HARRASTUSYMPÄRISTÖT	38
TOIVEIDEN TORILLA?	46
JÄRJESTÄYTYNEEMPÄÄ TOIMINTAA	50
NUORILLE TÄRKEÄT ASIAT	58
OSALLISTUMISEN KUTSUT JA KITKAT	61
TIEDON SAAMINEN	66
VIITTEET OSAAN III	69
OSA IV: KATSE YHTEISKUNTAAN	70
OSALLISTUMINEN JA KANSALAISVAIKUTTAMINEN	71
MILTÄ YHTEISKUNTAMME NÄYTTÄÄ?	74
VIITTEET OSAAN IV	78
OSA V: PÄÄTELMIÄ JA POHJUSTUKSIA	79
TOIMELIAISUUTTA TOIMINNAN ULKOPUOLELLA	80
MONIKULTTUURISEN TOIMINNAN JA RASISMINVASTAISUUDEN HENGESSÄ	81
LOPUKSI	83
LÄHTEET	84
LIITTEET	87
SUMMARY	100



## ESIPUHE

Käsillä oleva tutkimusraportti – tai pikemminkin väliraportti – on hiostavan kesän 2005 aikana koottu ja sen loppuessa valmiiksi saatettu tuotos. Tekstin takana on joukko idearikkaita ja sopivan idealistisia tutkijoita ja virkamiehiä, joiden yhteistyössä toteutetaan kaksivuotista Suomessa asuvien monikulttuuristen nuorten suhdetta vapaa-aikaan ja sen viettämiseen kartoittavaa, ymmärtävää ja edistävää hanketta.

Tällä raportilla on näennäisesti vain yksi kirjoittaja, mutta sen taustalla on monta nimeä. Leena Suurpään ehtymätön ideavarasto ja napakka realismi ovat vieneet hanketta eteenpäin ja auttaneet jäsentämään moni-ilmeistä kokonaisuutta. Anne-Mari Keskisalonen poikkeuksellinen asiantuntemus tutkimushankkeen aihepiiristä on osoittautunut korvaamattomaksi. Tutkijaryhmän asiantuntevaa painoarvoa ovat omalta osaltaan vahvistaneet Sami Myllyniemi, Veronika Honkasalo, Heli Niemelä ja Miikka Pyykkönen. Opetusministeriön Mikko Cortes-Tellez, Nuorisosiain neuvottelukunnan Matti Hirvola ja Tuomas Kurttila sekä Pia Metsähuone ovat osoittaneet suurta mielenkiintoa työhömmä ja tarjonneet sellaista sisällöllistä tukea, jota tutkijat harvoin saavat osakseen. Myös Allianssin Matti Cantell on jakanut auiliisti omaa vahvaa tietämystään aineistonkeruun onnistumiseksi. Nuuraa kiitämme tutkimushankkeen rahoittamisesta.

Virpi Kauton panos mittavan aineistonkeruun toteutuksessa on ollut vertaansa vailla. Erja Mooren tarkka ja kriittinen katse on seulonut tekstistä pahimmat kömmähdykset, ja Aino Harinen on taittanut tekstin esityskuntoon. Joensuun yliopiston kasvatustieteen laitoksen ihmiset ovat suhtautuneet pitkämielisesti joukossaan hääriiviin lomakkeiden kopiaiijiin ja postittajiin, ja erityisesti virastomestarit ovat osoittaneet sangen venyvää huumorintajua kantaessaan 10 000 kirjekuorta edestakaisin.

Tämän väliraportin pääasiallinen tehtävä on palvella hankkeen tulevia toimintoja ja osatutkimuksia. Toivotaan, että se täyttää tämän tehtävän. Tutkimushankkeen seuraava vaihe muodostuu nuorten parissa tehdyistä haastattelututkimuksista ja nuorisojärjestöille tehtävistä kyselyistä. Koko hankkeen anti kootaan yksiin kansiin syksyllä 2006.

Joensuussa 20.9.2005

Päivi Harinen

# TIIVISTELMÄ

Tämä raportti on osa 'Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen' -tutkimushanketta, jonka keskeisenä tavoitteena on selvittää Suomessa asuvien monikulttuuristen nuorten (esimerkiksi maahanmuuttajien, kaksoiskansalaisten, ulkomailta adoptoitujen jne.) osallistumista erilaiseen nuorille järjestettyyn vapaa-ajan toimintaan, sekä kunnallisen nuorisotyön että järjestötoiminnan areenoilla. Raportissa esitetään tulokset hankkeen ensimmäisen vaiheen muodostaneesta kyselystä, johon osallistui 1380 13–25-vuotiasta nuorta eri puolilta Suomea. Tutkimukseen osallistuneet nuoret edustavat noin 50 erilaista kansallisuutta.

Tutkimustulosten perusteella niin sanottujen ”hengailupaikkojen” (baarit, kahvilat, ostarit, pikaruokaravintolat) merkitys myös monikulttuuristen nuorten vapaa-ajan ympäristönä on tärkeä. Kulttuuriperinteitä vaalivaan toimintaan osallistuminen sen sijaan on yllättävän vähäistä. Nuorisotalojen toiminta näyttää kokoavan piiriinsä erityisesti vastikään maahan tulleita ja suomen kieltä taitamattomia nuoria. Monikulttuurisissa kohtaamispaikoissa ei käydä erityisen paljon, mutta ne tulevat kuitenkin vahvasti esiin paikkoina, joissa tutkimukseen osallistuneet nuoret mielellään kävisivät, jos heillä olisi siihen mahdollisuus.

Järjestötoimintaan osallistumisesta tutkimuksessa saatiin samansuuntainen kuva kuin muissakin nuorten osallistumista mitanneissa kartoituksissa: urheiluseurat ”nielevät” valtaosan harrastavista nuorista. Tässä tutkimuksessa tuli kuitenkin mielenkiintoisena tuloksena esiin se, että urheilutoimintaa lukuun ottamatta monikulttuuristen nuorten järjestöosallistuminen ja -kiinnostus on aktiivisempaa kuin tutkimukseen osallistuneiden suomalaistaustaisten nuorten. Heitä kiinnostavat erityisesti luonnon ja ihmisoikeuksien suojeluun liittyvä toiminta sekä monikulttuurinen nuorisotoiminta. Myös rasmin vastustaminen toimintaan osallistumisen perusteluna tulee vahvasti esille.

Keskeiseksi nuorisotoimintaan osallistumisen esteeksi tutkimukseen osallistuneet nuoret nostavat ohjaajien ja toisten nuorten ennakoluulot. Toiminnasta tiedottamiseen suuri osa heistä sen sijaan on tyytyväisiä. Monikulttuuriset nuoret ilmaisevat tutkimuksessa myös kiinnostuksensa politiikkaan ja yhteiskunnallisiin asioihin, joka ei kuitenkaan käänny esimerkiksi äänestysaktiivisuudeksi tai puolueisiin liittymiseksi.

Tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että monikulttuuristen nuorten keskuudessa on paljon potentiaalia ja kiinnostusta aktiiviseen nuorisotoimintaan ja yhteiskuntakriittisyyteen. Nuorisopolitiikan ja -toiminnan haasteeksi muodostuukin tilan ja mahdollisuuksien raivaaminen tälle nuorissa ”asualle” valmiudelle.



# OSA I: JOHDATUS

## JOHDANTO

Viime vuosien aikana nuorisotoimi, nuorisotyö ja nuorten osallistuminen erilaisiin organisoituihin vapaa-ajan toimintoihin ovat olleet kasvavan mielenkiinnon kohteena. Kiinnostusta näihin aiheisiin on osaltaan ohjannut keskustelu aktiivisesta ja osallistuvasta kansalaisuudesta, jonka on katsottu olevan tärkeää myös nuorten elämässä (ks. esim. EU:n nuorisopolitiikan uudet tuulet 2002). Mahdollisuuden osallistua erilaisiin aktivoiviin harrastuksiin nähdään olevan yhteydessä erityisesti nuorten syrjäytymis- tai syrjäytymättömyystendensseihin (Pyykkönen 2003; Korhonen 2004). Nuorisotyö ja nuorten järjestötoiminta samoin kuin heidän omaehtoinen ja virallisesti järjestäytymätön liikehdintänsä ovat näkyneet aiheista kiinnostuneina kontribuutioina myös nuorisotutkimuksen kentällä Suomessa (esim. Gretschel 2002; Lundbom 2003; Pyykkönen mt.) ja muualla (esim. Hazekamp & Popple ym. 1997; Furusten ym. 1999).

Oikeusministeriön koordinoimassa kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmassa (2004) nuorten sosialisaatioympäristöt ja koulun ohella erityisesti organisoidun vapaa-ajan ympäristöt mainitaan tärkeinä osallisuuden opettamisen ja edistämisen paikkoina. Osalla näistä areenoista (esim. kunnallisella nuorisotyöllä) on julkilauttuvia kasvatustehtäviä ja osalla ei. Vapaa-ajan osallistuminen on joka tapauksessa nuorten sosialisaatiolle tärkeää, ja erityisesti siksi, että se on yleensä vapaaehtoista (Harinen 2005). Monet nuorten parissa tehdyt tutkimukset (esim. Perho 2000; Harinen ym. 2001) kertovat kuitenkin, että kaikki vapaa-ajan tai kansalaistoiminnan ympäristöt eivät välttämättä ole kaikille nuorille samalla tavalla avoimia; osallistumista niihin säätelee monenlainen epävirallinen ja välillä hankalasti osoitettavissa oleva kontrolli. Kitkaa joidenkin nuorten tai nuorisoryhmien toimintaan osallistumiselle voivat luoda esimerkiksi perheiden taholta tuleva vastustus ja nuorten omat keskinäiset jäsenyyskamppailut ulossulkevine hierarkioineen.

Osallistumisen kontrollointi voi näkyä vapaa-ajan kentillä esimerkiksi nuorisotalojen ja yhdistysten ”sisäpiirien” syntyä, jolloin mukaan pääsemisen epävirallisia kriteereitä määrittelevät tietyt dominoivat tahot tai yksilöt (esim. Perho 2000). Mukaan ottamisen ja ulossulkemisen kriteerit voivat olla myös alakulttuurisia ja liittyä nuorten sukupuoleen, ulkonäköön, kotitaustaan, harrastuksiin, pukeutumiseen, tyyllisiin mieltymyksiin tai muihin vastaaviin asioihin (ks. esim. Tolonen 2001).

Yhteiskunnan monikulttuuristuessa ja -kansallistuessa kansalaisyhteiskuntaan ja siinä toimimiseen kiinnittyvät kysymyksenasettelut, samoin kuin epäviralliset jäsenyyskriteerit, muuttuvat aiempaa monisyisemmiksi. Andersson (2003, 76) viittaa tällaiseen ilmiöön toteamalla: *we have moved from simple to complex inequalities*. Etninen tai kulttuurinen tausta nousee yhdeksi keskeiseksi sosiaalista

erottelua perustelevaksi kategoriaksi, ja etnistä taustaa voidaan tehokkaasti käyttää sosiaalisesta yhteydestä ulossulkemisen argumenttina (Harinen ym. 2001; Harinen 2005; Andersson mt.). Tämä näkyy myös nuorisotyön ja -toiminnan kentillä ja on johtanut tilanteeseen, jossa monikulttuurisen nuorisotyön ja tasa-arvoisten osallistumismahdollisuuksien toteutumista joudutaan pohtimaan ja suunnittelemaan tarkoin. Monikulttuurinen yhteiselo on asia, joka ei näytä sujuvan itsestään (Keskisalo 2000), vaikka nuorten usein ajatellaankin kykenevän kulttuurisista ”kahleista” vapaaseen maailman ymmärtämiseen (esim. Ziehe 1991).

Kansainvälistyminen ja monikulttuurisuus ovat pyrkimyksiä ja retoriikkaa, jotka näkyvät tänään kaikkialla, ja erityisesti kasvatusta ja harrastustoiminnan ja ohjelmien arvosäilyttäminen. Kun arvostukset ja ohjelmat asetetaan rinnakkain nuorisotoiminnasta kertovien tutkimusten kanssa, huomataan kuitenkin, että monikulttuurisessa nuorisotyössä ollaan vasta matkalla kohti tavoitetta: ohjelmasella kenttä ei ole suljettu ”etnisesti toisilta”, mutta erityisesti nuorten keskinäiset ryhmäjäsenyysmitelöt ja ”kantäväestön” nihkeä suhtautuminen erilaisina pidettyihin jättävät usein osalle nuorista mahdollisuuksia vain marginaalisiin toiminnan tiloihin. Esimerkiksi Leeman ja Saharso (1997, 60) uskovat kuitenkin, että monikulttuuriset osallistumismahdollisuudet ovat parasta lääkettä yleisen suvaitsevaisuuden ja solidaarisuuden edistämiseksi: vain yhdessä toimimalla ja kasvamalla on mahdollista saavuttaa erilaisuutta kestävä tasapaino.

Myös Gretschel (2002, 23, 109) on pohtinut nuorten osallistumista, osallisuutta ja vaikutusvaltaa. Hän näkee nuorten osallisuuden yhdessä oppimiseksi ja osallisuuden taas tyhjiön kaltaiseksi tilaksi tai kokemukseksi. Gretschelin tutkimuksessa tuli ilmi, että nuoret arvostavat paljon yhdessä tekemistä, uudistuksissa mukana olemista, mahdollisuutta vaikuttaa tapahtumien kulkuun ja asioiden aikaansaamista (mt., 128–129). Myös Furusten ym. (1999, 41–42) korostavat näitä asioita, mutta painottavat myös, että etniset ja kulttuuriset taustat eivät saa nousta eriarvoisuutta tuottaviksi tekijöiksi nuorten osallisuudessa ja osallistumisessa, ja tavoitteeksi olisi asetettava erilaisuudelle perustuva yhteisyys (*social unity founded on social diversity*).

Vuonna 2004 opetusministeriön Nuorisoasiain neuvottelukunnan, Allianssin ja Nuorisotutkimusverkoston jäsenistä koostunut työryhmä kokoontui suunnittelemaan kaksivuotista tutkimushanketta, jonka keskeiseksi tavoitteeksi asetettiin löytää tietoa siitä, kuinka harrastus- ja nuorisotoiminnan kentille voisi luoda käytäntöjä, joiden avulla mahdollisuudet monipuolisiin vapaa-ajan toimintoihin ja kansalaisvaikuttamiseen aukeaisivat tasa-arvoisesti kaikille Suomessa asuville nuorille. Kokonaisuuden perimmäisenä tehtävänä on tuottaa kattavaa tietoa monikulttuurisista taustoista tulevien nuorten osallistumisesta suomalaiseen kansalaisyhteiskuntaan, erityisesti järjestö- ja nuorisotoimintaan, ja heidän mahdollisuuksistaan ja/tai haluistaan toteuttaa aktiivisen kansalaisuuden periaatteita, samoin kuin heidän toiveistaan osallistumisen areenoista ja organisoidun vapaa-ajan toiminnan sisällöistä. Tavoitteeseen pääsemiseksi ideoitii monipuolinen yhteistyöhanke, jossa tutkimustietoa päätettiin koota Suomessa asuvalta monikulttuurisilta nuorilta, kuntien nuorisotoiminnasta ja



-työstä vastaavilta sekä järjestökentän toimijoilta. Käsiteparilla 'monikulttuuriset nuoret' viittaamme nuoriin, jotka ovat kasvaneet useamman kuin yhden kansallisen kulttuurin vaikutuspiirissä, eli he voivat olla esimerkiksi maahanmuuttajia, pakolaisia, suomalaisiin perheisiin ulkomailta adoptoituja, kaksoiskansalaisia tai nuoria, joiden elämänhistoriaan on kuulunut asuminen muuallakin kuin Suomessa.

Tämä raportti on ensimmäinen kokoava välivaihe kaksivuotisessa tiedonhankinta- ja -hyödyntämisprosessissa. Tässä esiteltävä analyysi perustuu Suomessa asuville monikulttuurisille nuorille lähetettyyn postikyselyyn. Kyselyn tavoitteena on ollut saada tietoa erityisesti siitä, mikä mahdollisesti estää esimerkiksi maahanmuuttajien ja muuten "etnisesti erilaisiksi" määriteltyjen osallistumista tarjolla olevaan vapaaajan toimintaan, ja mikä voisi edistää sitä. Nuorille lähetetyssä lomakkeessa (liite 1) kysyttiin heidän osallistumistaan tai osallistumattomuuttaan kunnan järjestämään nuorisotoimintaan, seurojen ja yhdistysten toimintaan sekä poliittiseen toimintaan. Osa kysymyksistä kartoitti toimintaan osallistumisen houkuttimia ja/tai esteitä ja osa puolestaan asioita, joiden vuoksi nuoret olisivat valmiita aktiiviseen toimintaan ja vaikuttamiseen. Lomakkeessa oli myös pieni osio, joka käsitteli suhtautumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja parlamentaariseen poliittiseen toimintaan. Jotkut lomakkeen kysymyksistä rakennettiin tarkoituksella samanlaisiksi samoihin aikoihin toteutetun Nuorisobarometrin kanssa, niin että jossain vaiheessa voitaisiin myös vertailla näistä kahdesta aineistosta saatuja tuloksia.

Käsillä oleva tutkimusraportti etenee niin, että aluksi esitellään tutkimuksen taustaa ja toteuttamista. Varsinainen analyysi alkaa tutkimukseen osallistuneiden nuorten ja heidän elämäntilanteidensa ja taustojensa esittelyllä. Tämän jälkeen esitetään kyselyllä saatuja tuloksia nuorten harrastuksista, erilaiseen nuorille järjestettyyn toimintaan osallistumisesta ja nuorten toivomista toimintamuodoista. Lisäksi tarkastellaan, miten ja mistä nuoret saavat tietoa erilaisista toiminta- ja osallistumismahdollisuuksista sekä analysoidaan nuorten tärkeiksi kokemia ja määrittelemiä asioita. Analyysin lopuksi pohditaan myös tutkimukseen osallistuneiden nuorten näkemyksiä suomalaisesta yhteiskunnasta ja siinä vaikuttamisesta.



# TUTKIMUKSEN TAUSTA, TAVOITE JA MERKITYS

Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on Suomessa asuvien monikulttuuristen nuorten suhde vapaa-aikaan ja kansalaisyhteiskunnassa toimimiseen laajemminkin. Esimerkiksi Pyykkönen (2003) katsoo, että vapaa-ajan aktiviteeteissa nuorilla on mahdollisuus toteuttaa itselleen tärkeitä asioita ilman, että toiminnan ehdot olisivat ennakkoon vanhempien tai opettajien auktoriteetin tiukasti rajaamia. Suomalaisten nuorten vapaa-ajan toimintaan osallistumista mitataan säännöllisesti (esim. Nuorisobarometri 1998; Nuorten suhde järjestöihin ja globalisaatioon 2001), mutta sitä, miten erilaiset organisoituun vapaa-aikaan liittyvät toiminnan mahdollisuudet ovat esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten nuorten tavoitettavissa, ei tarkkaan tiedetä. Siitä, että monesti monikulttuuristen (ja usein ”ei-suomalaisina” pidettyjen) nuorten on muita vaikeampi saada itselleen tilaa ja hyväksyntää nuorten yhteisillä toiminta-areenoilla, on kuitenkin tutkimusten perusteella saatu selkeä käsitys (esim. Kesksalo & Perho 2001). Jotkut tarjolla olevat, lähtökohtaisesti suomalaiset vapaa-ajan mahdollisuudet puolestaan saattavat monikulttuuristen nuorten itsensä näkökulmasta olla epäolennaisia. Jäsenyys- ja integraatioperspektiivistä tarkasteltuina kansalaisyhteiskunnan tarjoamat osallistumisareenat ovat kuitenkin merkittävä osa esimerkiksi aktiivisen kansalaisuuden toteuttamisen mahdollisuutta. Kohtaako tarjonta kysynnän sekä laadullisesti että määrällisesti, kun kyseessä ovat Suomessa asuvat monikulttuuriset nuoret? Minkälaisia mahdollisia esteitä toimintaan osallistumiselle on, ja miten niitä voisi poistaa?

Tässä tutkimuksessa olemme laajasti kiinnostuneita nuorista, jotka ovat itse tai joiden vanhemmista ainakin toinen on syntynyt ulkomailla, ja käytämme heistä nimitystä monikulttuuriset nuoret tiedostaen ja pyrkien ottamaan huomioon tämän kategorisoinnin alle kiinnittyvät monet elämäolosuhteet ja -historiat (vrt. Alitolppa-Niitamo 2003; Ronkainen 2005). ’Monikulttuurisuuden’ sateenvarjon alle mahtuu monenlaisia kohtaloita ja elämäntilanteita. Jotkut tutkimistamme nuorista ovat muuttaneet Suomeen jossain elämänsä vaiheessa, jotkut ovat syntyneet täällä. Jotkut ovat tulleet maahan pakolaisina kenties traumaattisten elämäkokemusten saattamina ja monet muutkin usein vastoin omaa tahtoaan, jotkut adoptiolapsina. Jotkut heistä suunnittelevat tulevaisuutta Suomessa ja jotkut jossain muualla, kenties entisessä kotimaassaan.

Tilastot ja määrälliset kartoitukset ylipäättään kertovat monenlaisista ongelmista erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten yhteiskuntaan integroitumisessa (koulun keskeyttäminen, työttömyys, syrjintä, muut ongelmat – ks. esim. Pohjanpää ym. toim. 2003; Andersson 2003). Myös etnografiset analyysit ovat osoittaneet monia katkoksia heidän yhteiskunnallisessa jäsenyydessään (ks. esim. Harinen

toim. 2003), samoin kuin erilaisuuden tai erilaisiksi määrittämisen hierarkkisen luonteen (Suurpää 2002). Institutionaalisissa ohjelmissa (kotouttamissuunnitelmat, opetussuunnitelmat, nuorisotyölaki, projektiohjelmat yms.) monikulttuuristen nuorten erityistarpeet on ainakin retorisella tasolla huomioitu, mutta arjen käytännöissä heidän mahdollisuutensa täyteen jäsenyyteen ovat kuitenkin kapeat (esim. Alitolppa-Niitamo 2003; Hautaniemi 2004). Kyse voi olla puutteista tällaisten nuorten ”kansalaistaidoissa” mutta yhtä paljon varmasti myös siitä, että niin sanotun valtaväestön on vaikea antaa heille tarvittavaa tai haluttua toimintatilaa (Keskisalo & Perho 2001). Esimerkiksi kunnallisen nuorisotyön tavoitteissa monikulttuurisuus asetetaan yleensä yhdeksi toiminnan itsestään selväksi tavoitteeksi, mutta tässä tutkimuksessa kysymme, kääntyykö tavoitteiden muodollinen retoriikka aktiiviseksi ja mielekkääksi toiminnaksi.

Tutkimuksen keskeinen nuorisopoliittinen merkitys liittyy ongelmien ja katkosten osoittamiseen monikulttuuristen nuorten kansalais- ja nuorisotoimintaan osallistumisessa, kuten myös hyviksi koettujen toimintatapojen kartoittamiseen. Jos ja kun ihmisiltä penätään kansalaisaktiivisuutta, siihen on syytä osoittaa myös mahdollisuuksia, mutta toiminnan kehittäminen edellyttää tietoa integraation mahdollisuuksista ja monista ehdoista. Osallistumattomuus viestii ohjelmien retoriikan ja arjen mahdollisuuksien välisistä katkoksista, ja tämän tutkimuksen tiedonintressi onkin ensisijaisesti käytännöllinen: kattavan ja monipuolisen tiedon varassa valtionhallinnon, paikallishallinnon ja nuorisojärjestöjen on mahdollista suunnata toimintapolitiikkaansa sellaiseksi, että suomalaisesta kansalaisyhteiskunnasta saataisiin monikulttuurisesti toimiva.



# TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN: AINEISTONKERUU JA ANALYYSIN LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksen kohdejoukoksi valittiin 13–25-vuotiaat sellaiset Suomessa asuvat nuoret, jotka ovat itse tai joiden vanhemmista ainakin toinen on syntynyt ulkomailla. Tällä määrittelyllä tutkittaviin haluttiin saada mukaan maahanmuuttajanuoria, niin sanottuja ”toisen polven” maahanmuuttajia ja ylipäänsä sellaisia nuoria, joiden arjessa ja välittömissä kokemuksissa on läsnä muitakin kansallisia kulttuureita kuin suomalaisuus. Asetetun ikähaarukan toivottiin tuottavan tietoa siitä, miten nuorten toiminta ja kiinnostuksen kohteet mahdollisesti muuttuvat iän lisääntyessä. Lisäksi katsoimme, että yhden tutkittavia määrittelevän ominaisuuden tulisi olla vähintään kahden vuoden mittainen Suomessa asuminen, koska tutkimukseen osallistuminen edellytti kohtalaista suomen kielen hallintaa<sup>1</sup>. Oletimme myös, että kahdessa vuodessa nuori ennättää saada edes jonkinlaista tietoa siitä, minkälaisia toiminta- ja osallistumismahdollisuuksia on olemassa. Tällä rajauksella tutkimuksesta jäivät pois turvapaikanhakijat ja muut äskettäin maahan tulleet nuoret. Toisaalta tällä tavalla tutkimukseen valikoitui myös useita sellaisia nuoria, jotka (tai joiden vanhemmat) ovat *käyneet syntymässä* ulkomailla mutta jotka periaatteessa ovat määriteltävissä ”täysin suomalaisiksi”<sup>2</sup>. He itsekään eivät pidä elämänsä ja taustojaan erityisen monikulttuurisina, ja jatkossa heihin viitataan tässä tutkimuksessa käsitteellä ’suomalaistaustaiset’.

Yleistiedot (kansalaisuudet, asuinalueet) tutkimuksen kohteena olleesta perusjoukosta saatiin Väestörekisterikeskuksesta. Keväällä 2005, jolloin tutkimuksen otantaa suunniteltiin, Suomessa asui noin 24 500 13–25-vuotiasta ulkomaalaisen tai monikulttuurisen perhetaustan omaavaa nuorta, kahden tai useamman asumisvuoden kriteerillä. Valtaosa heistä asuu Etelä-Suomessa: Uudellamaalla (n. 50 %), Varsinais-Suomessa (n. 11 %) ja Pirkanmaalla (n. 7 %). Yleisimmät kansallisuustaustat<sup>3</sup> ovat Suomen lisäksi Venäjä (n. 17 %), Viro (n. 9 %), Somalia (n. 4 %), Ruotsi (n. 3 %) ja Irak (n. 3 %).

Koska perusjoukko on jakaantunut näinkin epätasaisesti, pohdimme aluksi alueelliseen kiintiöintiin perustuvaa satunnaisotantaa varmistaaksemme vastausten saamisen tasaisesti eri osista maata. Joillakin alueilla monikulttuuristen nuorten määrä on kuitenkin niin pieni, että kiintiöinti tuskin olisi tuottanut toivottua tulosta, ja niin tutkimuksessa päädyttiin maanlaajuiseen yksinkertaiseen satunnaisotantaan. Otanta tehtiin Väestörekisterikeskuksessa, ja aloittaessamme aineistonkeruun meillä olivat tutkittavista vain nimi- ja osoitetiedot. Aineiston kokoaminen tehtiin postitse.

Otannan kooksi muodostui lopulta 5000, koska toivoimme saavamme mukaan tutkimukseen noin 2000 nuorta. Otannan suuresta koosta huolimatta tämä toive ei toteutunut, ja lopulta saimme takaisin 1380 lomaketta, jotka oli täytetty niin, että ne voitiin koodata analysoitaviksi<sup>4</sup>. Analyysin ulkopuolelle jätimme pari sellaista lomaketta, joissa oli enemmän tyhjiä kuin täytettyjä kohtia sekä pari lomaketta, jotka vanhempi ilmoitti täyttäneensä lapsensa puolesta. ”Osoite tuntematon” tai ”Ei asu osoitteessa” -merkinnöin varustettuja lomakkeita palautui peräti 70. Tutkimusaineiston keruu vaati kaksi postituskierrosta. Ensimmäisellä kierroksella saimme takaisin 1004 vastausta, ja uusintakierros tuotti 380 täytettyä ja palautettua vastauslomaketta.

Koska tutkimuseettiset säännöt neuvovat suhtautumaan varauksella alaikäisten tutkimiseen, alle 15-vuotiaille tarkoitettuja kyselylomakkeita (n=909) postitettiin heidän vanhemmilleen tutustumista ja perheen nuorelle eteenpäin välittämistä varten (vanhempien luettavaksi tarkoitettu saatekirje on liitteessä 2). Vastausinnostuutta pyrittiin nostattamaan arpomalla vastanneiden kesken kaksi digikameraa ja viisi pienempää yllätyslahjaa. Osa vastanneista nuorista tosin ilmoitti, ettei halua osallistua arvontaan, mutta osallistui silti tutkimukseen. Kameroiden arvonta suoritettiin Joensuun yliopistolla 16.6.2005 ja yllätyslahjojen arvonta muutamaa päivää myöhemmin. Kaikki palkinnot toimitettiin voittajille postitse.

Tutkimusaineiston analyysi on tässä raportissa alustavaa ja ensisijaisesti määrällistä. Lomakkeen avoimiin kysymyksiin saatuja vastauksia ja muita kommentteja käytetään tässä vain kuvailevassa mielessä. Periaatteessa analyysi etenee niin, että tekstin edetessä puretaan kuvailevasti auki kyselyllä saatua informaatiota, myöhemmin tehtävien osatutkimuksen pohjaksi ja taustatiedoksi. Aineiston analyysi on tehty SPSS for Windows -ohjelmalla, ja pääasiassa on laskettu suoria jakaumia (frekvenssejä ja prosentiosuuksia) ja testattu ryhmien välisiä eroja, mikä tarkoittaa sitä, että on katsottu, ovatko esimerkiksi sellaiset tekijät kuin sukupuoli, ikä, kansallisuustausta, Suomessa asumisen kesto tai kielitaito yhteydessä nuorten harrastamiseen, näkemyksiin järjestötoiminnasta, tärkeistä asioista ja niin edelleen. Ryhmien välisiä eroja on testattu ei-parametrisilla testeillä. Laadullisia muuttujia on tarkasteltu lähinnä Khin neliö -testillä, ja Mann-Whitneyn U-testiä on käytetty kahden ryhmän vertailussa silloin, kun kyseessä on ollut järjestysasteikollinen muuttuja, joka ei ole ollut normaalisti jakautunut. Useamman ryhmän keskinäiseen vertailuun tällaisessa tapauksessa on valittu Kruskal-Wallis testi. Silloin kun tässä raportissa kerrotaan ryhmien välisistä eroista (tai ilmiöiden välisistä yhteyksistä), ne ovat aina osoittautuneet tilastollisesti merkitseviksi ( $p < .005$ ). Raportin selkeyden ja luettavuuden vuoksi p-arvot on jätetty merkitsemättä tekstiin, mutta ne ovat tarvittaessa tarkistettavissa alkuperäisestä datasta. Lisäksi aineiston analyysissä tehtiin joitakin pääkomponenttianalyseja, joiden pohjalta rakennettiin summamuuttujia jatkoanalyseja varten.

Koska meillä ei ole otokseen valikoituneista nuorista muita tietoja kuin heidän nimensä ja osoitteensa, tarkkaa katoanalyysia on hankala tehdä. Päällisin puolin



tarkasteltaessa voi kuitenkin todeta, että kyselyyn näyttivät hieman muita systemaattisemmin jättäneen vastaamatta alle 15-vuotiaat nuoret<sup>5</sup>. Lomake lähetettiin heidän vanhemmilleen, emmekä luonnollisesti voi tietää, välittivätkö vanhemmat sen eteenpäin lapsilleen.

# TUTKIMUKSEN HERÄTTÄMIÄ TUNTEMUKSIA

Tutkimus herätti kyselylomakkeen saaneissa monenlaisia kysymyksiä ja tuntemuksia, ja palautuneista lomakkeista näiden voi päätellä olleen pääasiassa myönteisiä ja innostuneita. Kyselylomakkeiden reunoihin oli kirjattu monenlaisia kokemuksia ja kehittämisehdotuksia, ja vastanneista nuorista 165 ilmoitti olevansa halukas jatkossa osallistumaan myös tutkimushaastatteluun (vain 61 nuorta vastasi suoraan ”ei”). Jonkin verran vastaajissa tuntui herättävän hämmennystä se, että kaikki eivät mieltäneet itseään kohdejoukkoon kuuluviksi; monet lomakkeen kysymyksistä sisälsivät oletuksen siitä, että vastaajalla on maahanmuuttajatausta. Jotkut ihmettelijöistä olivat täyttäneet lomakkeen, mutta kommentoivat tutkimusta kirjoittamalla lomakkeen loppuun muun muassa seuraavaa: *Molemmat vanhempani ovat täysin suomalaisia, isäni perhe vain sattui asumaan pari vuotta Ruotsissa hänen syntyessään. Mutta hauskanhän tätä oli täyttää (17-vuotias tyttö) ja Olen täysin suomalainen enkä pidä maahanmuuttajista (17-vuotias poika). 20-vuotias koko ikänsä Suomessa asunut vastaaja puolestaan totesi: Isäni syntyi Ruotsissa, mutta muutti 1-vuotiaana Suomeen. En taida olla oikea kohde tälle vihkoselle. Arvostan tällaisia tutkimuksia.*

Jotkut vastaajista taas näyttivät selkeästi loukkaantuvan siitä, että heitä pidettiin ”nuorina”. Saimme muun muassa tällaista palautetta: *Mopotusta, tämä on tehty alle 18 v. (22-vuotias vastaaja) ja Kysymykset olivat melko ”nuorison vapaa-aikapainotteisia”. Nuori aikuinen (yli 18 v.) ei ole nuorisotoiminnassa mukana ellei avusta tai ohjaa sitä eli tee työtä sen eteen (22-vuotias vastaaja).* Eräs vastaaja taas totesi seuraavaa: *En ihan käsittänyt, mitä tarkoitetaan ”nuorten toiminnalla” – en ole tainnut juuri tietää sellaisen olemassaolosta (22-vuotias vastaaja).*

Muutama vanhempi soitti ilmoittaakseen nuoren oleskelevan ulkomailla ja pyysi lähettämään lomakkeen sinne. Tällaisille nuorille lomake lähetettiin sähköpostitse. Jotkut vanhemmat taas olivat itse toimittaneet lomakkeen eteenpäin ulkomailla oleville nuorilleen, ja kaukaisin meille palautunut täytetty lomake oli postitettu Egyptissä. Yksi isä soitti ja kysyi, miksi heille on lähetetty lomake, vaikka hän on viidennessä polvessa suomalainen ja vain syntynyt Tukholmassa, ja yksi äiti taas kysyi, haluammeko hänen poikansa osallistuvan tutkimukseen, vaikka hän *vain syntyi ulkomailla ja sitten hänet tuotiin kotiin.* Eräs äiti puolestaan soitti ja halusi itse puhua omasta elämästään ja sen vaikeuksista maahanmuuttajana Suomessa. Hän myös kertoi poikansa repineen kyselylomakkeen suuttuneena ja todenneen olevansa *oikea suomalainen.*

Kaikki vanhempien tai nuorten itsensä yhteydenotot eivät siis olleet ainoastaan

kiinnostuneita tai selitteleviä. Jotkut ilmoittivat ihmettelynsä siitä, että lomaketta ei ollut saatavilla ruotsinkielisenä. Tyhjinä palautuneita lomakkeita maininnoilla *på svenska* tai esimerkiksi *eftersom jag är svenskspråkig vore jag tacksam om det kunde vara på svenska* oli yhteensä 14<sup>6</sup>. Monet ruotsinkielisistä vastaajista olivat täyttäneet lomakkeen, mutta muistuttivat meitä Suomen kaksikielisyydestä muun muassa seuraavalla tavalla: *i en så omfattande undersökning som denna, är det störande att inte kunna få frågorna på svenska. Finland är faktiskt TVÅ-SPRÅKIGT!!!* Yhdessä lomakkeessa taas todettiin: *I'm sorry. I tried, but there is too much Finnish for me to understand. Feel free to contact me otherwise.*

Joissakin perheissä lähettämämme lomake saattoi herättää ylimääräisiä jännitteitä, koska saimme pari puhelua närkästyneiltä (ilmeisesti adoptio)vanhemmilta, joiden mielestä heidän lapsensa oli *oikea suomalainen*. Myös muutamissa saamissamme kirjeissä tai sähköpostiviesteissä välittyi suuttumus tällaiseen kohdejoukkoon määrittelyksi tulemisesta, ja pari saamaamme kirjettä oli suorastaan vihamielisiä. Eräs melkein koko ikänsä Suomessa asunut vastaaja täytti kyllä huolellisesti koko lomakkeen, mutta kirjoitti sen loppuun muun muassa seuraavaa: *Tuli ihan yllätyksenä, että joku "tutkijapelle" pitää minua maahanmuuttajana. Ei varmaan ole mitään käsitystä miten Suomi-Ruotsi-rajaseudulla asutaan [...] Omasta mielestä 22-vuotias Yliopisto opiskelija<sup>7</sup> ei ole enää nuori ehkä nuori aikuinen [...] esim. kysymykset nuorisotalotoiminnasta ja discoista eivät kuulu ikäiselleni. Kuitenkin tulipa yksi asia ainakin selväksi, että olen sitten teidän mielestä maahanmuuttaja ja nyt hyvin loukkaantunut sellainen.*

Eräs lomakkeen täyttänyt nuori totesi seuraavaa: *Tämä tutkimus on saanut minua tuntemaan itseäni vähemmäksi suomalaisena kuin olen.* Joku lomakkeen saanut taas tunsu tulleen kohdeksi *apinana*, ja joku taas närkästyi saatekirjeessä olleesta ”jos sinulla on vaikeuksia suomen kielen ymmärtämisessä” -osuudesta ja koki omaa älykkyyttään aliarvioitavan. Sama nuori mies uhkasi jopa jatkotoimenpiteillä, jos tällaisen *A4-saasteen* lähettäminen hänelle vielä toistuisi.

Kaikki lomakkeisiin kirjatut terveiset eivät suinkaan olleet pelkästään negatiivisia tai närkästyneitä. Eräs 11 vuotta Suomessa asunut 17-vuotias vastaaja totesi seuraavaa: *Hyvä lomake! Tällaisia voisi olla enemmän* ja eräs 12 vuotta maassa asunut 13-vuotias vastaaja puolestaan seuraavaa: *Miltä tuntui vastata näihin kysymyksiin? TOSI kivalta. Hyvä että edes joku kysyy tällaisia kysymyksiä.* Kielteiset reaktiot saivat meidät kuitenkin tutkijoina pohtimaan esimerkiksi maahanmuuttaja-termiin kiinnittyviä assosiaatioita, siihen liittyviä negatiivisia kokemuksia, ulossuljetuksi tulemisen tuntemuksia ja uudenlaisen käsitteistön tarpeellisuutta yhteiskunnan muuttuessa yhä monikansallisemmaksi. Käsiteongelmaan törmäsimme myös tutkimuksemme kohdejoukkoa määrittellessämme: monikulttuuriset nuoret on kategorisena käsitteenä sumea, mutta itse asiassa tutkimiamme nuoria tarkasti luonnehtivaa käsitteistöä ei ole edes olemassa. Ehkä tämä on hyväkin asia: tiukoilla kategorioilla on kyky ja taipumus sulkea ulos kaikki niihin ”sopimattomat”, eikä tällainen näytä toimivan enää, jos on koskaan toiminutkaan.



Tutkijoita jäivät askarruttamaan muutkin kuin käsitteisiin ja nimeämisiin liittyvät asiat. Jotkut tutkimukseen osallistuneista nuorista olivat selkeästi kiinnostuneempia arpajaispalkintoina olleista digikameroista kuin tutkimuksen aiheista sinänsä. Eräs nuori kirjoitti lomakkeen loppuun tällaiset terveiset: *Pitäs saaha se digikamera ku laitoitte näin tylsän ja hankalan kyselyn!!! Meni turhaa aikaa!! (...) Antakaa mulle pliis kamera ku oon kiinnostunut tosi paljon valokuvaamisesta mutta meillä ei ole varaa kameraan!* Kovin mielellämme olisimmekin lähettäneet kamerat kaikille vastaajille, etenkin kun tutkimuksen tavoitteena on juuri harrastusmahdollisuuksien edistäminen.

Myös toisentyypiset odotukset jäivät vaivaamaan mieltämme. Kyselylomakkeen saatekirjeessä tutkimuksen tarkoitusta perusteltiin pyrkimyksillä edistää kaikkien nuorten tasa-arvoisia osallistumismahdollisuuksia. Monet vastaajista näyttivät ottaneen vakavasti tämän maininnan, mikä velvoittaa myös meidät tutkijat ponnistelemaan kohti tavoitteita. Eräs arabiankielinen vastaaja esitti meille toiveenaan seuraavaa: *Voisitteko autta minua toteuttamaan suunnitelmani esittän esim. mun omalla äidinkielellä + suomen kielellä norten ohjelmaa TV:ssa.* Eräs pakolaisena maahan tullut puolestaan kirjoitti ongelmistaan ja yksinäisyydestään ja päätti lomakkeen sanoihin *kiitos teille, jotka autatte meitä.* Tällaiset viestit muistuttavat tutkijoita koskettavalla tavalla siitä, että työmme tarkoitus on muuallakin kuin tutkimusraporttien ja akateemisen keskustelun tuottamisessa.



## Viitteet

- 1 Jostain syystä tämä kriteeri aineistossa ei kuitenkaan täyty – kyselylomakkeen palautti lopulta ainakin 132 sellaista nuorta, joiden ilmoittama asumisaika Suomessa on vähemmän kuin kaksi vuotta. Tiedossa ei ole, tapahtuiko kohdejoukon ”haarukoinnissa” tai otannan poiminnassa virhe vai kävikö esimerkiksi niin, että lomakkeita täyttivät lopulta sellaiset nuoret, joille niitä ei alun perin ollut tarkoitettu.
- 2 Aineistonkeruuvaiheessa saimme useitakin puhelinsoittoja esimerkiksi Ruotsissa ”syntymässä käyneiltä” nuorilta, jotka kysyivät, voivatko he osallistua tutkimukseen vaikka eivät olekaan ”oikeita maahanmuuttajia”.
- 3 Virallinen käytäntö näyttää suosivan ilmaisua ’kansalaisuustaatat’. Tässä tutkimuksessa tehdään kuitenkin ero kansalaisuuden ja kansallisuuden välille niin, että kansalaisuudella viitataan muodolliseen ja viralliseen (”myönnettyyn”) kansalaisuuteen ja kansallisuudella taas etniseen ja kulttuuriseen taustaan (josta myös tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneempia). Suomen kansalaisuus ei välttämättä tee ihmistä suomalaiseksi kulttuurisen kuulumisen tai identiteetin tasoilla, eikä häntä myöskään aina kohdella suomalaisena (ks. esim. Wildemeersch & Redig 1997, 127).
- 4 Nuoret eivät suhtautuneet kovinkaan suurella pieteetillä lomakkeessa pyydettyyn viimeiseen palautuspäivään, vaan vastauksia tuli vielä kuukausi pyydetyn jälkeenkin. Jotta analyysia päästiin tekemään sovitussa aikataulussa, muutama myöhään tullut lomake ei ole enää mukana tässä analyysissa (kaikki SPSS-ajot on tehtävä uudelleen, jos aineistoa täydennetään vähitellen). Jatkossa kaikki myöhässä tulleet lomakkeetkin ovat tietysti tutkijoiden käytettävissä ja matriisiin koodattavissa.
- 5 Tällainen päätelmä voidaan tehdä, sillä tiedämme, keitä alle 15-vuotiaat kohdejoukkoon kuuluvat ovat; heidän osoitetietonsa saatiin erikseen, koska lomake oli lähetettävä heidän vanhempiansa katsottavaksi.
- 6 Sitä, että vastaajat vaivautuivat palauttamaan tyhjän lomakkeen, voi pitää kannanottona, moitteena ja viestinä tutkijoille. Lomakkeen kääntämistä ruotsiksi mietittiin kyllä ennen aineistonkeruuta, mutta kokemukset ovat osoittaneet, että kallis käännöstyö on tuottanut lopulta vain muutaman vastauksen (esim. Harinen & Ronkainen 2003). Tämä on asia, johon jatkossa kuitenkin kannattaa kiinnittää huomiota.
- 7 Olen tarkoituksella kopioinut aineistolainaukset sellaisinaan, kirjoitus- ja kielioppivirheineenkin.

# OSA II: TUTKIMUKSEEN OSALLISTUNEISTA NUORISTA



# NUORTEN TAUSTAT, ELÄMÄNTILANTEET JA -OLOSUHTEET

Koska 5000 henkilön otoksesta käyttökelpoisen vastauslomakkeen palautti kohtuulliseen aikaan mennessä 1380 nuorta, niin kyselyn lopulliseksi palautusprosentiksi tuli noin 28 (jatkossa kaikki esitettävät lukumäärät on laskettu näistä analyysiin mukaan otetuista vastauksista). Prosenttiosuutena tulosta ei voi pitää täysin tyydyttävänä, mutta toisaalta vastausten lukumäärä on kuitenkin kohtuullinen erityisesti, kun otetaan huomioon tutkimusjoukon erityislaatuus. Määrä on enemmän kuin riittävä myös monenlaisten pätevien tilastoanalyysien tekemiseen, ja siksi tutkimuksen aineistoon on syytä olla ainakin jossain määrin tyytyväinen. Ehkä yhtenä erityisongelmana aineistossa voi mainita puuttuvien havaintojen suuren määrän joidenkin kysymysten ja väittämien kohdalla, mutta näiden raportoinnissa pyritään tarkkuuteen ja pohditaan myös niiden osuutta tulkinnoissa.

Vastaajista melkein puolet (48 %<sup>1</sup>) asuu Etelä-Suomen läänissä. Länsi-Suomen läänissä heistä asuu noin 32 prosenttia, Oulun läänissä noin kahdeksan prosenttia, Itä-Suomen läänissä noin seitsemän prosenttia ja Lapin läänissä noin neljä prosenttia. Ahvenanmaalaisia saimme mukaan tutkimukseen vain kolme, mikä osaltaan johtunee siitä, että ruotsinkielistä lomaketta ei ollut saatavissa<sup>2</sup>. Tämä jakauma vastaa melko hyvin perusjoukon jakaumaa, joskin aineistossa Etelä-Suomen läänin edustus on hieman perusjoukon vastaavaa osuutta kapeampi.

Tutkimukseen osallistuneiden nuorten asuinpaikan ”luonteesta” voi mainita sen verran, että noin 65 prosenttia heistä asuu ’suurehkoksi kaupungiksi’ koodaamassamme paikassa. ’Pikkukaupungissa tai vastaavassa’ puolestaan asuu tutkittavista noin 32 prosenttia ja maaseudulla noin neljä prosenttia<sup>3</sup>.

Monen tutkimukseen osallistuneen nuoren henkilökohtaiseen elämänselämään sisältyy asumisia ainakin kahdessa eri maassa. Vain Suomessa asuneita tutkittavissa on 435 (32 %), Suomessa ja jossain muussa maassa asuneita 761 (55 %) ja kolmessa tai useammassa maassa asuneita 171 (12 %, puuttuvia havaintoja 13).

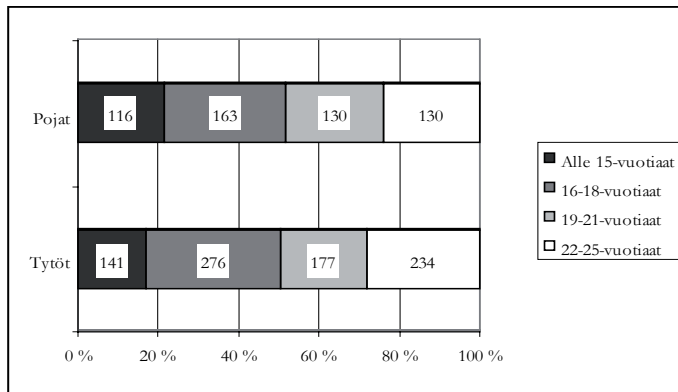
Selvitimme nuorten tulevaisuudensuunnitelmia kysymällä heiltä, missä maassa he toivoisivat asuvansa kymmenen vuoden kuluttua<sup>4</sup>. Tällä toiveiden listalla voiton vie Suomi (827 mainintaa), ja ’muualla’ haluaisi puolestaan asua 375 vastaajaa. 86 tutkimukseen osallistunutta nuorta oli sitä mieltä, että vielä ei voi tietää tällaista kymmenen vuoden päähän ulottuvaa asiaa. 92 nuorta puolestaan sivuutti tämän kysymyksen vastaamatta siihen. ’Muualla’ -vaihtoehtoon pyydettiin täsmennystä kysymyksellä ”missä?”, joka yksittäisten valtioiden mainitsemisen lisäksi tuotti muun muassa seuraavanlaisia vastauksia: ”Amerikassa”, ”Euroopassa”<sup>5</sup> ja ”jossain etelässä”.

Yhteensä tutkimukseen osallistui 832 tyttöä/nuorta naista<sup>6</sup> (60 %) ja 547 poikaa/nuorta miestä (40 %, yksi puuttuva havainto). Lomakkeessa kysyttiin vastaajien syntymävuotta, mutta analyysia varten muuttuja 'ikä' koodattiin neliluokkaiseksi laadulliseksi muuttujaksi niin, että saatiin muodostettua neljä ikäryhmää: vuosina 1980–1983 syntyneet (22–25-vuotiaat), vuosina 1984–1986 syntyneet (19–21-vuotiaat), vuosina 1987–1989 syntyneet (16–18-vuotiaat) ja vuosina 1990–1995<sup>7</sup> syntyneet (15-vuotiaat ja sitä nuoremmat). Taulukossa 1 näkyvät eri-ikäisten vastaajien osuudet koko aineistossa, ja siitä havaitaan, että hieman muita innokkaammin lomakkeeseen ovat vastanneet 16–18-vuotiaat nuoret. Tällaisiin iän suhteen tehtyihin päätelmiin on kuitenkin syytä suhtautua varauksella: yli 15-vuotiaiden kohdalla meillä ei ole tietoa otokseen valikoituneitten nuorten todellisesta ikäjakaumasta, emmekä siis ylipäänsä tiedä, kuinka monelle kuhunkin ikäryhmään (yli 15-vuotiaista) kuuluvalla nuorella kyselylomake lähetettiin.

Taulukko 1: Vastaajat ikäryhmittäin

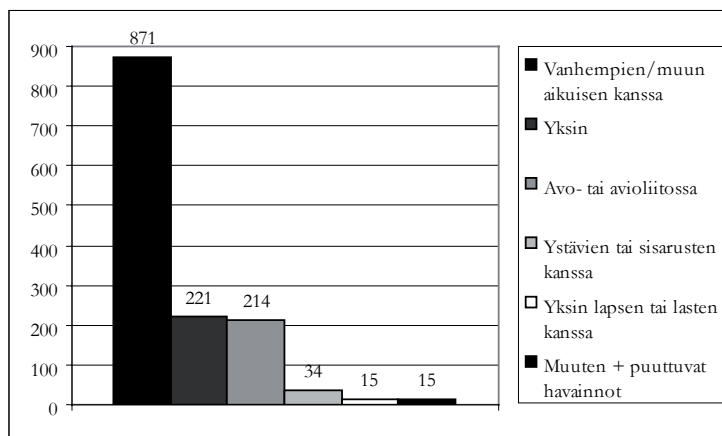
IKÄ LUOKITELTUNA	LUKUMÄÄRÄ	PROSENTTIOSUUS KAIKISTA VASTANNEISTA
15-vuotiaat ja nuoremmat	257	18.6
16–18-vuotiaat	439	31.8
19–21-vuotiaat	308	22.3
22–25-vuotiaat	364	26.4
Ikä ilmoittamatta (puuttuvat havainnot)	12	0.9
<b>Yhteensä</b>	<b>1380</b>	<b>100</b>

Ristiintaulukoitaessa taustamuuttujat ikä ja sukupuoli saatiin kuvion 1 esittämä jakauma. Tyttöjen ja poikien osuudet ovat samansuuntaiset kaikissa ikäryhmissä, vaikka lukumäärät ovatkin erilaisia epätasaisen sukupuolijakauman vuoksi.



Kuvio 1: Tyttöjen ja poikien osuudet eri ikäryhmissä

Vaikka noin puolet tutkimukseen osallistuneista nuorista on täysi-ikäisiä (vähintään 18-vuotiaita), niin 871 eli suuri osa (63 %) heistä ilmoitti asuvansa vanhempiensa tai jonkun muun aikuisen huoltajan kanssa. Kuvioista 2 käy ilmi asumismuotoa koskevien vastausten jakautuminen aineistossa. Tässä aineiston vertailu Nuori-sobarometriaineistoon tuottaa kiinnostavia tuloksia: barometriin osallistuneista 20–24-vuotiaista tytöistä kuusi prosenttia ja samanikäisistä pojista 20 prosenttia asuu vanhempiensa tai huoltajansa kanssa, kun taas tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorten kohdalla vastaavat prosenttiosuudet ovat tyttöjen kohdalla 11 ja poikien kohdalla 24. Tutkimamme monikulttuuriset nuoret asuvat siis vähän keski-vertosuomalaisia nuoria pidempään vanhempiensa tai huoltajiensa kanssa. Siihen, mistä tämä johtuu, aineisto ei luonnollisesti anna vastauksia, mutta ainakin tyttöjen kohdalla tulkintaa voinee hakea suomalaisten naisten suhteellisen itsenäisestä asemasta suhteessa miehiin ja perheisiinsä, tai ylipäänsä suomalaiseen kulttuuriin kuuluvasta varhaisen itsenäistymisen ideaalista (Harinen 2000). Kysymys voi olla siitäkin, että erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten (kuten aikuistenkin usein) on vaikea löytää omaa paikkaansa yhteiskunnassa (esimerkiksi työtä tai asuntoa, ks. esim. Andersson 2003). Tämä tulee ilmi myös lomakkeiden reunoihin kirjoitetuista kommentteista *kun vaan saisi töitä tai en tiijä mutta haluan päästä opiskele ja saaha duuni*.



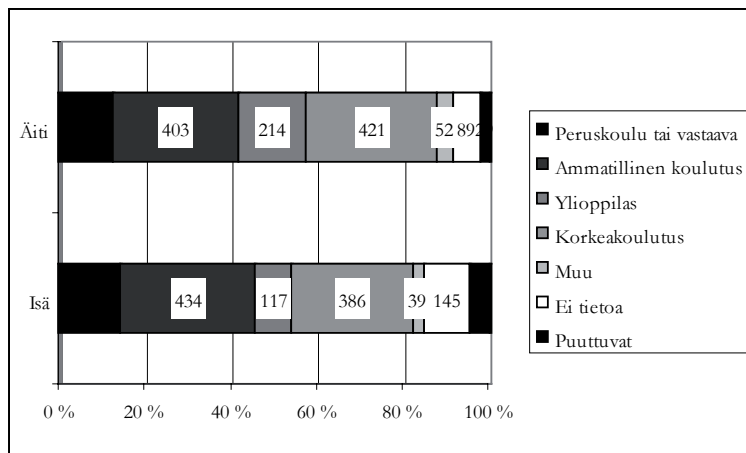
Kuvio 2: Vastaajien ilmoittamat asumismuodot

Sellaisia nuoria, joilla on itsellään lapsia, tutkimukseen osallistui 67 (5 %). Yleisin ilmoitettu lapsiluku on yksi ( $f=45$ ), ja kaksilapsisia vastaajia on tutkimuksessa mukana 20. Vain yksi nuori ilmoitti, ettei hänen lapsensa asu yhdessä hänen kanssaan. 16 vastaajaa jätti lomakkeen tämän kohdan tyhjäksi, joten todellisuudessa ”lapsellisia” vastaajia saattaa olla jokunen enemmänkin.

Aineistonkeruujankohdalla keväällä 2005 tutkimukseen osallistuneista nuorista 413 (30 %) opiskeli peruskoulussa, 210 (15 %) lukiossa, 188 (14 %) korkeakoulussa

ja 166 (12 %) ammatillisessa oppilaitoksessa. Tähän kysymykseen jätti vastaamatta 366 vastaajaa, jotka ilmeisesti sisältyvät siihen joukkoon, joka ilmoitti olevansa töissä (kokopäivätyössä 145 vastaajaa ja osapäivätyössä 244 vastaajaa) tai sitten työttömiin, joiden osuutta ei kysymysten muotoilun vuoksi voida kuitenkaan tässä laskea.

Klassinen yhteiskuntatutkimuksessa tarkasteltu tutkittavia ryhmittelevä taustatekijä, perheen sosioekonominen asema, jota yleensä tarkastellaan vanhempien ammattien ja koulutuksen kautta, on monikulttuurisessa kontekstissa ongelmallinen. Yhdenmukaistamisyrittämisistä huolimatta eri maiden koulutusjärjestelmät poikkeavat toisistaan, tutkintojen nimikkeet ja symboliset arvot vaihtelevat, eivätkä korkeastikaan koulutetut maahanmuuttajat välttämättä työllisty Suomessa koulutustaan vastaaviin ammatteihin. Tässä tutkimuksessa nuorten taustoja kartoitettiin kuitenkin perinteisesti kysymällä heidän vanhempiensa koulutusta. Vastaukset on koottu kuvioon 3.



Kuvio 3: Vanhempien koulutustaustat

Kuviosta havaitaan, että valtaosassa nuorten perheitä vanhemmilla on joko ammatillinen tai korkea-asteen koulutus (tässä yhdistettiin ammattikorkeakoulutus ja yliopistokoulutus). Naisten yleinen koulutustason kohoaminen näkyy tässäkin aineistossa. Näiden vastausten edessä joudumme kuitenkin pysähtymään pohtimaan sitä, ovatko kouluttamattomien vanhempien lapset kenties muita systemaattisemmin jättäneet vastaamatta kyselyyn. Monen vastaajan vanhemmilla on myös työpaikka: 913 nuorta (66 %) ilmoitti äitinsä olevan töissä, ja vastaavasti 934 nuorta (68 %) ilmoitti isällään olevan työpaikan. Osalla nuorista, erityisesti pakolaisina tulleilla, on kuitenkin ollut elämässään vaiheita, joissa isät ja/tai äidit ovat kadonneet heidän arjestaan, eivätkä he näin ollen ole pystyneet vastaamaan tähän kysymykseen.



# KULTTUURIT, KANSALLISUUDET JA KANSALAISUUDET

Koska monikulttuurisuuden konkretisoituminen tutkittavien nuorten omassa arki- ja perhe-elämässä on ollut yksi keskeinen tutkimusta suunnannut taustakriteeri, niin tätä elämänulottuvuutta kysyttiin lomakkeessa useallakin tavalla. Halusimme ensinnäkin tietää, minkä maan tai maiden kansalaisia nuoret ovat, mitä kansallisuutta he tai heidän vanhempansa edustavat, minkä maalaisiksi he itse tuntevat itsensä, mihin uskontokuntaan he kuuluvat, mitä kieltä puhuvat, missä maassa he ovat aloittaneet koulunkäyntinsä ja minkälaisien tilanteiden yhteydessä tai kautta ulkomailta muuttaneet ovat saapuneet Suomeen. Tässä väliraportissa esitetyt luokittelut ovat vielä karkeita eivätkä kovin yksityiskohtaisia tai jalostuneita, mutta niitä tarkennetaan jatkossa.

Yksi keskeinen kiinnostuksen kohde tutkimuksessa on ollut tarkastella muista kuin ”tavallisista” suomalaisista taustoista tulevien nuorten elämää. Aihealuetta kartoitettiin muun muassa kysymällä nuorilta heidän vanhempiensa kansallisuuksia. Tutkimukseen osallistuneet nuoret tai heidän vanhempansa edustavat ainakin 46 erilaista kansallisuutta. Määrä voi olla suurempikin, koska osa nuorista oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen.

Tässä vaiheessa tutkimusta nuorten ilmoittamista vanhempien kansallisuuksista rakennettiin seuraava luokittelu (taulukko 2), niin että vastaajia saataisiin ”järjestettyä” keskinäisen vertailun mahdollistaviin ryhmiin. Luokitus perustuu tutkimustuloksiin ja teorioihin siitä, että kansakunnille ja kansallisuuksille on kautta historian pyritty luomaan jokin luonne tai identiteetti, jota yksittäiset ihmiset usein asetetaan ”edustamaan” ja joka vaikuttaa myös siihen, miten heitä kohdellaan ja minkälaisia mahdollisuuksia, identiteettejä tai asemia heille ollaan valmiita sallimaan (esim. Leeman & Saharso 1991; Boyarin 1994; Hazekamp & Popple 1997; Cartea & Gómez 1997; Leiprecht ym. 1997; Harinen & Ronkainen 2003; Gordon & Lahelma 2003; Andersson 2003<sup>8</sup>). Usein näiden suhtautumisten välille rakentuu hierarkia niin, että (esimerkiksi) tietyistä maista tai kulttuureista tulevat maahanmuuttajat toivotetaan tervetulleemmiksi kuin joistakin toisista maista tulevat. Tällainen sosiaalinen erottelujärjestelmä nojaa ajatuksiin sekä kolonialismin luomasta lännen herruudesta ja maailman jakamisesta ”ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen maailmaan” että rodullistamisesta – siitä, että ihmiset, jotka ovat erinäköisiä kuin me, herättävät meissä vierauden kokemuksia, jotka taas helposti nousevat määrittelemään keskinäisen vuorovaikutuksen laatua (Rastas 2002; Hautaniemi 2004). Tässä rakennettu luokittelu on luonnollisesti kiistanalainen, monitulkintainen ja ongelmallinen – erityisesti, koska se kytkee kansallisuudet jäykästi maantieteel-



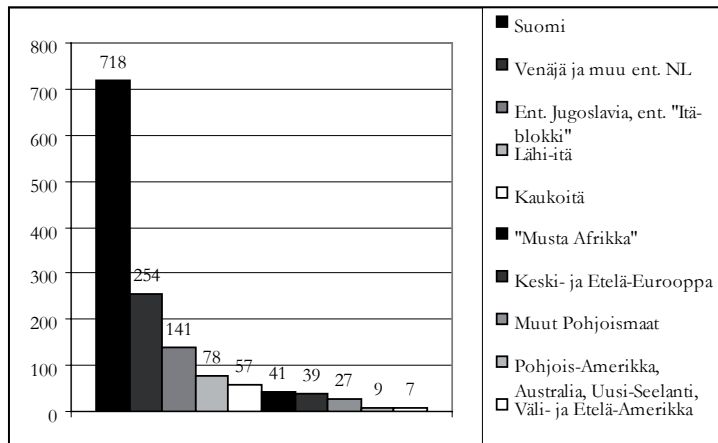
lisiin alueisiin – mutta tutkimushankkeen edetessä se jalostunee tarkemmaksi ja perustellummaksi, enemmän aineistolähtöiseksi.

Tutkijoina olemme tietoisia tällaisten kansalaisuuksiin, kansallisuuksiin, etnisyyteen ja kulttuuriin perustuvien luokitusten ongelmallisuudesta ja siitä, että niillä on vahva todellisuutta tuottava luonne (epä)eettisine ja poliittisine seuraamuksineen (ks. Sulkunen & Törrönen (toim.) 1997). Tutkimuksen tehtävänä ei voi olla tällaisten kategorioiden vahvistaminen, erityisesti jos lähtökohtana ja tavoitteena on pikemminkin kulttuuristen raja-aitojen madaltaminen. Toivomme, että tutkimuksemme lukija ei ota näitä jäsenyyksiä todellisina ihmisiä toisistaan erottelevina ja heitä luonnehtivina staattisina luokituksina vaan metodologisina analyysin väliaikaisina apuvälineinä (ks. Suurpää 2005). Lisäksi on hyvä huomata, että nämä jäsenyykset eivät kerro niinkään niihin ”sijoittamistamme” ihmisistä kuin siitä, miten itse suhtaudumme heihin, eli viime kädessä siis meistä itsestämme (Harinen & Niemelä 2005).

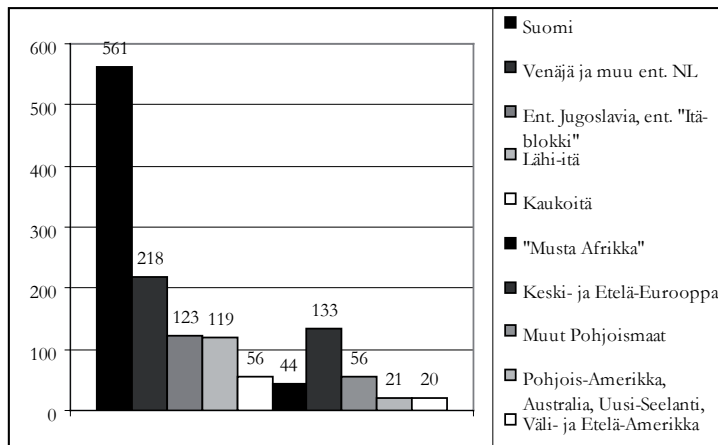
Taulukko 2: Vanhempien kansallisuuksien luokittelu

<b>Suomi</b>	
<b>Muut Pohjoismaat</b>	<b>Ruotsi, Norja, Tanska, Islanti</b>
<b>Keski- ja Etelä-Eurooppa</b>	<b>Läntinen ja eteläinen Eurooppa, Unkari</b>
<b>”Kaukaiset mantereet ja saaret”</b>	<b>Pohjois-Amerikka, Australia, Ceylon</b>
<b>”Musta Afrikka”</b>	<b>Afrikka lukuun ottamatta sen pohjoisia valtioita</b>
<b>Kaukoitä</b>	<b>Kiina, Japani, Intia, Vietnam, Pakistan, Thaimaa jne.</b>
<b>Venäjä ja muu entinen NL</b>	<b>Entisen NL:n alueet</b>
<b>Entinen Jugoslavia, Baltia ja muu entinen ”Itä-blokki”</b>	<b>Baltian maat, Romania, Jugoslavia, Serbia, Albania jne.</b>
<b>Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka</b>	<b>Israel, Turkki, Iran, Irak, Tunisia jne. (myös kurdit)</b>
<b>Etelä- ja Väli-Amerikka</b>	

Kuvioihin 4 ja 5 on koottu tutkimukseen osallistuneiden nuorten ilmoittamat vanhempien kansallisuudet. Kansallisuuksien jakautuminen aineistossa noudattelee melko sujuvasti myös perusjoukon kansallisuustaustoja.



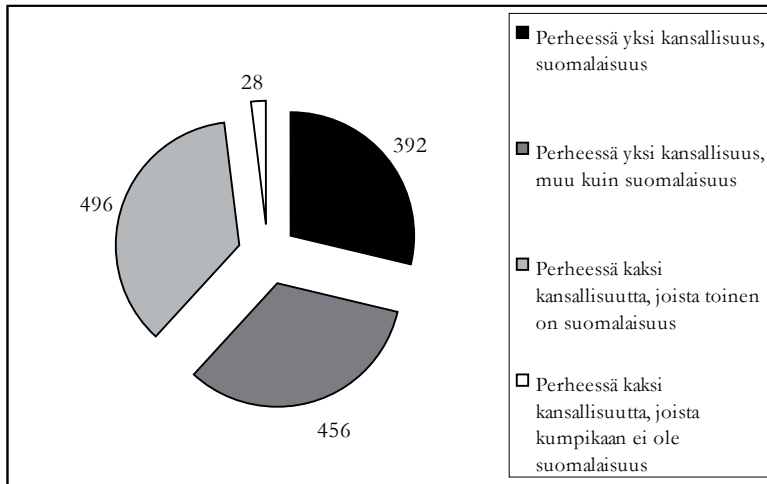
Kuvio 4: Nuorten ilmoittamat äitien kansallisuudet



Kuvio 5: Nuorten ilmoittamat isien kansallisuudet

Aineistosta on laskettavissa myös nuorten perhetaustan yksi- tai monikulttuurisuus. 848 tutkimukseen osallistuneen nuoren (62 %) perheessä on heidän ilmoituksensa mukaan ”läsnä” vain yksi kansallisuus. 392 vastaajan (28 %) kodeissa tämä kansallisuus on Suomi (molemmat vanhemmat ovat suomalaisia), ja 456 vastaajan (33 %) kodeissa se on joku muu kuin Suomi (kumpikaan vanhemmista ei ole suomalainen, mutta he edustavat kuitenkin samaa kansallisuutta). 524 tutkimukseen osallistuneen nuoren (38 %) perhetausta on monikansallinen niin, että heidän vanhempansa edustavat eri kansallisuuksia. Useimmiten toinen näistä on Suomi ja toinen joku muu, mutta 28 vastaajan vanhemmat edustavat eri kansallisuuksia, joista kumpikaan

ei ole Suomi. Kahdeksan nuorta on jättänyt kokonaan vastaamatta vanhempiensa kansallisuutta koskeneisiin kysymyksiin. Tämä kenties sekavan tuntuinen perheiden kulttuurimosaiikki havainnollistuu kuviossa 6.



Kuvio 6: Perheiden kansalaisuusyhdistelmien variaatiot

'Vain yksi kansallisuus, muu kuin suomalaisuus' -perheitä ovat erityisesti sellaiset perheet, joiden vanhemmat ovat lähtöisin Afrikasta, Kaukoidästä, entisen Neuvostoliiton, entisen Jugoslavian sekä Lähi-idän alueilta. Kahden kansallisuuden perheitä aineistossa edustavat etenkin muita pohjoismaisia, keski- ja eteläeurooppalaisia, amerikkalaisia ja australialaisia ”juuria” omaavat nuoret (vrt. Harinen & Ronkainen 2003).

Vastaajista ainakin 823 (60 %) on Suomeen muualta muuttaneita. Näiden lisäksi tutkittavissa on yli 100 sellaista vastaajaa, jotka ovat asuneet muuallakin kuin Suomessa, mutta jotka eivät ole laittaneet lomakkeeseen mainintaa Suomeen tulostaan (ks. luku **Nuorten taustat, elämäntilanteet ja -olosuhteet**). Alle viisi vuotta maassa asuneita näistä muualta muuttaneista on 12 prosenttia, viidestä kymmeneen vuotta asuneita 23 prosenttia, kymmenestä kahteenkymmeneen vuotta asuneita 54 prosenttia ja yli kaksikymmentä vuotta asuneita 11 prosenttia. Valtaosa tutkittavista on siis sellaisia, jotka ovat olleet Suomessa jo suhteellisen kauan ja todennäköisesti oppineet sekä kieltä että yhteiskunnassa toimimista muutenkin. Heillä voi myös olettaa olevan tietoa erilaisista nuorille tarjotuista harrastus- ja osallistumismahdollisuuksista.

Suomeen tulon syitä selvitettiin pyytämällä nuoria valitsemaan sopivin annetuista vaihtoehdoista. Tulokset on koottu taulukkoon 3, josta nähdään, että yleisin saapumisen syy ovat suomalaiset sukujuuret. Tarkempi analyysi osoittaa näiden muualta tulleiden ”suomensukuisten” olevan muita useammin entisen Neuvosto-



liiton alueelta tai Ruotsista lähtöisin olevien vanhempien lapsia, mikä on tietysti odotettuakin. Suomeen naimisiin tulleet äidit tai isät ovat muita useammin lähtöisin Venäjältä tai Baltiasta, mistä on tultu tänne myös työnhakuun. Afrikasta, Kaukoidästä ja Lähi-idästä (erityisesti kurdit) on puolestaan tultu pakolaisina tai adoptiolapsina<sup>9</sup>.

Taulukko 3: Suomeen tulon syyt (n=823)

TULOSYYT	LUKUMÄÄRÄ	VALIDI PROSENTTIOSUUS (Laskettu vain tähän kysymykseen vastanneista)
Suku on kotoisin Suomesta	252	30.6
Muu (adoptio, pakolaisuus, vaihto-opiskelu jne.)	189	23.0
Vanhempi tuli Suomeen töihin tai etsimään töitä	183	22.2
Toinen vanhempi meni naimisiin suomalaisen kanssa	129	15.7
Molemmat edelliset syyt yhdessä	66	8.0
Nuori tuli itse Suomeen töihin tai etsimään töitä	4	0.5
<b>Yhteensä</b>	<b>823</b>	<b>100</b>

Vaikka melkoinen osa vastaajista on muualta Suomeen muuttaneita, niin yleisin nuorten ilmoittama virallinen kansalaisuus on Suomen kansalaisuus (55 %, n=765, ks. taulukko 4). Suomen kansalaisuutta vailla olevia jonkun muun maan kansalaisia vastanneissa on 329 (24 %). Kaksoiskansalaisia, joiden toinen kansalaisuus on Suomi, tutkimukseen osallistui 263 (19 %). Tämän kohdan lomakkeessa jätti tyhjäksi 23 vastaajaa. Aineiston tarkempi tarkastelu osoittaa, että Suomen kansalaisia ovat erityisesti suomalaisten ja Kaukoidästä kotoisin olevien vanhempien lapset (joista monet lienevät vietnamilaisia ”toisen polven” maahanmuuttajia). Suomen kansalaisuutta vailla ovat muita useammin Afrikasta, entisen Neuvostoliiton sekä entisen Jugoslavian alueelta tulleiden vanhempien lapset. Kaksoiskansalaisia aineistossa edustavat erityisesti Keski- ja Etelä-Euroopan valtioista (Sveitsi, Saksa, Ranska yms.) maahan tulleiden lapset (vrt. Harinen & Ronkainen 2003).

Kansalaisuuden ja kansallisuuden toisistaan erottaminen on usein hankalaa jo käsitteiden samannäköisyydenkin vuoksi (esim. Harinen 2000). Pyrimme kuitenkin tutkimuksessa tarkastelemaan näitä molempia (sekä virallista kansalaisuutta että kansallista identiteettikokemusta), koska viime kädessä kansallisuus on kuitenkin se, joka säätelee vahvemmin identifioitumista ja arjen kokemuksia: passi ei poista syrjintää ja suvaitsemattomuutta, kuten Wildemeersch ja Redig (1997, 127) to-

teavat. Aineiston perusteella näyttää siltä, että ainakin osa nuorista on oivaltanut hyvin hakemamme eron. Kysymykseen 'minkä maalaisena pidät itseäsi?' nuoret vastasivat taulukossa 4 esitetyllä tavalla. 59 vastaajaa jätti syystä tai toisesta vastaamatta tähän kysymykseen.

Lomakkeessa asiaa kysyttiin avoimella kysymyksellä, ja vastausten luokittelu oli vähän ongelmallista: vastauksissa oli esimerkiksi sellaisia mainintoja kuin suomenruotsalainen tai kanadansuomalainen, jotka identiteetikategorioina tai -kokemuksina eivät oikeastaan ole "tavallista suomalaisuutta" tai "tavallista kanadalaisuutta" mutta eivät myöskään sellaista selkeää kahteen kansakuntaan (tai maahan) kiinnittymistä, joka tulee esiin usein esimerkiksi kaksoiskansalaisten itsemäärittelyissä (ks. Harinen & Ronkainen 2003). Jotkut tutkimukseen osallistuneet nuoret puolestaan toivat esiin myös kaksoiskansalaisia tutkittaessa havaitun pysyvän erilaisuuden kokemuksen: [pidän itseäni] suomalaisena Venäjällä, venäläisenä Suomessa (12 vuotta Suomessa asunut vastaaja). Sitä, kertooko tällainen kokemus negatiivisen ulkopuolisuuden vai positiivisen erottautumisen tunteesta (ks. myös Andersson 2003, 75), ei tällaisen kyselytutkimuksen perusteella voi kuitenkaan päätellä.

Taulukko 4: Kansalaisuudet ja kansallisuuksiin identifioituminen

MINULLA ON...	LUKUMÄÄRÄ	PROSENTTI OSUUS KAIKISTA VASTANNEISTA	PIDÄN ITSEÄNI...	LUKUMÄÄRÄ	PROSENTTI OSUUS KAIKISTA VASTANNEISTA
Suomen kansalaisuus	765	55.4	Suomalaisena	711	51.5
Jonkun muun maan kuin Suomen kansalaisuus	329	23.8	"Alkuperäkansaani" <sup>10</sup> kuuluvana (en suomalaisena)	291	21.1
Suomen ja jonkun muun maan kansalaisuus	263	19.1	Sekä suomalaisena että "alkuperämaahani" kuuluvana	284	20.6
Kahden muun maan kuin Suomen kansalaisuus	20		Kosmopolittina ja kansainvälisenä	4	0.3
			Minulla ei ole mitään kansallista identiteettiä / En oikein tiedä, minkä maalaisena pitäisin itseäni		
Puuttuvat havainnot	23		Puuttuvat havainnot	59	

Suomalaiseksi identiteettinsä määrittivät suomalaisten vanhempien lapset ja sellaiset kaksoiskansalaiset, joiden äiti on suomalainen. ”Alkuperämaalaisiksi” itseään luonnehtivat erityisesti Afrikasta, Kaukoidästä, entisen Neuvostoliiton alueelta, Baltiasta ja entisestä Jugoslaviasta sekä Lähi-idästä tulleiden vanhempien lapset. Muista Pohjoismaista ja Keski-Euroopasta ”kotoisin” olevat puolestaan identifioituivat muita useammin kahteen kansallisuuteen. Tässä on huomioitava kuitenkin, että erityisesti myös Venäjän Karjalasta maahan muuttaneet mainitsivat usein olevansa identiteetiltään suomalaisia<sup>11</sup>, samoin kuin Ruotsista (paluu)muuttaneet alun perin suomalaisten vanhempien jälkeläiset, vaikka tilastollisessa tarkastelussa nämä eivät nousseetkaan niin selkeästi esille. Jostain syystä eräs vastaajista huomautti kuitenkin lomakkeen lopussa, että [miksi] *ette kysyneet olenko suomalainen. Näiden kysymyksien perusteella voisin olla vielä esim. kurdi, somaali, eli ulkomaalainen* (16-vuotias yhdeksän vuotta Suomessa asunut vastaaja). Eräs toinen, koko ikänsä Suomessa asunut mutta monikulttuurisessa perheessä elänyt vastaaja totesi seuraavaa: *Monikulttuurisuus on paljon monimutkaisempi asia, en tiedä millaista tutkimusta tarkalleen teette ja kuuluuko itse tekijöihin ”sekarotuisia” ihmisiä, mutta asiaa ei voi kuitata kysymällä ”minkä maalainen tunnet olevasi?” Kyse on usein vaikeasta (ja ehkä kivuliaastakin) asiasta.*

Kysymys uskonnosta on ilmeisen hankala tällaisissa lomaketutkimuksissa (ks. esim. Ronkainen 2005). Tässä tapauksessa nuorten uskontokuntiin kuulumista kysyttiin avoimella kysymyksellä, joka tuotti monenkirjavia vastauksia kuten ”kristitty”, ”ev.lut”, ”katolilainen”, ”juutalainen”, ”bahai”, ”pakana”, ”saatana” ja niin edelleen. Uskonnoista pystytään rakentamaan tässä vain karkea luokittelu, jota aineisto noudattelee taulukossa 5 esitetyllä tavalla. Tässä kannattaa huomioda, että puuttuvia havaintoja on peräti 202 – ilmeisesti uskonto on asia, josta halutaan myös vaieta<sup>12</sup>.

Taulukko 5: Vastaajien uskonnot (n=1178)

USKONTO	LUKUMÄÄRÄ	PROSENTTIOSUUS (LASKETTU KAIKISTA VASTANNEISTA)
Kristinusko (myös juutalaisuus)	919	66.6
Islam	117	8.5
Buddhalaisuus	20	1.4
Muut	10	0.7
Ateismi tai väestörekiesteri	112	8.1
Uskontoa ei ilmoitettu (puuttuvat)	202	14.6

Kielitaidon merkitystä pidetään kiistattomana yhteiskunnassa toimimisen ja integraation kriteerinä. Nuorten kielitaitoa kysyttiin lomakkeessa pyytämällä heitä nimeämään paras kielensä. Peräti 900 vastaajaa (65 %) mainitsi parhaaksi kielekseen suomen. 141 vastaajaa (10 %) lisäsi suomen kielen rinnalle yhtä ”parhaaksi” jonkun toisen kielen. Jonkun muun kielen kuin suomi mainitsi parhaana kielenään 257 nuorta (19 %), ja 59 vastaajan (4 %) paras kieli on ruotsi. 23 tutkimukseen osallistunutta nuorta jätti vastaamatta tähän kysymykseen. On hyvin mahdollista, että kyselyyn ovat kokonaisuudessaan jättäneet vastaamatta erityisesti sellaiset nuoret, jotka eivät pidä suomen kielen taitoaan hyvänä tai edes riittävänä.

Ristiintaulukoitaessa muuttuja ’kielitaito’ joidenkin vastaajia ryhmittelevien taustamuuttujien (kansalaisuus, kansallisuus, maassa asumisen kesto, asuinpaikka) kanssa saatiin seuraavanlaisia tuloksia. Ensinnäkin suomen ja ruotsin kielen parhaiksi kielikseen maininneet ovat muita useammin vain Suomen kansalaisia. Kaksikielisinä itsenään pitävät nuoret puolestaan ovat muita useammin monikansalaisia, ja ’joku muu kuin suomi’ -kieliset ovat usein myös vailla Suomen kansalaisuutta. Sama trendi näyttää pätevän myös identiteettikokemusten suhteen: suomalaisiksi itsensä tuntevat ovat suomenkielisiä, ”muunmaalaisiksi” itsensä tuntevat eivät koe myöskään hallitsevansa kieltä (nämä tuntemukset luultavasti myös ruokkivat toisiaan), ja kaksikieliset pitävät itseään muita selkeämmin kahteen kansaan ja kulttuuriin kuuluvina. Perheiden kansallisuustausta näkyy myös nuorten kielitaidossa: suomalaisuus perheen ainoana kansallisuustaustana on (tietysti) kytköksissä suomen kieleen parhaana kielenä, ei-suomalaisuus perheen kansallisuustaustana on yhteydessä jonkun muun kuin suomen kielen määrittämiseen parhaaksi kieleksi, ja kahden kansallisuuden perheiden lapset mainitsivat myös muita useammin hallitsevansa hyvin suomen ja jonkun toisen kielen. Erityisesti pakolaisina maahan tulleet kuuluvat usein siihen ryhmään, joka ei koe hallitsevansa hyvin suomen kieltä. Maassa asumisen kesto näyttää olevan loogisessa yhteydessä suomen kielen hallintaan niin, että asumisvuosien enenemisen myötä myös suomen ilmoittaminen parhaaksi kieleksi lisääntyy.

Kansallisuustaustoittain tarkemmin katsottuna parhaaksi kielekseen jonkun muun kuin suomen määrittelevät erityisesti sellaiset nuoret, joiden ”juuret” ovat Afrikassa, entisen Neuvostoliiton alueella, entisen Jugoslavian alueella tai Lähi-idässä. Tämä lienee syytä ottaa huomioon esimerkiksi nuorisotoimintaa markkinoitaessa. Asuinpaikan ”luonteen” suhteen aineistossa on eroja niin, että maalla ja pikkukaupungeissa asuvat vastaajat ovat muita tutkimukseen osallistuneita useammin suomenkielisiä. Läänitasolla tarkasteltaessa taas Etelä-Suomen läänissä ja sen suurehkoissa kaupungeissa asuvien vastaajien paras kieli on yleensä joku muu kuin suomi, ja nuorten monikirjoisuus lukuisine kansallisuuksineen ja kielineen näkyy parhaiten Etelä-Suomen alueella, mikä tietysti on todettavissa myös tilastoista. Esimerkiksi Leeman ja Saharso (1997, 60) katsovat, että tällainen erilaisuuden kiteytyminen alueella voi olla omiaan vähentämään kulttuurien



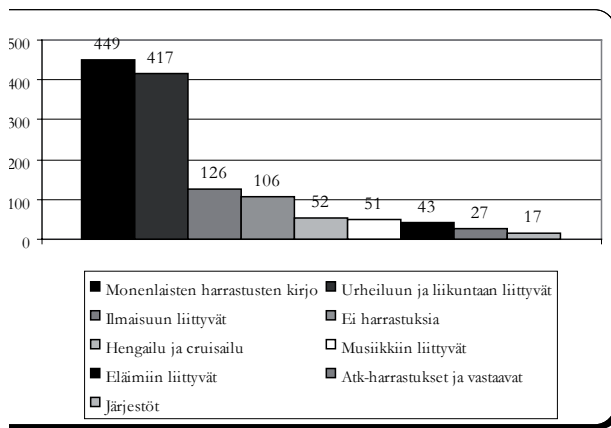
sosiaalista etäisyyttä ja tekemään juuri suuremmista kaupungeista ilmapiiriltään monikulttuurisesti avoimempia.

Esimerkiksi Ronkaisen (2005) tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota muodollisen koulutuksen merkitykseen kansalaiseksi ja yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi sosiaalistumisessa. Tähän tutkimukseen osallistuneista nuorista 941 (68 %) on aloittanut koulunkäyntinsä Suomessa ja 429 (31 %) jossain muussa maassa (puuttuvia havaintoja 10). Koulunaloitusikä on vaihdellut 3-vuotiaasta 15-vuotiaaseen, mutta kuitenkin niin, että yleisimmät aloitusiät ovat seitsemän ja kuuden vuoden iät (63 % ja 28 %). Myös koulunaloitusmaa on yhteydessä nuorten kielitaitoon niin, että Suomessa koulunsa aloittaneet mainitsivat parhaaksi kielekseen suomen selkeästi useammin kuin muissa maissa koulun aloittaneet.



# HARRASTUKSET JA YSTÄVYYSSUHTEET

Kyselylomakkeessa oli avoin kysymys, jossa nuoria pyydettiin listaamaan harrastuksiaan. Tätä osiota analysoitaessa jouduttiin hämmentymään: ennakkoon asetetut marginaalisuus- ja tekemättömyysoletukset saivat väistyä lomakkeista välittyvän harrastusten runsauden ja kirjon edessä. Nuorten ilmoittamat harrastukset ulottuvat lukemisesta, käsitöistä ja puutarhanhoidosta aina aitojen miekkojen keräilyyn ja purjelentoihin saakka. Vain noin kahdeksan prosenttia nuorista ilmoitti, ettei heillä ole mitään harrastuksia. Monilla vastaajista sen sijaan on useitakin erityyppisiä harrastuksia, ja siksi niiden jakautumista aineistossa on hankala esittää kootusti ja tiivistetysti luokitellen. Tätä yritetään kuviossa 7, mutta sitä tarkasteltaessa on syytä muistaa, että aineiston tämä osuus on analysoitu vasta alustavasti ja karkeasti, ja harrastusten luokittelu edellyttää jatkossa tarkempaa pohtimista.



Kuvio 7: Nuorten ilmoittamia harrastuksia

Kuviossa 7 luokka 'monenlaisten harrastusten kirjo' pitää sisällään pitkiä listoja erilaisista tekemisistä. Joku nuorista saattoi esimerkiksi ilmoittaa harrastavansa *kuntosalia, lukemista, piirtämistä, tanssia ja vallankumouksellista ajattelua*, ja yhteisen nimittäjän löytäminen tällaiselle runsaudelle oli vaikeaa. Luokka 'urheiluun ja liikuntaan liittyvät harrastukset' puolestaan kattaa vastaukset, joissa on ilmoitettu vain urheiluun liittyviä harrastuksia. *Kavereiden kanssa kävely* on tässä analyysissä, liikunnallisuudestaan huolimatta, luokiteltu luokkaan 'hengailu ja cruisailu', joihin myös sijoitettiin sellaiset vastaukset kuten *mopot* tai *autot* (jotka tulkittiin tässä tuunaukseksi, vaikka kysymys on voinut tietysti olla moottoriurheilustakin). Luokka 'atk-harrastukset ja vastaavat' sisältää tietokoneharrastusten lisäksi rooli-



pelit, larppauksen, shakin ja biljardin – lähinnä siksi, että niille ei tahtonut löytyä muuta luokkaa.

'Ilmaisuun liittyvät harrastukset' sisältävät laulamisen, tanssimisen, näyttelemisen, kirjoittamisen ja niin edelleen, vaikka myös luokka 'musiikkiin liittyvät harrastukset' (joka tässä tulkittiin lähinnä musiikin kuunteluksi) saattaa pitää sisällään laulajia ja bändeissä soittajia – ja tanssia voi tietysti tehdä myös kilpaliikuntamielessä. Musiikin merkitys tämän päivän nuorten maailmassa on ilmeisen keskeinen, ja se mainittiin usein myös muiden harrastusten lomassa. Huomiota kiinnitti myös lukemisen osuus hyvin monen vastaajan elämässä (ks. myös Furusten ym. 1999, 70). Luokka 'järjestöt' on tässä analyysissä kaikkein pienin, mutta toisaalta luokkaan 'monenlaisten harrastusten kirjo' sisältyy useita vastauksia, joissa muiden harrastusten ohella oli mainittu partio, vapaaehtoistyö, kerhonojastoiminta, junioreiden valmennus ja niin edelleen. Kaikkineen tutkimuksen tämä osio on kuitenkin vasta karkeasti tarkasteltu, ja koska koko hankkeen mittakaavassa kysymys on melkoisen keskeisestä asiasta, aiheen spesifimpi käsittely on jatkossa paikallaan.

Yksi nuorten ympäristöön integroitumisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin mittarit ovat heitä ympäröivien vertaisten ja ystävien piirit (esim. Törrönen & Vornanen 2002). Suomalaisnuorten ja maahanmuuttajanuorten ystävyudet eivät välttämättä synny kitkatta (esim. Keskisalo 2003), mutta ne ovat kuitenkin mahdollisia (esim. Niemelä 2003). Tässä analysoitavassa aineistossa hämmästyttää se, että miltei kaikki vastaajat (97 %) kertoivat itsellään olevan suomalaisia ystäviä, vaikka esimerkiksi vain 14 prosenttia heistä ilmoitti kuuluvansa johonkin nuorten ryhmittymään<sup>13</sup>. Ne harvat nuoret, jotka mainitsivat, ettei heillä ole suomalaisia ystäviä, ovat joko afrikkalaisten tai entisen Neuvostoliiton alueelta kotoisin olevien vanhempien lapsia. Lisäksi useimmat heistä ilmoittivat parhaaksi kielekseen jonkun muun kuin suomen, eli yhteisen kielen puuttuminen lienee selkeästi jarruttanut ystävyysien solmimista.

Ilmeisesti monet nuorista ovat kuitenkin joutuneet kamppailemaan ystävyysistään, koska 259 (19 %) vastaajaa on sitä mieltä, että suomalaisten kanssa ystävyystyminen ei ole helppoa. Tätä mieltä ovat erityisesti Afrikan, Kaukoidän, entisen Neuvostoliiton ja Lähi-idän alueilta maahan tulleiden lapset sekä jälleen sellaiset nuoret, joiden paras kieli on joku muu kuin suomi. Kielitaidon suhde ystävien määrään ja ystävyysien syntymiseen on tärkeä huomio esimerkiksi kotouttamiskeskustelun kannalta.

Ystävien saamisen vaikeutta perusteltiin lomakkeissa muun muassa seuraavilla maininnoilla: *koska olen ulkomaalainen* (neljä vuotta Suomessa asunut vastaaja), *jotkut suomalaiset ovat ennakkoluuloisia ja eivät ole niin avoimia kuin ulkomalaiset* (kymmenen vuotta Suomessa asunut tyttö) ja *suomalaiset ovat niin vakavia ja ujoja* (kuusi vuotta Suomessa asunut tyttö). Samansuuntaisesti perustelivat suomalaisten kanssa ystävyystymisen vaikeutta 16 vuotta maassa asunut poika: *ihmiset ovat sulkeutuneita* ja seitsemän vuotta täällä elänyt poika: *ihmiset on aika sulkeneet sisältäpäin!* Osa nuorista haki syitä tutustumisvaikeuksiin myös omasta

asennoitumisestaan ja/tai persoonastaan: *jos on ujo, ei oma-aloitteinen, niin ei saa ystäviä – ainakin minun kohdalla se on ollut niin* (12 vuotta Suomessa asunut tyttö). Myös *kielimuuri* on yksi lomakkeissa esiin tullut perustelu (seitsemän vuotta maassa asunut poika).

Koska ystävyksiä mutta toisaalta myös ystäväystymisen esteitä mainittiin useita ja usein, saattaa olla, että nuoret ilmoittivat ystäviksi myös koulukaverit. Vastauksiksi kysymykseen siitä, missä suomalaisiin nuoriin on tutustuttu, saatiin muun muassa seuraavia arkisia ja vähemmän arkisia toimintaympäristöjä: koulu, työpaikka, kuntosali, urheiluharrastukset, kesätyöt, kahvilat, seurakunnan toiminta, kerhot ja kuoro.

Maahanmuuttajataustaisia ystäviä sen sijaan on tutkittavista vähän harvemmillä (57 %, n=781). Jälleen aineistossa on tunnistettavissa systemaattinen kansallisiin taustoihin kiinnittyvä ero: maahanmuuttajataustaisia ystäviä on (tilastollisesti) odotettua enemmän niillä, joiden ”juuret” ovat Afrikassa, Kaukoidässä, entisen Neuvostoliiton alueella, entisessä Jugoslaviassa sekä Lähi-idässä – ja odotettua vähemmän taas nuorilla, joiden vanhempien kansallinen tausta on suomalainen, pohjoismaalainen tai keskieurooppalainen (vrt. Andersson 2003). Kielitaidon merkitys näkyy tässäkin ja nyt käänteisesti verrattuna edelliseen: parhaana kielellään suomea puhuvien ystäväystyminen maahanmuuttajanuorten kanssa on ollut selkeästi harvinaisempaa kuin muita kieliä äidinkielenään puhuvien nuorten. Maahanmuuttajataustaisiin ystäviin tutustumista kuvattiin kuitenkin helpommaksi kuin suomalaisiin tutustumista ja näistä kuvauksista välittyy tietty jaetun kokemuksen jäätä sulattava ja ystäväverkostojen muodostumista edistävä vaikutus: *se on todella helppoa, maahanmuuttajat tuntevat toisensa, jos eivät henkilökohtaisesti niin ystävä varmasti tuntee toisen ja tutustuttaa* (kymmenen vuotta Suomessa asunut tyttö).

Ympäristöjä, joissa nuoret ilmoittivat tutustuneensa maahanmuuttajataustaisiin nuoriin ovat muun muassa koulu, pihajuhlat, baarit, kahvilat, uskonnon opetus (katolilaisessa kirkossa), kavereiden kodit, Internetin keskustelupalstat, kauppa, leirit, kerhot, bänditoiminta, kuoro ja ”steissi”.

Nuorten vastauksissa siis koulu nousee esiin erittäin keskeisenä sekä suomalaisiin että maahanmuuttajataustaisiin ystäviin tutustumisen paikkana. Koulu mainittiinkin säännöllisesti ja suurimmassa osassa lomakkeita. Kouluhan on areena, jossa monikulttuurisia kohtaamisia ei pääse ”karkuun” vaikka haluaisikin (Keskisalo & Perho 2001). Yksi tämän tutkimuksen tavoite on ollut tarkastella myös koulun ulkopuolisten vapaa-ajan ympäristöjen mahdollisuuksia toimia monikulttuurisen yhteistoiminnan kenttinä ja edistäjinä, ja tätä lähdetään tarkastelemaan tarkemmin seuraavassa.



## Viitteet

- 1 Tekstissä esiintyvät prosenttiosuudet (taulukkoja lukuunottamatta) on pyöristetty lähimpään kokonaislukuun.
- 2 Siitä, että ruotsinkieliset lomakkeet olisivat houkutteleet myös ahvenanmaalaisia vastaamaan, ei voi olla varma: aiemmin kaksoiskansalaisia tutkittaessa tällainen mahdollisuus oli olemassa, mutta silti Ahvenanmaalta ei juurikaan osallistuttu tutkimukseen (Harinen & Ronkainen 2003). Tätä aineistoa koottaessa saimme kuitenkin jokusen viestin, joissa ahvenanmaalaisuus kytkettiin itsestään selvänä ruotsinkieleen ja hämmästeltiin tutkijoiden tietämättömyyttä tästä.
- 3 Luvut ilmoitetaan tässä etuliitteen ”noin” kanssa siksi, että aineiston koodaus tässä kohdassa on vielä ollut alustavaa ja karkeaa.
- 4 Tätä kysytään usein maahanmuuttajilta mutta harvemmin suomalaisilta. Kysymys sisältää oletuksen, että ”toinen” on läsnä kenties vain väliaikaisesti. Kaksoiskansalaisia haastatellessamme olemme joskus huomanneet heidän loukkaantuvan tällaisista kysymyksistä.
- 5 Tässäkin aineistossa toistuu kiinnostava huomio siitä, että ”Eurooppa” tai ”maailma” on jossain Suomen ulkopuolella (ks. esim. Harinen 2000).
- 6 Käytän jatkossa tutkittavista ilmausta tytöt ja pojat, vaikka 25-vuotiaat nuoret mieltänevätkin itsensä aikuisiksi. Yksi tutkimukseen osallistuneista nuorista kirjoittikin: *Hyvin mielenkiintoinen teidän tutkimukseenne on, mutta mielestäni en ole sopiva henkilö haastateltavaksi, koska nuorisoiikani on jo ohi* (24-vuotias 13 vuotta Suomessa asunut vastaaja).
- 7 Tässäkin törmäämme lukuihin, joita ei alun perin pitänyt olla kohdejoukossa, eli tutkittavissa on yksi alle 13-vuotias nuori.
- 8 Andersson (2003) on analysoinut tällaista hierarkisointia akselilla eurooppalaisuus/ei-eurooppalaisuus ja havainnut, että eurooppalaisissa yhteiskunnissa ei-eurooppalaiset ja erityisesti ei-länsimaalaiset maahanmuuttajat syrjäytyvät selkeästi muita systemaattisemmin ja joutuvat myös muita maahanmuuttajaryhmiä useammin rasistisen väkivallan kohteiksi.
- 9 Se, että aineistosta on tässä erotettavissa selkeitä ja periaatteessa jo kaikkien tiedossa olevia asioita, vahvistaa osaltaan näkemystä, että tutkimukseen osallistuneet ovat ottaneet kyselyn tosissaan.
- 10 Käsitteet ”alkuperämaa” tai ”alkuperäkansa” ovat tässä hieman harhaanjohtavia, koska niihin sisältyy oletus muualta tulemisesta, mikä ei aina vastaa monikansallisten ihmisten todellisuutta: kaikki monikulttuurisen tai -kansallisen taustan omaavat ihmiset eivät ole muuttaneet tänne ja jättäneet taakseen jotain ”alkuperäistä”. Käytän käsitteitä tässä lähinnä parempien puutteessa ja viittamaan tutkittavien nuorten elämässä läsnä olevaan monikulttuuriseen ulottuvuuteen - ja huomaan jälleen, että kielen tarjoamat käsitteet eivät kunnolla riitä kuvaamaan elämän monimuotoisuutta.
- 11 Siinä, että Venäjältä muuttaneet pitävät itseään suomalaisina, ei aina ole välttämättä kysymys identiteettikokemuksesta: suomalaisuuden ”tunnustaminen” saattaa olla myös identiteettipoliittinen ja harkittu ”veto”, koska se on asetettu yhdeksi keskeiseksi Suomeen pääsyn ja Suomen kansalaisuuden saamisen ehdoksi (Davydova & Heikkinen 2004).
- 12 Yleensäkin uskonto mielletään hyvin henkilökohtaiseksi asiaksi, ja se on tieto, jota ei saa esimerkiksi Väestörekisterikeskuksestaakaan.
- 13 Nuorisoryhmiin kuulumista koskevalla kysymyksellä haettiin lähinnä ala- tai nuorisokulttuurisia kiinnittymisiä, mutta osa vastaajista oli täsmentänyt kuulumistaan esimerkiksi maininnalla 4H, jolloin kyseessä on jo nuorisjärjestöön kuuluminen. Eräs vastaaja kommentoi kysymystä seuraavasti: *kysymys että kuulunko esim. nuorten ryhmittymään, esim.. rapparit, hiphopparit, - Niin toivon ettei minua kategorisoida mihinkään (kuin myös ystäväni). Miksi pitää olla joku tietty?*

# OSA III: MITÄHÄN TEKIS?



## TOIMINTA- JA HARRASTUSYMPÄRISTÖT

Vapaa-aikaa pidetään yleensä myönteisenä asiana ja jonain, joka tarjoaa tilaisuuksia irrottautua muualla kohdattavista rooli-odotuksista. Vapaa-ajan tulisi olla aikaa, joka mahdollistaa jonkin oman ja tärkeäksi koetun asian tekemisen (ks. esim. Juuti 1996). Tämän päivän maailmassa vapaa-ajan merkitys on korostunut – eniten ehkä siksi, että vapaa-ajan katsotaan lisääntyneen (Furusten ym. 1999, 157–158). Nuorten kohdalla vapaa-ajalla tarkoitetaan yleensä koulun tai työn ulkopuolista aikaa, joka ei kulu läksyjen tai kotitöiden tekemiseen (Kivelä 2004). Nuoret viettävät paljon aikaa samanikäisten kanssa, ja erilaisten viihteeseen ja kulttuuriteollisuuden laajemminkin liittyvien elämänsisältöjen on laskettu nielevän leijonanosan nykyajan nuorten vapaa-ajasta. Aktiivisen kansalaisuuden politiikassa tästä on varmasti syytä huolestua (ja on huolestuttakin, ks. esim. Furusten ym. mt., 169): osallistumiseen ja vaikuttamiseen sosiaalistamisesta voi tulla vaikeaa, jos vapaa-aika pelkistyy kaupallisten kulttuurituotteiden kuluttamiseksi.

Näkemyksiä vapaa-ajan lisääntymisestä riitauttavat osaltaan tutkimustulokset, joiden mukaan nuorilla ei ole aikaa harrastaa sitä, mitä he haluaisivat (esim. Keskinen 2001). Jos arki (ja pyhä) kuuluu ”suorittamiseen”, vapaa-ajalla tuskin enää jaksetaan olla kiinnostuneita ”vaikuttamisesta”. Vapaa-ajalle annetut merkitykset ja sisällöt ovat myös sekä kulttuurisia että sukupuolittuneita. On kulttuureita, joissa ei tunneta käsitettä vapaa-aika (esimerkiksi vietnamilainen kulttuuri), ja toisaalta on kulttuurisia käsityksiä siitä, mitä esimerkiksi tyttöjen on tehtävä kouluajan ulkopuolisella ajalla (somalialaisessa kulttuurissa kotityöt, ”äidin auttaminen”, ks. esim. Marjeta 2000). Koska organisoitu vapaa-ajan toiminta tapahtuu yleensä julkisessa tilassa, tämäkin voi aiheuttaa kulttuurisiin normeihin palautuvia kysymyksiä siitä, onko esimerkiksi tyttöjen – tai nuorten ylipäätään – soveliasta viettää aikaa paikoissa ja seurassa, joita heidän vanhempansa eivät tunne.

Nuorten vapaa-ajanviettotavat eroavat suuresti toisistaan, ja usein on jo puhuttakin erilaisista vapaa-ajan kulttuureista. Vapaa-ajan viettämisen katsotaan kiinnittyvän yhä tiukemmin yksilön koko elämäntapaan (Furusten ym. 1999, 157). Vapaa-aika on tärkeä osa erityisesti nuorten elämää sosiaalisen hyväksymisen ja sitä kautta itsetunnon kehittymisen ja identiteetin näkökulmista samoin kuin yksi hyvän elämän indikaattori: yhteisen vapaan toiminnan ulkopuolelle jääminen voi merkitä voimakasta emotionaalista osattomuuden kokemusta. Periaatteessa kunnilla onkin velvollisuus taata kaikille asukkailleen yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjolla olevaan toimintaan, hyvän elämän ja käyttäjädemokratian edellytysten hengessä (mt., 159, 171; myös Gretschel 2002, 19).

Suomalaisessa kulttuurissa olemme oppineet jäsentämään nuorten elämää ja tekemisiä kolmen keskeisen elämänalueen – kodin, koulun ja organisoidun har-

rastustoiminnan – kautta. Lisäksi nuorisotutkimuksessa on puhuttu niin sanotusta ”neljännessä tilasta”, jolla viitataan nuorten omiin, aikuisilta suljettuihin toiminnan ja yhdessä olemisen areenoihin ja alakulttuurien maailmaan (esim. Harinen 2005). Kasvattajat ovat pitäneet ”neljättä tilaa” uhkaavana juuri sen salaperäisyyden ja kontrolloimattomuuden vuoksi. Kodin, koulun ja aikuisten valvoman harrastamisen avulla nuorten puolestaan katsotaan pysyvän turvassa ja ohjautuvan kasvatuksellisesti toivotuille urille elämässään (Hoikkala 1993).

Harrastustoimintaa voi kuitenkin lähestyä muustakin kuin kasvatuksen ja nuorten kontrolloinnin näkökulmasta. Esimerkiksi Pyykkönen (2003) on sitä mieltä, että myös organisoidun vapaa-ajantoiminnan areenat voivat, aikuisten asettamista toiminnan reunaehdoista huolimatta, tarjota nuorille oman luovuuden ja itse tärkeiksi koettujen asioiden – samoin kuin spontaanien ystävyksien – toimintakenttää. Furusten ym. (1999) ovat pohtineet samaa asiaa ja korostaneet vapaa-ajantoimintaan osallistumisen ”alhaalta ylös” -luonnetta ja sen tarjoamia itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia.

Furusten ym. (1999) ovat kiinnittäneet huomiota nuorten vapaa-ajantoiminnan valmiiksi tarjottuun luonteeseen: nuorille järjestetään (usein aikuisten näkökulmasta mielekästä) toimintaa ja nuorten odotetaan saapuvan paikalle, valmiiksi toteutettuun ja ideoituun. Myös tässä tutkimuksessa lähdimme liikkeelle tarjonnan ideasta kysyen, mihin erityisesti nuoria varten suunniteltuun toimintaan tutkimamme nuoret osallistuvat. Kyselylomaketta laadittaessa nuorten vapaa-ajanviettoympäristöjä koskevien kysymysten ideoiminen osoittautui yllättävän hankalaksi: rajallisen lomaketilan puitteissa luonnostelemamme vapaa-ajanviettopaikkojen listaa laadittiin ja muuteltiin kauan, ja variaatio jäi lopulta melko kapeaksi. Kysyimme nuorilta sekä todellista osallistumisintensiiteettiä että halukkuutta osallistua joihinkin tarjolla oleviin toimintoihin tai tiloihin – eli mihin he osallistuvat ja missä käyvät, ja missä he kävisivät, jos siihen tarjoutuisi mahdollisuus. Kysymyslistassa oli mukana kunnalliseen nuorisotyöhön, kolmannen sektorin nuorisotoimintaan ja niin sanottuun ”neljänteen tilaan” – erilaisiin ”hengailupaikkoihin” – liittyviä kysymyksiä.

Vastausvaihtoehtoja rastittaessaan tutkimukseen osallistuneet nuoret eivät olleet kovin tarkkoja: he saattoivat valita sekä vaihtoehdon ’osallistun’ että ’osallistuisin, jos voisin’. Tämä voi tarkoittaa sitä, että he osallistuisivat kyseiseen toimintaan vieläkin useammin, jos voisivat, mutta tästä emme voi olla varmoja. Taulukkoon 6 on koottu ne vapaa-ajanviettotavat ja -paikat, joihin tutkimukseen osallistuneet nuoret ilmoittivat osallistuvansa viikoittain tai kuukausittain. Taulukon luvut on syytä suhteuttaa vastaajien kokonaismäärään 1380, jolloin osallistumisasteesta saadaan todenmukainen kuva.



Taulukko 6: Vapaa-ajanviettoympäristöjen suosio (käydään viikoittain tai kuukausittain)

VAPAA-AJANVIETTOYMPÄRISTÖ	AINAKIN KERRAN KUUKAUDESSA KÄYVIEN MÄÄRÄ	AINAKIN KERRAN VIIKOSSA KÄYVIEN MÄÄRÄ
Pikaruokaravintolat	560	153
Ostarit	549	480
Elokuvat	428	70
Baarit, yökerhot	331	159
Nuoriso- ja nettikahvilat	315	279
Urheilutapahtumat	190	167
Konsertit	137	14
Monikulttuuriset kohtaamispaikat	128	76
Oppilaitoksen järjestötoiminta	78	40
Uskonnollisen yhteisön kerhotoiminta	71	77
Nuorisotalon tapahtumat	67	26
Koulun kerhotoiminta	63	32
Museot	58	6
Teatteri	52	11
Nuorisotalon ”avoin toiminta”	47	53
Nuorisotalon kerhot	36	31
Kulttuurisen yhteisön kerhotoiminta	27	25
Kansalais- tai vapaaopiston kurssit	27	49
Nuorisotalon leirit ja matkat	26	10
Musiikkiopiston kurssit	24	90
Nuorisotalon vain tytöille tarkoitettu toiminta	17	8
Kuvataidekoulun kurssit	15	36
Nuorisotalon vain pojille tarkoitettu toiminta	12	7

Taulukosta 6 käy hyvin ilmi ”neljännen tilan” eli ”hengailupaikkojen” keskeinen osuus tutkimukseen osallistuneiden nuorten vapaa-ajanvieton kehyksinä. Ostarit, kahvilat, pikaruokapaikat ja baarit ovat paikkoja, joissa ei erityisemmin ”tehdä” mitään, niissä oleillaan ja seurustellaan. Myös elokuvissa käyminen on toimintaa, joka yleensä määritellään ”passiiviseksi tekemiseksi” – elokuvissa katsellaan, kun toiset tekevät.

Urheilutapahtumat ja monikulttuuriset kohtaamispaikat ovat tutkimukseen osallistuneiden nuorten keskuudessa suhteellisen suosittuja, kun taas kulttuuristen yhteisöjen oma kerhotoiminta näyttää houkuttelevan vähemmän kävijöitä tai sit-



ten sellaista ei ole ollut liiemmin tarjolla. Nuorisotalojen toiminta puolestaan on luonteeltaan sellaista, että siitä viehättyvät kaikkein nuorimmat vastaajat, eikä se siksi kenties nouse koko aineiston tasolla kovin tärkeäksi vapaa-ajan ympäristöksi. Ehkä ennako-oletustemme vastaisestikin erikseen vain tytöille tai pojille suunnattu toiminta ei tunnu herättävän kovinkaan suurta kiinnostusta, tai sitten tällaista nuoria kohtaavaa tarjontaa ei juurikaan ole. Kysymys voi olla myös siitä, että lomakekysely ei ole paras mahdollinen menetelmä saada esiin näkemyksiä tai kokemuksia sukupuolisensitiivisen nuorisotoiminnan tarpeellisuudesta, ja siksi tähän teemaan palataankin hankkeen haastattelututkimukseen perustuvassa osiossa.

Viikoittaista osallistumista tarkasteltaessa nuorisotalojen ”avointen ovien” illat tulevat vähän näkyvämmiin esille, samoin kuin musiikkiopiston kurssit, joiden toiminta usein perustuukin jokaviikkoiseen säännölliseen osallistumiseen. Erityisen huomionarvoista on, että osallistumisfrekvenssit ovat kuitenkin kaiken kaikkiaan melko matalia, jos ajatellaan, että tutkimukseen osallistui miltei 1400 nuorta. Kaikkineen taulukon 6 informaatio tuntuukin ristiriitaiselta suhteessa siihen, kuinka paljon harrastuksia nuoret kuitenkin luettelivat itsellään olevan (luku **Harrastukset ja ystävyysuhteet**).

Aineiston analyysissä edettiin nyt tarkastelemaan, onko lomakkeessa käsitellyissä vapaa-ajanviettoympäristöissä käyminen yhteydessä vastaajien kansallisuustaustoihin tai kokemuksiin siitä, minkä maalaisina he pitävät itseään. Lisäksi analysoitiin eri toimintaympäristöjen suosiota suhteessa vastaajien ikään, sukupuoleen, kielitaitoon, asuinpaikkaan ja Suomessa asumisen keston<sup>1</sup>. Taulukkoon 7 on koottu tuloksia näistä analyysistä, jotka toteutettiin ristiintaulukointien ja riippumattomuustestien avulla. Taulukossa on mainittu ne vapaa-ajanviettoympäristöt, joiden kohdalla löytyi tilastollisesti merkitseviä ryhmien välisiä eroja, ja siihen on koottu vain ne nuoria ryhmittelevät taustatekijät, joiden kohdalla ristiintaulukointi on osoittanut selkeästi (tilastollisesti) odotettua enemmän kävijöitä (eli jos Khin neliö -testissä  $p < .005$ ).

Taulukko 7: Vapaa-ajan ympäristöjen suosio vastaajaryhmittäin tarkasteltuna

VAPAA-AJAN YMPÄRISTÖ	OSALLISTUJIEN JOUKOSSA MUITA USEAMMIN...
Ostarit	Suurehkoissa kaupungeissa asuvat
Pikaruokaravintolat	16–21 -vuotiaat
Nuoriso- ja nettikahvilat	Yli 18-vuotiaat, yli 10 vuotta Suomessa asuneet
Elokuvat	Baltia- ja ent. Jugoslaviataustaiset
Baarit, ravintolat ja yökerhot	Yli 18-vuotiaat
Urheilutapahtumat	Pojat, alle 18-vuotiaat
Monikulttuuriset kohtaamispaikat	Muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät
Konsertit	Keski- ja eteläeurooppalaiset kaksoiskansalaiset



Uskonnollinen yhteisön tai seurakunnan kerhotoiminta	Pikkukaupungeissa tai vastaavissa asuvat, Afrikkataustaiset
Oppilaitoksen järjestötoiminta	Suurehkoissa kaupungeissa asuvat
Musiikkiopiston kurssit	Tytöt, alle 18-vuotiaat, Afrikka-, Kaukoitä- ja Lähi-itätaustaiset
Nuorisotalon ”avoimien ovien” toiminta	Alle 18-vuotiaat, alle 10 vuotta Suomessa asuneet
Kasnalais- tai vapaaopiston kurssit	Tytöt, yli 18-vuotiaat
Koulun kerhotoiminta	Pojat, alle 18-vuotiaat, alle 10 vuotta Suomessa asuneet
Nuorisotalon tapahtumat	Alle 18-vuotiaat, alle 10 vuotta Suomessa asuneet
Museot	Tytöt, suurehkoissa kaupungeissa asuvat
Nuorisotalon kerhot	Alle 18-vuotiaat
Teatteri	Suurehkoissa kaupungeissa asuvat, suomalaisiksi itsensä määrittelevät
Kulttuurisen yhteisön kerhotoiminta	Muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, Afrikka-, Kaukoitä- ja Lähi-itätaustaiset
Kuvataideoppilaitoksen kurssit	Alle 18-vuotiaat
Nuorisotalon leirit ja matkat	Alle 18-vuotiaat, alle 10 vuotta Suomessa asuneet, Afrikka- ja Lähi-itätaustaiset
Nuorisotalon vain tytöille tarkoitettu toiminta	Alle 18-vuotiaat
Nuorisotalon vain pojille tarkoitettu toiminta	Muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat

Taulukkoon 7 kootun tarkan informaation pelkistetty tarkastelu tuo eteemme loogiselta ja uskottavilta tuntuja tuloksia. Nuorisotalon toiminta houkuttelee nuorempia tutkittavia ja uskonnollisten yhteisöjen toiminta Afrikasta tulleita, joista suuri osa on somalialaisia ja muslimeja. Teatterilla ei aina ole paljonkaan annettavaa suomen kieltä taitamattomille, kun taas monikulttuuriset kohtaamispaikat tai (omien) kulttuuristen yhteisöjen kerhot ovat heille kenties luontevalta, hyväksyvältä ja hyväksyttävältä tuntuva toimintaympäristö.

Monikulttuurisen nuorisotoiminnan järjestämisen näkökulmasta haasteeksi asetuu ainakin kysymys siitä, miten luoda toimintaa, jossa kielitaito ei nouse keskeiseksi yhdessä toimimisen esteeksi (ks. Harinen ym. 2001) ja jossa muuta kuin suomea puhuville avautuu muitakin mahdollisuuksia kuin kaupungilla ”hengailu”. Tosin tämänkään ajanviettotavan merkitystä ei ole syytä väheksyä: ”hengailu” on usein nuorten omasta näkökulmasta tärkeää sosiaalista toimintaa ja yksi nuorten keskinäisen vertaishyväksynnän testaamismuoto (esim. Furusten ym. 1999).

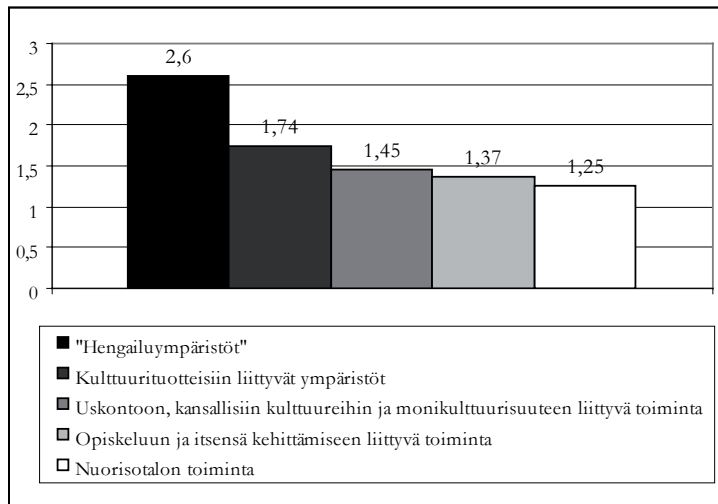
Koska tutkimukseen osallistui vain muutama sellainen nuori, jolla on itsellään lapsia, luotettavaa vertailua perheellisten ja perheettömien välillä ei kyetty tekemään. Eräessä lomakkeessa todettiin kuitenkin avoimessa vastauksessa näin: *Koska olen nuori isä, minulla ei ole aikaa osallistua nuorisotoimintaan, joten tiedän siitä melko vähän* (21-vuotias 12 vuotta Suomessa asunut vastaaja). Eräessä toisessa lomakkeessa vedottiin myös ajanpuutteeseen, mutta toisin perusteluin: *Mutta minä en oikein osallistu nuorten toiminnan, kun minä opiskelen kahdessa koulussa ja on*

*paljon muuta tekemistä* (17-vuotias kolme vuotta Suomessa asunut vastaaja).

Kiinnostava ja ehkä yllättäväkin on huomio siitä, että maantieteellinen vertailu ei kertonut mistään kovin merkittävistä eroista, eli vastaajien asuinseudulla ei ole juurikaan yhteyttä harrastusympäristöihin ja niiden toimintaan osallistumiseen. Jonkinlaista eroa löytyy esimerkiksi siinä, että Itä-Suomessa konsertteihin osallistutaan vähemmän kuin muualla, ja Etelä-Suomessa taas käydään enemmän teattereissa. Alueittaiset erot näkyvät kuitenkin selkeämmin akselilla kaupunki–maaseutu ja lienevät yhteydessä erikokoisten paikkakuntien erilaiseen vapaa-ajan toiminnan tarjontaan (ks. Furusten ym. 1999, 171–172).

Tutkimukselle asetetun tehtävän kontekstissa taulukon 7 sisältämä informaatio kertoo ainakin siitä, että vaikka nuoris- ja nettikahvilat ovat hyvin suosittuja vapaa-ajanviettoympäristöjä, niiden kynnyks vastikään maahan saapuneille ja suomen kieltä heikommin hallitseville voi olla korkea. Koulun kerhotoiminta taas vetää puoleensa monikulttuurisia nuoria, mutta suomalaistaustaiset nuoret osallistuvat niihin laimeammin. Suomalaisnuorten saaminen mukaan tähän toimintaan voisikin avata tilaisuuksia monikulttuurisille kohtaamisille nuorille tutussa ympäristössä. Sama etnisen erillisyyden logiikka näyttää ainakin tämän aineiston perusteella pätevän myös nuorisotalon tapahtumiin sekä nuorisotoimen leireihin, retkiin ja matkoihin osallistumista tarkasteltaessa (vrt. Harinen ym. 2001). Monikulttuurisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin on vaikea saada mukaan erityisesti niihin varauksellisesti suhtautuvia suomalaisnuoria, mikä varmasti asettaa monia haasteita monikulttuuriselle toiminnalle nuorisotyön arjessa.

Tässä alaluvussa tarkasteltuja harrastus- ja toimintaympäristöjä analysoitiin myös tiivistetyksi tekemällä lomakkeista tarjotuista vaihtoehtoista ja vastauksista pääkomponenttianalyysi (Varimax-rotatio). Tämän analyysin perusteella aineistosta voidaan erottaa viisi erilaista toimintaympäristöä: 1) ”hengailuympäristöt”, 2) kulttuurituotteisiin liittyvät ympäristöt, 3) uskontoon, kansallisiin kulttuureihin ja monikulttuurisuuteen kiinnittyvä toiminta, 4) opiskeluun ja itsensä kehittämiseen liittyvä toiminta ja 5) nuorisotalon toiminta (liitteeseen 3 on koottu näille komponenteille latautuneet muuttujat ja niiden keskinäiset reliabiliteettikertoimet)<sup>2</sup>. Kuviossa 8 havainnollistuvat näiden viiden ajanviettoympäristön painoarvo ja keskinäinen järjestys koko aineistosta laskettuna.



Kuvio 8: Pääkomponenttianalyyysillä erotetut harrastus- ja toimintaympäristöt [koko aineistosta lasketut keskiarvot asteikolla 1–4, jossa 1=en osallistu koskaan ja 4=osallistun vähintään kerran viikossa – analyysistä poistettiin vastaukset ’en tiedä, onko mahdollisuutta’ ja ’osallistuisin, jos voisin’]

Kuvio 8 toistaa tiivistetyssä ja karkeammassa muodossa taulukon 7 sisältämän yksityiskohtaisemman informaation. Tällä tavalla tarkasteltuna kuva osallistumisesta ei näytä niin laimealta, mikä ainakin osittain johtuu siitä, että tässä analyysissä eivät ole mukana puuttuvat havainnot, joita useimman vaihtoehdon kohdalla on pitkälti toista sataa. ’Hengailuympäristöihin’ sisältyvät baarit, kahvilat, ostarit ja pikaruokaravintolat. Kulttuurituotteilla taas viitataan tässä elokuvaan, teattereihin, museoihin ja konsertteihin, joiden merkitys nuorten harrastusympäristöinä näyttää olevan yllättävänkin keskeinen (ks. myös Furusten 1999, 170). Kolmas komponentti liittyy uskonnolliseen ja kulttuurisia perinteitä vaalivaan sekä eksplisiittisesti monikulttuuriseen toimintaan osallistumiseen. ’Opiskeluun ja itsensä kehittämiseen liittyvä toiminta’ sisältää osallistumisen musiikkiopistojen, kuvataidekoulujen ja kansalaisopistojen kursseille.

Kuviossa 8 esitetyistä komponenteista laskettiin summamuuttujat, joiden testaaminen vastaajaryhmittäin (ryhmittelevinä taustamuuttujina ikä, sukupuoli, Suomessa asumisen kesto, kielitaito, kansallisuus, opiskelupaikka) tuotti taulukossa 8 esitetyjä tuloksia. Taulukossa ovat mukana vain ne vastaajaryhmät, joiden kohdalla testit (Mann Whitney U ja Kruskall Wallis) osoittivat selkeästi enemmän osallistujia (eli jos  $p < .005$ ).

Taulukko 8: Harrastus- ja toimintaympäristöt vastaajaryhmittäin tarkasteltuina

HARRATUSYMPÄRISTÖ JA/TAI -TOIMINTA	OSALLISTUJIEN JOUKOSSA MUITA USE-AMMIN...
"Hengailuympäristöt"	Yli 20 vuotta maassa asuneet, 19–22-vuotiaat, suurehkoissa kaupungeissa asuvat, korkeakouluissa opiskelevat
Kulttuurituotteisiin liittyvät toimintaympäristöt	Tytöt, yli 20 vuotta maassa asuneet, kaksoiskansalaiset, suurehkoissa kaupungeissa asuvat, korkeakouluissa opiskelevat
Nuorisotalon toiminta	Yli 5 vuotta mutta alle 10 vuotta Suomessa asuneet, alle 15-vuotiaat, kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, maaseudulla asuvat, peruskoulussa opiskelevat
Opiskelijatoiminta	Tytöt
Uskontoon, kansallisiin kulttuureihin ja monikulttuurisuuteen liittyvä toiminta	Muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, Afrikkataustaiset

Myös tämän tiivistetyn analyysin perusteella voi todeta, että erityisesti nuorisotalot ja niiden lisäksi 'uskonto ja kansalliset kulttuuri' -teemaan keskittyvä toiminta näyttää houkuttavan monikulttuurisia nuoria, jotka ovat keskeinen tämän tutkimuksen kiinnostuksen kohteena oleva ryhmä. "Hengailun" yhdistyminen tässä erityisesti tutkittavista vanhimpiin johtunee siitä, että alaikärajoja asettavat baarit ja yökerhot ovat tässä tutkimuksessa yksi keskeinen "hengailuympäristö". Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös Ruotsissa tehdyssä kansallisessa tutkimuksessa (Furusten ym. 1999, 158). Teatterit, museot ja konsertit ovat parhaiten tarjolla suuremmissa kaupungeissa ja kiinnostavat yleensä vähän vanhempia tutkittavia. Tässä karkeassakaan harrastus- ja toimintaympäristötarkastelussa ei löytynyt merkittäviä (maantieteellisiä) alueellisia eroja.



## TOIVEIDEN TORILLA?

Tutkimuksessa ei oltu kiinnostuneita vain nuorten todellisesta vapaa-ajanvietosta, vaan siinä haluttiin kartoittaa myös heidän toiveitaan kysymällä, mihin he osallistuisivat ja missä he kävisivät, jos heillä olisi siihen mahdollisuus. Mahdollisuuksia osallistumiseen voivat rajoittaa nuoren ikä, toisten vastustus, rahanpuute ja/tai se, että paikkakunnalla ei ole tarjolla toivottua toimintaa. Näihin teemoihin palataan myöhemmin, mutta taulukkoon 9 on koottu ”toiveiden jakauma” eli se, mihin tutkimukseen osallistuneet nuoret mielellään osallistuisivat.

Taulukko 9: Nuorten esittämiä vapaa-aikatoiveita: osallistuttaisiin, jos voitaisiin [? osallistuisin, jos voisin’ -vastausten frekvenssit]

VAPAA-AJANVIETTOYMPÄRISTÖ	HALUKKAITA OSALLISTUJIA VASTAAJEN KESKUUDESSA
Baarit, ravintolat ja yökerhot	131
Monikulttuuriset kohtaamispaikat	124
Kuvataidekoulun kurssit	120
Musiikkiopiston kutssit	106
Konsertit	105
Teatteri	93
Kansalais- tai vapaaopiston kurssit	91
Museot	73
Nuoris- ja nettikahvilat	73
Urheilutapahtumat	62
Nuorisotalon leirit ja matkat	61
Oppilaitosten järjestötoiminta	60
Kulttuurisen yhteisön kerhotoiminta	56
Nuorisotalon tapahtumat	48
Nuorisotalon kerhot	46
Koulun kerhotoiminta	45
Nuorisotalon vain tytöille tarkoitettu toiminta	44
Nuorisotalon avoimien ovien illat	40
Elokuvat	34
Nuorisotalon vain pojille tarkoitettu toiminta	24
Ostarit	23
Uskonnollisen yhteisön toiminta	22
Pikaruokaravintolat	11

Taulukossa 9 on havaittavissa melkoinen haaste nuoria harrastamaan odottaville tahoille: halukkaiden toimintaan osallistujien määrät ovat kovin matalia suhteutettuna koko aineiston mittakaavaan. Toiveissakin olevien vapaa-ajanviettopaikkojen kärjessä näyttävät olevan baarit, ravintolat ja yökerhot. Tämä johtunee yksinkertaisesti siitä, että yleensä nämä paikat ovat vain täysi-ikäisten ulottuvissa. Tämä ongelma tai vajuus ratkennee toivojien kohdalla siis ikävuosien lisääntyessä, ja seuraavassa siteeratun 15-vuotiaan ja 14 vuotta Suomessa asuneen portugalilais-taustaisen vastaajankin toive toteutuu (tai ehkä unohtuu): *enemmän vapaa-ajan paikkoja ettei tarvitse olla ulkona ja tehdä pahojaan. Esim. Portugalissa nuoret voivat mennä ravintoloihin iltaisin*. Nuorisopoliittisesti kiinnostava ja tärkeä on sen sijaan huomio siitä, että myös monikulttuurisille kohtaamispaikoille näyttäisi olevan vastaajien keskuudessa kysyntää.

Toiveiden listalla suhteellisen korkealla ovat myös kuvataiteiden ja musiikin opiskeluun liittyvät harrastukset, joihin pääsy saattavat olla jarruttamassa ainakin lukukausimaksut ja mahdolliset pääsykokeet. Lisäksi opiskeleminen voi olla hankalaa, jos suomen kielen taito on puutteellinen. Toisaalta taiteeseen ja taiteelliseen ilmaisuun voidaan liittää ajatus universaalista ilmaisun kielestä, jolloin niiden parissa tapahtuva toiminta voisi olla myös avain sellaiseen yhteistoimintaan, joka ei kaadu kielieroihin (ks. Harinen ym. 2001). Kenties hieman yllättäen myös niin sanotut kulttuuriharrastukset – teatteri, konsertit, museot – ovat tärkeitä toiveiden kohteita, ja näitähän ei erityisesti pienillä paikkakunnilla ole usein tarjolla. Kuviosta 8 voitiin tosin todeta kulttuurituotteisiin liittyviin toimintoihin osallistumisen suhteellisen korkea osuus, ja myös avoimissa harrastuslistoissa mainittiin usein laulaminen, näytteleminen, piirtäminen ja musiikin tekeminen. Nuoret siis myös tekevät kulttuuria itse. Joissakin lomakkeissa oli myös avoimissa vastauksissa toivottu lisää sellaisia harrastusmahdollisuuksia, joissa nuoret voisivat toteuttaa ja ilmaista itseään (ks. myös Furusten ym. 1999). Taulukossa 9 esitetyn toiveiden listan häntäpäässä ”komeilevat” pikaruokaravintolat lienevät siellä siksi, että koska valtaosa nuorista käy jo niissä, niitä ei enää tarvitse toivoa (ks. taulukko 6).

Taulukkoon 10 on jälleen koottu tietoa joidenkin taustamuuttujien (kansallisuus, sukupuoli, ikä, kielitaito, asuinpaikka, Suomessa asumisaika) ja harrastustoiveiden välisistä yhteyksistä, joita on tarkasteltu ristiintaulukointien ja riippumattomuustestien avulla. Mukana taulukossa ovat vain sellaiset ympäristöt ja nuoria ryhmittelevät taustamuuttujat, jotka ovat erityisesti olleet yhteydessä ’osallistuisin, jos voisin’ -vastausvaihtoehdon valintaan (eli jos ryhmien välisiä eroja testattaessa  $p < .005$ ).



Taulukko 10: Vapaa-aikatoiveet vastaajaryhmittäin tarkasteltuina

HARRASTUS- TAI TOIMINTAYMPÄRISTÖ	TOIVOJIEN JOUKOSSA MUITA USEAMMIN...
Baarit, ravintolat ja yökerhot	Alle 18-vuotiaat, pikkukaupungeissa ja maalla asuvat
Monikulttuuriset kohtaamispaikat	Tytöt, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat ja kaksikieliset, kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaisiksi määrittelevät, kaksoiskansalaiset
Kuvataidekoulun kurssit	Tytöt, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat
Musiikkiopiston kurssit	Tytöt, Pohjois-Suomessa asuvat
Konsertit	Alle 10 vuotta Suomessa asuneet, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat ja kaksikieliset, Itä-Suomessa asuvat, kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaisiksi määrittelevät, Kaukoitä-, Lähi-itä- ja venäläistäustaiset
Teatteri	Kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaisiksi määrittelevät, alle 10 vuotta Suomessa asuneet, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, pikkukaupungeissa asuvat, Lähi-itä-taustaiset
Kansalais- tai vapaaopiston kurssit	Tytöt
Museot	Alle 10 vuotta Suomessa asuneet, pikkukaupungeissa ja maalla asuvat
Nuoriso- ja nettikahvilat	Alle 18-vuotiaat, alle 10 vuotta Suomessa asuneet, pikkukaupungeissa ja maalla asuvat
Urheilutapahtumat	Alle 10 vuotta Suomessa asuneet, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat ja kaksikieliset
Nuorisotalon leirit ja matkat	Kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaisiksi määrittelevät, alle 10 vuotta Suomessa asuneet, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat ja kaksikieliset, Kaukoitä- ja Lähi-itä-taustaiset
Kulttuurisen yhteisön kerhotoiminta	Alle viisi vuotta Suomessa asuneet, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat ja kaksikieliset
Nuorisotalon tapahtumat	Alle 18-vuotiaat, kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaisiksi määrittelevät ja ”monenmaalaisina” itseään pitävät, alle 10 vuotta Suomessa asuneet
Nuorisotalon kerhot	Alle 15-vuotiaat, alle 10 vuotta Suomessa asuneet
Nuorisotalon ”avoimien ovien” toiminta	Alle 10 vuotta Suomessa asuneet, Lähi-itätaustaiset
Elokuvat	Alle 10 vuotta Suomessa asuneet, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat ja kaksikieliset
Nuorisotalon vain pojille tarkoitettu toiminta	Pikkukaupungeissa asuvat
Uskonnollisen yhteisön kerhotoiminta	Lähi-itätaustaiset



Taulukosta 10 huomataan, että alle kymmenen vuotta Suomessa asuneet nuoret, joiden omimmaksi koettu kieli on joku muu kuin suomi, erottuvat yhtenä monenlaisiin toimintoihin halukkaana ryhmänä. Maassa kauemmin asuneet lienevät jo löytäneet tekemistä ja harrastuksia tai kenties luopuneet jo toivosta. Nuorisotoiminnasta tiedottamista suunniteltaessa lieneekin syytä jatkossa ottaa tarkemmin huomioon maassa vähemmän aikaa asuneet kohderyhmät. Suomen kielen taito tai taitamattomuus keskeisenä nuoria ja heidän asennoitumistaan vapaa-ajan toimintaan ryhmittelevänä taustatekijänä on kiistaton, joskin se on tietysti yhteydessä esimerkiksi kansallisuustaan, Suomessa asumisen kestoon, koulunkäyntiin ja ikäänkin ja saanee tilastollista selittävää voimaansa osittain näiden kautta.

Kiinnostava on se yleisempi havainto, että sukupuolen merkitys asenteita ja ajatuksia ”ennustavana” ja nuoria toisistaan erottavana taustakategoriana ei ole aivan niin vahva, kuin ehkä ennakkoon oletimme. Näkemykset sukupuolisensitiivisestä nuorisotyöstä, josta tänään paljon puhutaan<sup>3</sup>, monimutkaistuvat, varsinkin kun sukupuolisensitiivisyyden on katsottu olevan merkityksellistä erityisesti maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuuskontekstissa. Esimerkiksi ennako-oletuksemme siitä, että somalialaiset tytöt toivoisivat vain tytöille järjestettyä toimintaa, ei saa vahvaa tukea tässä aineistossa – tosin tutkimuksessa on mukana vain kymmenen sellaista tyttöä, jotka ilmoittivat sekä äitinsä että isänsä kansallisuudeksi somalialaisuuden, eikä kovin vahvoihin johtopäätöksiin tässä voi mennä. Tämän aiheen tutkimiseksi tarvitaankin jatkossa toisenlaisia aineistoja ja menetelmiä – ehkäpä tytöt ja pojat ovat vain oppineet vastaamaan samalla, ”oikealla” tavalla lomakekysymyksiin.



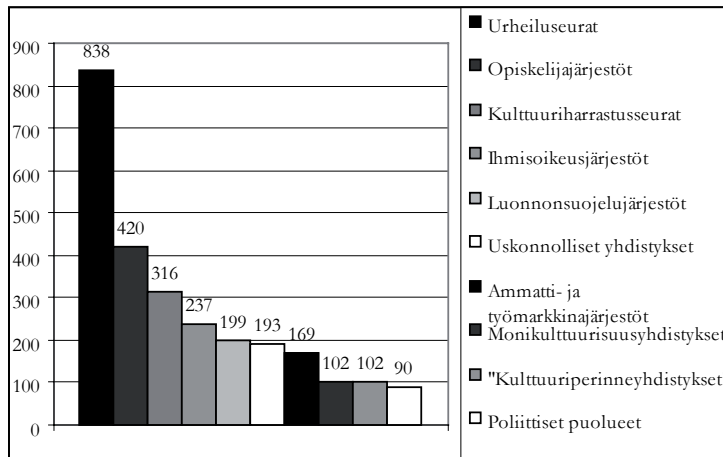
## JÄRJESTÄYTYNEEMPÄÄ TOIMINTAA

Julkisen sektorin nuorisotoiminnan lisäksi kolmas sektori ja sen järjestökenttä muodostavat mittavan toiminta-areenan, jota leimaavat paitsi yhdessä oleminen ja tekeminen myös tärkeiksi koettujen asioiden ajaminen ja niihin vaikuttamaan pyrkiminen (Pyykkönen 2003). Kolmas sektori ei kuitenkaan ole oma erillinen toiminta-alueensa, vaan sen pyrkimyksiä tuetaan sekä valtion että kuntien taholta, joskin varsinainen toiminta on hyvin paikallisesti organisoitua ja usein vapaaehtoisin voimin toteutettua (Furusten ym. 1999, 157). Suomessa järjestötoiminta on hyvin suosittua, ja yhdistyksen perustaminen asian kuin asian ympärille on meillä luontevaa. Myös nuoret ja maahanmuuttajat ovat omaksuneet tämän kulttuurisen ja poliittisen toimintatavan. Pyykkönen (2003) on laskenut Suomessa toimivan, laskukriteereistä riippuen, useita satoja maahanmuuttaja- tai monikulttuurisuusyhdistyksiä.

Muusta vapaa-ajanvietosta järjestötoiminnan erottaa se, että siinä joku asia yhdistää ihmisiä. Nuorille(kin) suunnattu järjestötoiminta on organisoitua, aikuisten ohjaamaa ja rahoituspäätöksiin säädeltyä (ks. esim. Furusten ym. 1999, 174). Sillä on omat kirjatut sääntönsä, sen toimintaa rajataan lainsäädännön keinoin, ja sitä leimaavat rekisteröinnit ja muodolliset jäsenyydet sitoumuksineen. Järjestötoiminnan formaalisuudesta huolimatta sen nähdään tarjoavan arvokkaita jäsenyyden ja vaikuttamisen kokemuksia sekä edistävän yhteiskunnallisten ja sosiaalisten jännitteiden lieventämistä (Siisiäinen 1986; Putnam 1993). Aktiivisen kansalaisuuden retoriikassa ja politiikassa kolmas sektori järjestöineen onkin hyvin keskeinen toimintaympäristö, mikä liittyy sekä politiikan luonteen muutoksiin (esim. Beck 1995) että julkisen sektorin rahoitusjärjestelmien purkamisiin, jolloin esimerkiksi kunnallista nuorisotyötä on monilla paikkakunnilla karsittu (esim. Furusten 1999, 172; Korhonen 2004).

Furusten ym. (1999, 160) uskovat järjestöihin, yhdistyksiin ja seuroihin kuulumattomuuden korreloivan ainakin jossain määrin marginalisaatiokehityksen kanssa ja määrittelevät järjestöosallistumisen yhdeksi tehokkaan nuorisopolitiikan mittariksi. Tutkimuksessa olimmekin kiinnostuneita, paitsi harrastamisesta yleensä, myös järjestäytyneempään kansalaistoimintaan osallistumisesta. Edellä esitettyjen yleisempien vapaa-ajanviettotapojen lisäksi kyselylomakkeeseen oli koottu joitakin spesifimpiä erityisesti järjestötoimintaan ja siihen osallistumiseen liittyviä kysymyksiä. Osallistumisaktiivisuuden lisäksi olimme kiinnostuneita siitä, minkälaisien asioiden puolesta nuoret toimivat tai olisivat valmiita toimimaan järjestäytyneesti: Mitkä ovat asioita, jotka saavat (tai saisivat) nuoret kokoontumaan yhteen ja sitoutumaan toimintaan? Kysyttäessä nuorten konkreettista osallistumista erilaisiin yhdistyksiin, seuroihin tai järjestöihin saatiin kuviossa 9 esille tuleva

vastausten jakauma.



Kuvio 9: Nuorten järjestötoimintaan osallistuminen [’osallistun usein’ ja ’osallistun joskus’ -vastausten yhteenlasketut frekvenssit]

Kuvion 9 viesti on karuhko, joskaan ei lohduton: jos urheiluseuroja ei olisi, niin monet tähän tutkimukseen osallistuneista nuorista eivät välttämättä osallistuisi mihinkään yhteiseen organisoituun toimintaan (näin on myös esimerkiksi Ruotsissa, ks. Furusten ym. 1999, 161). Tässä mielessä tutkimuksessa siis tavoitettiin sellaisia nuoria, joita haluttiinkin; olihan yksi keskeinen ennakkoon asetettu tavoite löytää paitsi osallistumista ja sitä edistäviä asioita myös osallistumattomuutta samoin kuin osallistumisen kitkatekijöitä. Näitä tarkastellaan tarkemmin alaluvussa **Osallistumisen kutsut ja kitkat**. Sinällään kuvion 9 harrastusjakauma koko aineiston tasolla on samansuuntainen kuin ylipäänsä suomalaisia nuoria tutkittaessa havaittu (Nuorten suhde järjestöihin 2001). Myös ruotsalaisessa järjestöosallistumistutkimuksessa on saatu samanlaisia tuloksia sillä erotuksella, että tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorten keskuudessa luonnonsuojelujärjestöihin osallistuminen on korostuneempaa kuin ruotsalaisnuorten keskuudessa (ks. Furusten ym. mt., 162).

Osallistumisen näkökulmasta tärkeää on kokemus vaikuttamisesta ja asioiden muuttamisen mahdollisuudesta (Furusten ym. 1999; Gretschel 2002). Osallistumista järjestötoimintaan saattaa osaltaan laimentaa se, että monet tutkimukseen osallistuneet nuoret katsovat toimintaan osallistumisen kautta vaikuttamisen melkoisen epätodennäköiseksi: 949 vastaajaa (79 % kysymykseen vastanneista, puuttuvia havaintoja 175) on sitä mieltä, että heidän tuntemansa seura- tai järjestötoiminnan seurauksena ei ole saatu aikaan mitään todellisia parannuksia olemassa oleviin asioihin. Tässä onkin järjestöille haastetta: kuinka luoda toisenlaista imagoa nuorten keskuuteen? On kuitenkin huomioitava, että vastaajissa on myös sellaisia, jotka näkevät järjestöjen onnistuneen tehtävissään. Avoimeen kysymykseen ’mitä parannusta on saatu aikaan ja minkälaisessa asiassa?’ saatiin muun muassa seura-



vanlaisia vastauksia: [pitkäaikaissairaat ovat] *saaneet helpotusta ongelmiinsa* (15 vuotta Suomessa asunut vastaaja), *nuorisotalo auttaa nuoria pysymään kaidalla tiellä* (15 vuotta Suomessa asunut vastaaja), *WWF on auttanut monia eläimiä* (viisi vuotta Suomessa asunut vastaaja), *erilaisuutta ei korosteta enää liian usein* (14 vuotta Suomessa asunut vastaaja). Lisäksi vastauksissa korostettiin kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen merkitystä sekä yleistä nuorten toiminta-, vaikutus- ja vuorovaikutusmahdollisuuksien parantumista erilaisten järjestöjen aktiivisuuden seurauksena.

Taulukkoon 11 on koottu jälleen tuloksia ristiintaulukoinneista, joilla on analysoitu järjestötoimintaan osallistumisen yhteyttä erilaisiin vastaajilta kysytyihin taustatekijöihin (sukupuoli, kansalaisuus, kansallisuus, kielitaito, ikä, Suomessa asumisen kesto). Taulukossa on mainittu vain ne vastaajaryhmät, joiden kohdalla ristiintaulukointi on osoittanut (tilastollisesti) odotettua enemmän osallistujia (eli jos Khin neliö -testissä  $p < .005$ ).

Taulukko 11: Järjestötoimintaan osallistuminen vastaajaryhmittäin tarkasteltuna

JÄRJESTÖTOIMINTA	OSALLISTUJIEN JOUKOSSA MUITA USEAMMIN...
Urheiluseurat	Suomen kielen hyvin hallitsevat, Suomen kansalaiset ja kaksoiskansalaiset, alle 18-vuotiaat
Opiskelijajärjestöt	Muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, Afrikka- ja Kaukoitätaustaiset
Kulttuuriharrastuseurat	Tytöt, kaksoiskansalaiset
Ihmisoikeusjärjestöt	Yli 18-vuotiaat, tytöt, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, Afrikka-, Kaukoitä- ja Lähi-itätaustaiset
Luonnonsuojelujärjestöt	Tytöt, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, yli 10 vuotta Suomessa asuneet
Uskonnolliset yhdistykset	16–18-vuotiaat, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, Afrikka- ja Lähi-itätaustaiset
Ammatti- ja työmarkkinajärjestöt	Yli 18-vuotiaat, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat
Monikulttuurisuusyhdistykset	Kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat
”Kulttuuriperinneyhdistykset”	Identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, muun kuin suomen kielen parhaaksi kielekseen maininneet, Lähi-itätaustaiset
Poliittiset puolueet	Muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat

Taulukossa 11 huomiota kiinnittää se, että suomalaistaustaiset nuoret loistavat poisalollaan: heidän osuutensa on ”odotettua kattavampi” vain urheilujärjestötoiminnan kohdalla, ja monikulttuurisista taustoista tulevien vastaajien järjestötoimintaan osallistuminen vaikuttaa ainakin tämän aineiston perusteella olevan aktiivisempaa

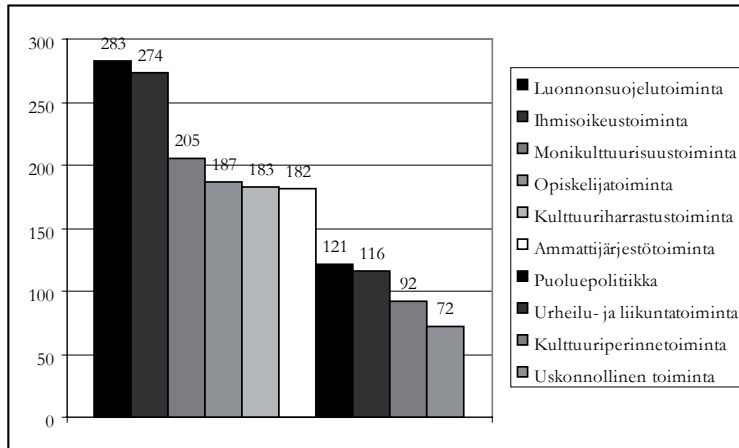
kuin suomalaistaustaisten vastaajien. Vaikka urheiluun liittyvä toiminta näyttää koko aineiston tasolla olevan merkittävä nuoria liikuttava tekijä (ks. kuvio 9), niin tarkempi tarkastelu osoittaa sen suosivan suomalaista – urheilun maailman ylipäänsä on hyvin nationalistinen. Urheiluun liittyviä harrastuksia pidetään kuitenkin usein arvostettuina ja niiden asema myös nuorten omissa hierarkioissa on korkea. Niitä myös tuetaan taloudellisesti kaikkein eniten (ks. myös Furusten ym. 1999, 158, 172).

Koko aineiston tarkastelu osoittaa, että urheilutapahtumat kokoavat ympärilleen myös monikulttuurisia nuoria (ks. luku **Toiminta- ja harrastusympäristöt**), mutta varsinainen seuratoimintaan osallistuminen näyttää vielä olevan luonteeltaan valikoivaa. Sen sijaan muu järjestötoiminta on avautunut myös monikulttuurisille osallistujille. Huomionarvoista on Afrikka- ja Lähi-itätaustaisten nuorten aktiivisuus uskonnollisen toiminnan, ihmisoikeustoiminnan ja politiikan kentillä. Todennäköisesti nämä nuoret, erityisesti jos heillä on pakolaistausta, ovat omassa elämänsäänkin joutuneet konkreettisesti silmäkkäin esimerkiksi ihmisoikeuksiin liittyvien kysymysten kanssa, joiden taas ei juurikaan katsota kiinnostavan suomalaisnuoria (ks. esim. Nuorten järjestökiinnitteisyys 1998).

Lomakkeen lopussa kysyttiin myös nuorten tulevaisuudenvisioita udellen heidän mahdollista halukkuuttaan toimia joskus tulevaisuudessa nuorisotyön tai nuorisopolitiikan kentillä. Tällaista tulevaisuusmahdollisuutta olivat muita useammin valmiita pohtimaan urheiluseuratoimintaan osallistuvat, kulttuuriharrastuksiin (kansantanssi, harrastajateatterit yms.) osallistuvat, kulttuuri- ja uskonnollisiin järjestöihin (tai seurakuntien toimintaan) kuuluvat, opiskelijajärjestöaktiivit, luonnonsuojelu- ja ihmisoikeusaktivistit sekä poliittisissa järjestöissä toimivat. Avoimissa vastauksissa monet nuorista kertoivat itse asiassa jo nyt toimivansa esimerkiksi juniorivalmentajina urheilussa tai seurakuntien kerhonohjaajina – joskin tällaiset nuoret olivat usein suomalaistaustaisia.

Kuvioon 10 on koottu tutkimukseen osallistuneiden nuorten näkemyksiä siitä, minkäsisältöiseen järjestötoimintaan he olisivat valmiita osallistumaan, jos heillä olisi siihen mahdollisuus – eli nuorilta kysyttiin suoraan, mikä olisi sellainen asia tai toimintamuoto, jonka parissa he olisivat valmiita toimimaan aktiivisesti. Tässä urheiluun ja liikuntaan liittyvä toiminta ei nouse niin korkealle kenties siksi, että se ainakin jossain muodossa on jo nyt monien tavoitettavissa. Vaikka urheilu harrastuksena on yleisesti arvostettua sekä aikuisten että nuorten keskuudessa, toimintamahdollisuuksia pitäisi olla myös nuorille, jotka haluavat tehdä jotain muuta kuin urheilla (ks. Furusten ym. 1999).

Kuvio 10: Järjestötoiminta, johon osallistuttaisiin jos voitaisiin [’osallistuisin jos voisin’-vastausten frekvenssit]



Kuvion 10 kohdalla on todettava, että sen pylväät ovat matalia mutta kiinnostavia (kuvion selkeyden vuoksi sen arvoasteikko on katkaistu 300:n kohdalta, vaikka sen oikeastaan pitäisi ulottua 1400:aan). Näyttää siltä, että nuorten intressit eivät kiinnity niinkään kulttuurin tai uskonnon varjeluun liittyviin asioihin, vaan pikemminkin heitä liikkeelle saavat voimat ovat universaaleja yleistä ihmisyyttä ja luonnon arvokkuutta korostavia. Kun kuviota 10 katsotaan suhteessa kuvioon 9 (järjestötoimintaan osallistuminen), huomataan, että erityisesti monikulttuurisuus-toiminnalla olisi nykyistä enemmän kysyntää, ja se ylittää toiveissa selkeästi esimerkiksi yhdelle kulttuuriryhmälle tarjottavan ”perinteidenvaalimistoiminnan”. Koska monikulttuuriseen toimintaan näyttäisi olevan tulijoita, niin se, että monikulttuurisuuden parissa työskentelevät kansalaisjärjestöt joutuvat usein tyytymään projektinomaiseen ja lyhytjänteiseen toimintaan pysyvien rahoitusmallien puuttuessa, tuntuu ongelmalliselta tilanteelta.

Kuvion 10 sisältämää informaatiota voi käsitellä myös jonkinlaisena toiveiden jakaumana ja pohtia, mitkä vastaajaryhmät erityisesti ovat näiden toiveiden takana. Taulukkoon 12 on koottu tulokset analyyseista, joissa testattiin järjestötoimintatoiveiden ja vastaajaryhmien (ryhmitelty suhteessa sukupuoleen, ikään, Suomessa asumisen keston, kielitaitoon, kansallisuuteen) välisiä yhteyksiä. Taulukossa on mainittu vain ne vastaajaryhmät, joiden kohdalla ristiintaulukointi on osoittanut selkeästi (tilastollisesti) odotettua enemmän toivojia (eli jos  $\chi^2$ -testissä  $p < .005$ ).

Taulukko 12: Toivottu järjestötoiminta vastaajaryhmittäin

TOIVOTTU TOIMINTA	TOIVOJIEN JOUKOSSA MUITA USEAMMIN...
Luonnonsuojelutoiminta	Alle 10 vuotta Suomessa asuneet, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, venäläistäustaiset
Ihmisoikeustoiminta	Kaksoiskansalaiset ja kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, tytöt, alle 5 vuotta Suomessa asuneet, 18-18-vuotiaat, Lähi- ja Kaukoitaitaustaiset
Monikulttuurisuustoiminta	Kaksoiskansalaiset ja kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, Lähi- ja Kaukoitaitaustaiset
Opiskelijatoiminta	Kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, alle 10 vuotta Suomessa asuneet, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat
Kulttuuriharrastustoiminta	Kaksoiskansalaiset, kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, Lähi- ja Kaukoitaitaustaiset
Ammattijärjestötoiminta	19–21-vuotiaat, alle 5 vuotta Suomessa asuneet, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, venäläistäustaiset
Puoluepolitiikka	Lähi-itätaustaiset
Urheil- ja liikuntatoiminta	Kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, 19–21-vuotiaat
Kulttuuriperinnetoiminta	Kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, Lähi-itätaustaiset
Uskonnollinen toiminta	Kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, Lähi-itätaustaiset

Taulukoista 11 ja 12 käy hyvin ilmi aktiivisten aktiivisuus (samoin kuin suomalaisista vastaajien vaimuus): toivojien ryhmät ovat usein samoja kuin toimintaan jo osallistuvienkin. Toisaalta, toisin kuin osallistujissa, toivojissa on myös paljon vasta muutaman vuoden maassa asuneita, joten voi olettaa, että osallistumisen katekokset ja esteet ovat totta erityisesti heidän kohdallaan. Tässä taulukossa huomiota kiinnittää Lähi-itätaustaisten nuorten vahva edustus miltei jokaisen toimintavaihtoehdon toivojien joukossa, ja tämä tulos vahvistaneekin käsitystä kurdinuorten yleisestä aktiivisuudesta – tai ainakin valmiudesta siihen – myös kansalaistoiminnan kentillä (ks. esim. Salovaara 2004).

Lomakkeessa nuorilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, minkälaista toimintaa heidän mielestään pitäisi olla enemmän tarjolla. Tähän kysymykseen saatiin muun muassa seuraavanlaisia vastauksia: *urheilutoimintaa, koska nykynuoret eivät liiku tarpeeksi* (15-vuotias Suomessa koko ikänsä asunut vastaaja), *elävää musiikkia*



(17-vuotias kymmenen vuotta Suomessa asunut vastaaja), *musiikkiin liittyvää, esim. bändikoulu* (17-vuotias 12 vuotta Suomessa asunut vastaaja), *tanssikursseja halvemmallalla* (21-vuotias vastaaja) ja *jotain vauhdikasta, esim. VPK* (12 vuotta Suomessa asunut vastaaja). Lisäksi lomakkeissa oli useita mainintoja eläinten suojeluun liittyvän toiminnan lisäämisen tarpeesta. Muina suojelua tarvitsevana kohteina mainittiin hätää kärsivät lapset. Kansainvälisyyttä ja nuorten keskinäistä tutustumista edistävää toimintaa toivottiin myös paljon, samoin kuin elämyksiin ja itsensä toteuttamiseen liittyviä harrastusmahdollisuuksia. Furusten ym. (1999) ovat korostaneet vapaa-ajanvieton ekspressiivisten ulottuvuuksien merkitystä, ja tämä saa vahvistusta myös tässä aineistossa.

Jonkinlaisena työhypoteesina tutkimusta suunniteltaessa oli ajatus, että esimerkiksi liiallisen suomalaistumisen pelossa monikulttuurisissa perheissä suomalaisen yhteiskunnan tarjoamaan järjestötoimintaan suhtaudutaan varauksella. Oletuksemme oli, että esimerkiksi maahanmuuttajavanhemmat suhtautuvat suopeammin sellaiseen toimintaan, jossa he itse tai muut perheenjäsenet ovat mukana. Kysyimmekin tutkimukseen osallistuneilta nuorilta, ovatko heidän perheenjäsenensä mukana jossain järjestötoiminnassa ja jos ovat, niin onko toiminta samaa, jossa nuoret itse ovat mukana. Tässä aineistossa oletus monikulttuuristen perheiden yhteisistä harrastuksista ei saa varauksetonta vahvistusta: vain 129 nuorta (9 %) ilmoitti, että heidän perheenjäsenensä osallistuvat samaan toimintaan kuin he itse. Näissä vastaajissa on muita useammin nuoria suomalaisista, keski- ja eteläeurooppalaisista ja afrikkalaisista perheistä. Sen sijaan Kaukoita-, Baltia-, ja venäläistaustaiset nuoret vastasivat muita systemaattisemmin 'ei' kysymyksiin perheenjäsenten järjestötoimintaan osallistumisesta.

Kun vastauksia perheenjäsenten osallistumisesta tai osallistumattomuudesta järjestötoimintaan tarkasteltiin suhteessa nuorten oman osallistumisen areenoihin, havaittiin, että aktiivisesti urheiluseuratoimintaan osallistuneiden nuorten perheenjäsenet ovat myös usein mukana samassa toiminnassa (nämähän ovat tässä aineistossa muita useammin suomalaistaustaisia). Samanlaista perheitä yhdistävää osallistumista näyttävät tarjoavan myös kulttuuriharrastuksiin (kansantanssi, harrastajateatterit jne.) liittyvä toiminta, kulttuuriin ja kansallisiin perinteisiin liittyvä toiminta (esim. kulttuuriyhdistykset) sekä uskonnollisten yhdistysten toiminta, joihin osallistuneissa on (suhteellisen) paljon myös monikulttuurisia nuoria ja erityisesti afrikkalaisista taustoista tulevia.

Yhdistyksissä tai seuroissa toimiminen on sosiaalista toimintaa. Niihin liittyneillä ihmisillä on yhteisiä kiinnostuksen kohteita ja intressejä, kollektiivisia tavoitteita ja päämääriä. Usein niihin liitytään kavereiden kanssa, ja toiminnassa muodostuu uusia ystävyysuhteita. Harrastamisen intensiivisyydestä riippuen toiminnan yksilölliset merkitykset voivat tietysti vaihdella, mutta tuskin yhteinen toiminta onnistuu tai edes jatkuu, jos myönteistä yhdessä tekemisen ja kaveruuden tunnetta ei synny. Olimme tutkimuksessa kiinnostuneita myös järjestötoiminnasta ystävyksien areenana ja kysyimme tutkimukseen osallistuneilta nuorilta, ovatko



heidän kaverinsa mukana järjestötoiminnassa ja jos ovat, niin onko toiminta samaa, johon nuoret itsekin osallistuvat. Tutkimukseen osallistuneista nuorista 344 (25 %) ilmoitti, että heidän kaverinsa ovat mukana samassa toiminnassa kuin he itsekin. Tässä ei löytynyt kansallisuusryhmien välisiä selkeitä eroja. Toiminnan luonteita tarkasteltaessa sen sijaan erityisesti uskonnollisten yhdistysten toiminta ja urheiluseurojen toiminta nousivat esiin sellaisina ympäristöinä, joissa kavereussuhteiden merkitys on keskeinen. Aineistonkeruun luonteesta johtuen tässä ei voi tehdä luotettavia johtopäätöksiä, onko toimintaan menty yhdessä kavereiden kanssa vai ovatko ystävydet syntyneet yhteisen toiminnan tuloksina, vaikka esimerkiksi monet nuoret kyllä mainitsivat tutustuneensa sekä suomalais- että maahanmuuttajanuoriin harrastustensa parissa.



## NUORILLE TÄRKEÄT ASIAT

Vapaa-ajanvieton, arvostusten ja identiteetin välillä on yhteys: vapaa-ajallaan ihmiset haluavat tehdä arvokkaiksi kokemiaan asioita ja sellaista, mikä tukee heidän minäkäsitystään (Furusten ym. 1999, 174). Suomalaisnuorten arvostuksia ja asenteita mitataan toistuvasti, mutta monikulttuuristen nuorten kohdalla survey-tyyppisiä kartoituksia ei ole juurikaan tehty. Tässä tutkimuksessa kyselylomakkeeseen sisällytettiin kuitenkin osio, jossa nuorten tuli määritellä itselleen tärkeitä asioita. Tausta-ajatuksena tässä on ollut tavoittaa sellaisia merkityksellisiä kimmokkeita, jotka on hyvä ottaa huomioon nuorisotoimintaa suunniteltaessa, sekä pohtia yleisemminkin tärkeitä koettujen asioiden ja osallistumisaktiivisuuden välisiä yhteyksiä. Tätä aihepiiriä koskevan kysymyspatteriston anti on koottu taulukkoon 13.

Taulukko 13: Toimintaan osallistumisen näkökulmasta tärkeinä pidetyt asiat [’tärkeää’ ja ’melko tärkeää’ -vastausten yhteenlasketut prosenttiosuudet kaikista vastauksista]

TÄRKEÄÄ ON...	'TÄRKEÄÄ'TAI 'MELKO TÄRKEÄÄ' VASTANNEIDEN OSUUS
Oma hyöty	76.7
Rasismien vastustaminen	74.8
Mukavat ohjaajat	73.1
Uusien kielten oppiminen	71.8
Ystävien kanssa toimiminen	70.6
Ongelmissa auttavat ohjaajat	64.7
Suomalaisiin nuoriin tutustuminen	59.6
Toiminnan monikulttuurisuus	52.7
Maahanmuuttajanuoriin tutustuminen	51.8
Suomen kielen oppiminen	50.3
Mahdollisuus käyttää internetiä	46.4
Vanhempien toiveiden täyttäminen	39
Politiikkaan osallistuminen	26.9
Uskonnon puolesta toimiminen	26.1
Vanhempien kanssa toimiminen	24.1
Vain yhdelle kulttuuriryhmälle tarkoitettuun toimintaan osallistuminen	9.9

Taulukon 13 tarkastelu avaa mielenkiintoisia ja nuorisopoliittisesti antoisia näkökohtia. Kuviossa mainittu muuttuja ’oma hyöty’ pitää sisällään väittämän

'toiminnasta on hyötyä myöhemmin elämässä', ja sen paikka nuorille tärkeiden asioiden kärjessä viittaa vahvaan oman elämän ja itsen näkemiseen elämänvalintoja ohjaavina tekijöinä (ks. Kallio 2005). Tulevaisuuden elämänpoliittinen "laskeskelu" vaikuttaa myös järkevältä: sosiaaliseen ja kollektiiviseen toimintaan osallistuminen voi varustaa nuoren esimerkiksi merkittävällä sosiaalisella pääomalla, joka auttaa integroitumaan yhteiskuntaan laajemminkin (esim. Harinen & Niemelä 2005). Oman edun itsekkyteen ja individualismiin viittaavasta ensimmäisestä vastaus-ten herättämästä assosiaatiosta huolimatta osallistumaan houkutteleviin asioihin näyttää sisältyvän paljon myös suvaitsevaisuuteen, monikulttuurisuuteen ja toisiin tutustumiseen liittyviä arvostuksia. Kiinnostavaa on, että rasismien vastustaminen puhuttelee nuoria enemmän kuin suvaitsevaisuus tai monikulttuurisuus, jotka taas ovat julkisen poliittisen retoriikan avainsanoja (Suurpää 2005; ks. myös Cantell 2000). Rasismi tuli esiin myös avoimissa vastauksissa muun muassa seuraavalla tavalla: *Kysymykset olivat hyviä, rasismien vastustaminen on tärkeää* (15-vuotias kaksikulttuurisessa perheessä koko ikänsä Suomessa asunut vastaaja).

Nuorten arvostuksia mittaavista väittämistä tehtiin pääkomponenttianalyysi (Varimax-rotatio), jolla aineistosta saatiin erotettua joitakin yleisempiä arvostusorientaatioita<sup>5</sup>. Orientaatiot, niistä lasketut summamuuttujat ja niihin sisältyneet tärkeinä pidetyt asiat on koottu taulukkoon 14.

Taulukko 14: Nuorille tärkeät elämänulottuvuudet

ORIENTAATIO (KOMPONENTTI JA SIITÄ LASKETTU SUMMAMUUTTUJA)	ORIENTAATIOLLE (KOMPONENTILLE) LAUTUNEET MUUTTUJAT
Oma elämä ja arki Cronbachin alfa=.774 Keskiarvo koko aineistossa=4.437 Sd=.531	Tärkeitä ovat: vapaa-aika, työ, koulutus, oma terveys, oma ulkonäkö, oma kieli
Suvaitsevaisuus ja tasa-arvo Cronbachin alfa=.837 Keskiarvo koko aineistossa=4.24 Sd=.748	Tärkeitä ovat: suvaitsevaisuuden edistäminen, kulttuurien välisen yhteistyön edistäminen, tasa-arvo ihonväristä ja kulttuurista riippumatta, miesten ja naisten välinen tasa-arvo, nuorten ja aikuisten välinen tasa-arvo
Humanistiset arvot Cronbachin alfa=.788 Keskiarvo koko aineistossa=4.17 Sd=.799	Tärkeitä ovat: ympäristön kunnioittaminen, eläinten oikeudet, ihmisoikeudet
Uskonto ja kulttuuri Cronbachin alfa=.779 Keskiarvo koko aineistossa=3.59 Sd=.906	Tärkeitä ovat: kulttuuristen perinteiden kunnioittaminen, kulttuurien välisen yhteistyön edistäminen <sup>6</sup> , oman uskonnon kunnioittaminen, kaikkien uskontojen kunnioittaminen



Summamuuttujien tunnusluvut vahvistavat näkemystä siitä, että oma arki ja siihen kiinnittyvät ja sitä keventävät asiat ovat tutkimukseen osallistuneille nuorille keskeisiä arvostusten kohteita, ja niistä ollaan myös suhteellisen yksimielisiä. Oikeus omaan kieleen latautuu tälle komponentille ja saa siis nuorten arvostuksissa pikemminkin käytännöllisen kuin kulttuuriin kiinnittyvän merkityksen. Uskontoon ja kulttuuriin liittyvissä arvostuksissa on eniten aineiston sisäistä vaihtelua. Taulukossa 15 esitellään summamuuttujien suhdetta vastaajia ryhmitteleviin taustamuuttujiin (sukupuoli, kansalaisuus, kansallisuus, kielitaito, Suomessa asumisen kesto) ja kuvataan siis, mitkä vastaajaryhmät arvostavat muita enemmän kutakin elämänilottuvuutta. Taulukossa ovat mukana vain ne vastaajakategoriat, joiden kohdalla testit (Mann Whitney U ja Kruskall Wallis) ovat osoittaneet selkeästi enemmän kunkin orientaation ”kannattajia” (eli jos  $p < .005$ ).

Taulukko 15: Elämänilottuvuuksien painottaminen vastaajaryhmittäin

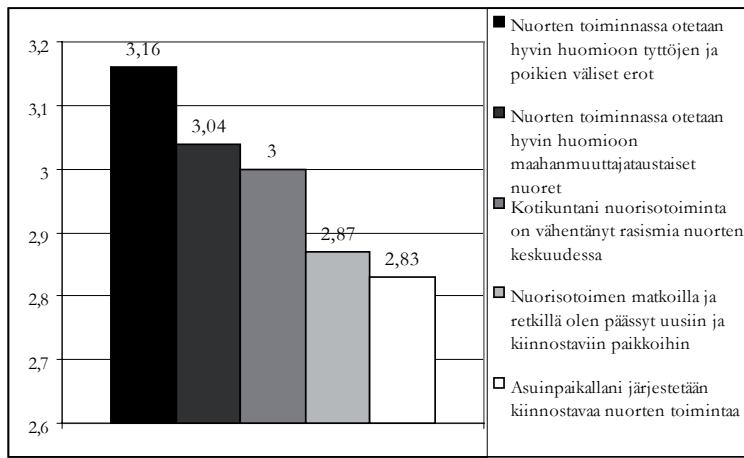
<b>ORIENTAATIO (SUMMAMUUTTUJA)</b>	<b>ORIENTAATION ”TAKANA” MUITA USEAMMIN OLEVAT VASTAAJARYHMÄT</b>
<b>Oma elämä ja arki</b>	<b>Tytöt, kaksikieliset ja kaksoiskansalaiset</b>
<b>Suvaitsevaisuus ja tasa-arvo</b>	<b>Tytöt, Amerikkataustaiset</b>
<b>Humanistiset arvot</b>	<b>Tytöt, Lähi-itätaustaiset, maailmankansalaisina itseään pitävät</b>
<b>Uskonto ja kulttuuri</b>	<b>Tytöt, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, Afrikka- ja Lähi-itätaustaiset, alle viisi vuotta Suomessa asuneet, kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät</b>

Tässä vertailussa sukupuoli osoittautui vahvaksi nuoria toisistaan erottavaksi taustakategoriaksi: tytöillä näyttää mitä ilmeisimmin olevan selkeä ja voimakas kanta väittämässä esitettyihin asioihin, kun taas poikien vastauksissa on enemmän vaihtelua ja hajontaa.

Sellaiset yksittäisillä väittämällä mitatut elämänilueet tai -arvostukset kuin ’ajanvietto ystävien kanssa’ ja ’aktiivinen toiminta seuroissa ja järjestöissä’ eivät latautuneet kunnolla millekään komponentille. Siksi niitä tarkasteltiin erikseen ja saatiin tulos, jonka mukaan ajanvietto ystävien kanssa on tärkeää erityisesti suomalaistaustaisille nuorille ja aktiivinen järjestötoiminta taas niille, jotka määrittelevät kansallisen identiteettinsä joksikin muuksi kuin suomalaiseksi. Näyttääkin siltä, että monikulttuuristen nuorten joukossa on paljon potentiaalia aktiiviseen nuorisotoimintaan, mikäli osallistumisen esteitä pystytään tehokkaasti vähentämään ja mikäli nuorten innokkuutta ei sammuteta muuten.

## OSALLISTUMISEN KUTSUT JA KITKAT

Kyselylomakkeessa oli väittämäosio, johon oli koottu näkemyksiä toimintaan osallistumista ehkäisevistä tai edistävästä asioista sekä joitakin yleisempiä väittämiä nuorisotoiminnan luonteesta. Kuvioihin 11, 12 ja 13 on koottu näiden näkemysten jakautuminen tutkimusaineistossa. Kuviossa 11 on mukana myönteisiä näkemyksiä nuorille suunnatusta toiminnasta, kuviossa 12 mahdollista kitkaa osallistumiseen aiheuttavia tekijöitä ja kuviossa 13 joitakin yleisiä käsityksiä nuorisotoiminnasta ja vapaa-ajan viettämisestä.

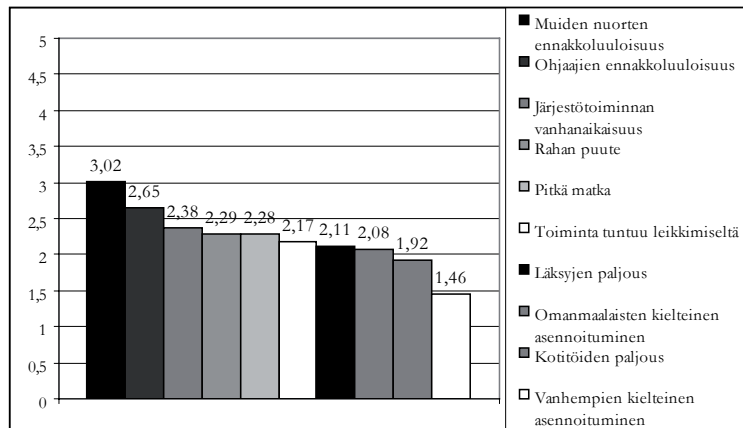


Kuvio 11: Myönteisiä näkemyksiä nuorisotoiminnasta [koko aineistosta lasketut keskiarvot asteikolla, jossa 1=täysin eri mieltä ja 5=täysin samaa mieltä<sup>7</sup>]

Kun kuvioon 11 sisällytettyjä väittämiä ristiintaulukoitiin joidenkin nuoria ryhmittelevien taustamuuttujien (sukupuoli, ikä, maassa asumisen kesto, kielitaito, asuinpaikka, kansallisuustausta) kanssa, havaittiin joitakin ryhmien välisiä systemaattisia eroja. Tyttöjen ja poikien välisten erojen suhteellisen hyvästä huomiomisesta nuorisotyössä ovat samaa mieltä muita ikäryhmiä useammin alle 18-vuotiaat vastaajat (tätä vanhempien nuorten kohdalla kysymys ei kenties ole edes merkityksellinen) ja alle kymmenen vuotta Suomessa asuneet muualta maahan muuttaneet nuoret, samoin kuin Lähi-itätaustaiset nuoret. Sukupuolen suhteen eroja ei sen sijaan löytynyt. Alle 15-vuotiaat ja alle kymmenen vuotta maassa asuneet katsovat myös, että heidän tuntemassaan nuorisotyössä on melko hyvin huomioitu maahanmuuttajanuoret. Kansallisuustaustoittain tehty vertailu osoitti, että erityisesti

Afriikka- ja Lähi-itätaustaiset vastaajat katsovat kotikuntansa nuorisotoimen onnistuneen ainakin jossain määrin rasisminvastaisessa työssään. Huomion arvoista on, että myönteisiä arvioita nuorisotoiminnasta antoivat useimmiten sellaiset nuoret, joiden edellä esitettyjen analyysien perusteella tiedämme osallistuneen erityisesti nuorisotalojen tarjoamaan toimintaan (luku **Toiminta- ja harrastusympäristöt**, taulukko 7). Tässä on kuitenkin syytä todeta, että useiden näiden väittämällä mitattujen muuttujien kohdalla kuvion 11 pylväiden huippujen ja ’täysin samaa mieltä’ osoittavien lukujen välillä on yhä tyhjää tilaa.

Suuremmissa kaupungeissa asuvat nuoret katsovat maalla ja pikkukaupungeissa asuvia useammin, että heidän kotikunnassaan nuorisotoiminnalla on ollut rasismia vähentävää vaikutusta. Isompien kaupunkien (alle viisi vuotta Suomessa asuneet) vastaajat ovat myös maalla ja pikkukaupungeissa asuvia nuoria selkeämmin sitä mieltä, että heidän asuinpaikallaan järjestetään kiinnostavaa toimintaa nuorille. Nuorisotoimen retket ja matkat puolestaan saavat kiitosta eniten alle 18-vuotiailta ja alle kymmenen vuotta Suomessa asuneilta tutkittavilta, joiden edellä esitettyjen analyysien perusteella (luku **Toiminta- ja harrastusympäristöt**, taulukko 7) tiedämme myös osallistuvan muita aktiivisemmin näihin toimintoihin. Näihin matkoja kiitteleviin nuoriin kuuluu paljon erityisesti venäläis- ja Lähi-itätaustaisia nuoria.



Kuvio 12: Nuorisotoimintaan osallistumista hankaloittavia tekijöitä [koko aineistosta lasketut keskiarvot asteikolla, jossa 1=täysin eri mieltä ja 5=täysin samaa mieltä]

Kuviossa 12 keskitytään nuorisotoimintaan osallistumista hankaloittaviin tekijöihin. Kaikkia väittämiä, jotka koskivat osallistumiseen kitkaa aiheuttavia tekijöitä, ei analysoitu yksitellen, vaan osasta niistä muodostettiin neljä summamuuttujaa: 1) ajanpuute osallistumisen esteenä, 2) ”omien” kielteinen asennoituminen, 3) osallistumisen turhuus ja vanhanaikaisuus sekä 4) muiden toiminnassa mukana olevien ennakkoluulot (summamuuttujien sisällöt ja reliabiliteettikertoimet on koottu liitteeseen 3). Näiden testaaminen joidenkin vastaajia ryhmittelevien taustamuuttujien

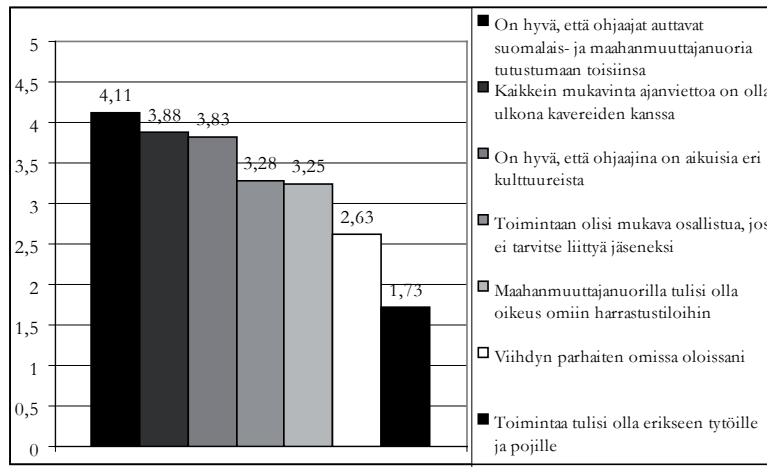
(kansalaisuus, kansallisuus, kielitaito, ikä, sukupuoli, Suomessa asumisen kesto, asuinpaikka) kanssa osoitti, että ajanpuutteesta kärsivät erityisesti yli 21-vuotiaat Etelä-Suomessa asuvat, kansallisen identiteettinsä joksikin muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät ja tarkemmin Kaukoitátaustaiset vastaajat.

”Omien” kielteiseen asennoitumiseen sisältyvät ajatukset siitä, että omanmaalaiset tai omat vanhemmat asennoituvat kielteisesti nuorille tarjottuun toimintaan. Tämän orientaation takana muita useammin ovat vastaajista ne, jotka määrittelevät identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi ja tarkemmin Kauko- ja Lähi-itátaustaiset. Ohjaajien ja muiden nuorten ennakkoluuloisuus vaivaa eniten nuoria, jotka määrittelevät kansallisen identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi ja ilmoittavat parhaaksi kielekseen muun kuin suomen kielen, ovat alle 18-vuotiaita ja usein myös asuneet Suomessa vähemmän kuin viisi vuotta. Sukupuoli näkyy erottelevana tekijänä tässä osiossa niin, että pojat pitävät järjestötoimintaan osallistumista turhana ja vanhanaikaisena useammin kuin tytöt. Tämän osion yksittäisten väittämien tarkastelu osoitti, että erityisesti tyttöjen toimintaan osallistumista voivat jarruttaa kotityöt ja alle 18-vuotiaita Lähi-itá-, Kaukoitá- ja venäláistaustaisia vastaajia usein láksyt sekä rahan puute. Pitkä matka puolestaan hankaloittaa maaseudulla asuvia nuoria.

Vaikka aiemmin esitettyjen analyysien perusteella voimme ajatella, että esimerkiksi nuorisotalojen järjestämään toimintaan osallistuvat monikulttuuriset nuoret ovat siihen suhteellisen tyytyväisiä, niin tässä analyysi kuitenkin toistaa tuloksia myös siitä, että ”erilaisiksi” itsensä kokevat tai sellaisiksi määritellyt jäävät helposti sosiaalisen toiminnan ja yhteyden ulkopuolelle. Aineiston perusteella ei voi suoraan tehdä sellaista johtopáátöstä, että nuoriso-ohjaajat tai muut nuoret olisivat ennakkoluuloisia maahanmuuttajataustaisia tai monikulttuurisia nuoria kohtaan, mutta kokemus siitä näyttää kuitenkin vastaajien keskuudessa olevan melko voimakas - tai ainakin hallitsevampi kuin muut toimintaan osallistumiselle mainitut esteet. Eräs tutkimukseen osallistuneista nuorista avasi ennakkoluuloteemaa seuraavalla kommentilla: *Okei, sen mä kerron et kaikist rasistisempii on semmoset nuoret ku tahtoo olla keskipisteenä ja äänessä. Hiljaset ja ujut on mukavii ja avoimempii...* (12 vuotta Suomessa asunut 17-vuotias vastaaja). Ennakkoluulo- ja rasismiteemassa suomalaisten ujous ja hiljaisuus ei siis enää merkitsekään myönteisen yhteyden estettä. Ujoudesta tulee avoimuutta tilanteissa, joissa äänekkyys merkitsee dominoivaa ja lossulkevaa sosiaalisen tilan kontrollointia (vrt. luku **Harrastukset ja ystävyysuhteet**).

Rasismi on teema, jota emme juurikaan tarjonneet lomakkeessa valmiina. Joissakin vastauksissa tämä määriteltiin yhdeksi tutkimuksen puutteeksi. Kun pyysimme vastaajia nostamaan esiin asioita, joita emme olleet osanneet kysyä, saimme muun muassa seuraavanlaisia kommentteja: [ette kysyneet] *Että onko ulkomaalaiset samanarvoisia kuin suomalaiset. Siinä olisi näkynyt rasismi eniten kysymyksistä* (kolme vuotta Suomessa asunut 16-vuotias vastaaja) tai: [ette kysyneet] *Oletko kohdannut rasismia, jos olet niin missä? Järjestetäänkö mielestäsi paikkakunnallasi*

*tarpeeksi toimintoja jotka edesauttaisivat/edistäisivät suvaitsevaisuutta (12 vuotta Suomessa asunut 18-vuotias vastaaja). Eräs koko ikänsä Suomessa kaksikulttuurisessa perheessä elänyt nuori totesi terveisinään: Teidän olisi pitänyt kysyä: Onko sinua haukuttu sen takia että olet ulkomaalainen?*



Kuvio 13: Yleisiä näkemyksiä joistakin vapaa-ajan viettoon liittyvistä kysymyksistä [koko aineistosta lasketut keskiarvot asteikolla, jossa 1=täysin eri mieltä ja 5=täysin samaa mieltä]

Nuorisotyötä tutkittaessa ja määriteltäessä on usein todettu nuoriso-ohjaajien tärkeä merkitys nuorten maailmaa lähellä olevina aikuisina (esim. Wildemeersch & Redig 1997; Harinen ym. 2001; Cederlöf 2004). Kuviossa 13 esille tulevasta kahdesta ohjaajien merkitystä korostavasta väittämästä laskettiin summamuuttuja (summamuuttujan reliabiliteettikerroin on liitteessä 3), jonka testaaminen vastaajia ryhmittelevien taustamuuttujien kanssa osoitti, että nuoriso-ohjaajien merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa työssä korostavat erityisesti tytöt, (jostain syystä) yli 21-vuotiaat, suurehkoissa kaupungeissa asuvat ja nuoret, jotka määrittelevät identiteettinsä joksikin muuksi kuin suomalaiseksi. Tällainen vähän vanhempien vastaajien ohjaajien merkitystä korostava asennoituminen saattaa osittain sisältää moraalisia kannanottoja suomalaisnuorten käyttäytymiseen, koska avoimista vastauksista saimme lukea muun muassa seuraavanlaisia kommentteja: *Voin sanoa, että suomalaisten käyttäytyminen kouluissa on usein huono. Tupakan poltto on yleistynyt (18-vuotias yhdeksän vuotta Suomessa asunut vastaaja) ja: Pitä olla joka paikkassa on oman nuoren valvoja, kun ulkona on aina ne juomassa ja joskus tule tappeli ei kukan valvo (20-vuotias neljä vuotta Suomessa asunut vastaaja).*

Yksittäisiä kuvioon 13 sisältyviä väittämiä tarkasteltaessa havaittiin, että se pieni joukko, joka haluaisi toimintaa erikseen tytöille ja pojille, muodostuu enimmäkseen Lähi-itä- ja afrikkalaistaustaisista nuorista ja siis usein kurdeista ja muslimeista.



Maahanmuuttajanuorille tarjottavien erillisten nuorisotilojen kannalle asettuvat erityisesti kaksoiskansalaiset ja Lähi-itätaustaiset alle viisi vuotta maassa asuneet nuoret. ”Omissa oloissaan” viihtyvissä on myös suhteellisen paljon vain vähän aikaa Suomessa asuneita. Eräässä lomakkeessa kommentoitiin väittämää erillisistä tiloista kuitenkin seuraavasti: *Jos maahanmuuttajanuoret eristyvät, heidän on vaikea tutustua muihin* (15 vuotta Suomessa asunut vastaaja). Sukupuolittainen tarkastelu puolestaan osoitti, että pojat ovat tyttöjä selkeämmin sitä mieltä, että toimintaan olisi mukava osallistua, jos ei tarvitse sitoutua jäsenyyteen (vaikka toisaalta pitävätkin toimintaa usein ’turhana leikkimisenä’, ks. kuvio 12).

Luvussa **Toiminta- ja harrastusympäristöt** todettiin ”hengailupaikkojen” suuri suosio nuorten kohtaamisten ympäristöinä. Erityisesti alle 18-vuotiaat tutkittavat ovat sitä mieltä, että kaikkein mukavinta ajanviettoa on vain ”hengailla” kavereiden kanssa (ks. myös Furusten ym. 1999, 159). Tilastollinen tarkastelu puolestaan osoitti, että konkreettisesti ”hengailupaikoissa” vierailevat ovat muita useammin tutkimukseen osallistuneista vanhimpia, mikä johtunee siitä, että baarit ja ravintolat on tässä tutkimuksessa luokiteltu tällaisiksi paikoiksi, ja niihin pääsevät yleensä vain täysi-ikäiset. Alaikäisten nuorten ”hengailuympäristöt” jäivät tässä tutkimuksessa tavoittamatta, mutta niihin perehdytään seuraavissa osatutkimuksissa.



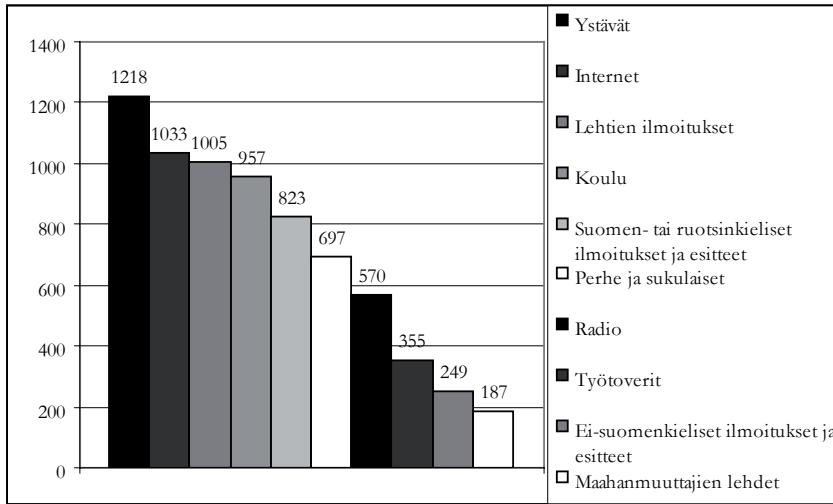
## TIEDON SAAMINEN

Tiedon saaminen erilaisista vapaa-ajanviettomahdollisuuksista on olennainen edellytys niihin osallistumiselle. Tämä on myös seikka, johon on syytä kiinnittää huomiota osallistumismahdollisuuksia kehitettäessä. Taulukossa 16 on kootusti esitettyä informaatio, joka saatiin selvittämällä, mistä toiminnoista tai toimintaympäristöistä nuorilla ei omasta mielestään ole tietoa. Taulukkoa tarkasteltaessa huomataan, että erityisesti monikulttuuristen kohtaamispaikkojen ja kulttuurijärjestöjen lienee syytä kohdentaa toiminnasta tiedottamistaan tarkemmin. Hieman kummalliselta tuntuu se, että oppilaitosten ja koulujen vapaa-ajan toiminnasta ei kaikilla ole tietoa – tosin näiden vastausten takana saattaa olla nuoria, jotka ovat jo töissä ja joille kysymys näistä ei ole edes relevantti.

Taulukko 16: Tietämättömyys osallistumismahdollisuuksista [’en tiedä, onko mahdollisuutta osallistua’ -vastausten frekvenssit koko aineistossa]

VAPAA-AJANVIETTOYMPÄRISTÖ	TOIMINNASTA TIETÄMÄTTÖMIEN VASTAAJIEN MÄÄRÄ
Monikulttuuriset kohtaamispaikat	127
Oppilaitoksen järjestötoiminta	111
Kulttuurisen yhteisön kerhotoiminta	76
Koulun kerhotoiminta	65
Kansalais- tai vapaaopiston kurssit	56
Nuorisotalon ”avoin” toiminta	50
Nuorisotalon leirit ja matkat	50
Nuorisotalon vain tytöille tarkoitettu toiminta	49
Kuvataidekoulun kurssit	49
Musiikkiopiston kurssit	49
Nuorisotalon vain pojille tarkoitettu toiminta	40
Nuorisotalon tapahtumat	36
Nuorisotalon kerhot	35
Urheilutapahtumat	33
Uskonnollisen yhteisön toiminta	32
Konsertit	26
Nuoriso- ja nettikahvilat	26
Teatteri	22
Museot	20

Kuvioon 14 on puolestaan koottu vastaukset kysymykseen siitä, mistä nuoret saavat tietoa erilaisesta organisoidusta vapaa-ajan toiminnasta. Tietolähteiden määrä ja painotus aineistossa ovat hieman ristiriitaisessa suhteessa siihen, että tietoa konkreettisista osallistumismahdollisuuksista kuitenkin puuttuu – joskin taulukosta 16 tulee hyvin esille, että ”tietämättömien” määrä on lopulta koko aineiston mittakaavassa suhteellisen pieni.



Kuvio 14: Tietolähteet [’kyllä’-vastausten frekvenssit koko aineistossa]

Kuviota 14 tarkasteltaessa on helppo huomata, että nuorten osallistuminen erilaisiin tarjottuihin toimintoihin ei välttämättä johdu ainakaan siitä, että he eivät tietäisi, mistä informaatiota toiminnasta on saatavilla. Kysyttäessä vastaajilta suoraan, ovatko he mielestään saaneet tarpeeksi tietoa nuorille järjestetystä toiminnasta, saatiin seuraavanlaisia tuloksia: 844 (61.2 %) heistä vastasi ’kyllä’ ja 449 (32.5 %) ’ei’ (puuttuvia havaintoja 87). Pojat näyttävät olevan systemaattisesti tyytyväisempiä saamansa tiedon määrään ja luonteeseen kuin tytöt. Merkille pantavaa onkin, että vaikka tytöt sekä osallistuvat että kokevat saavansa tietoa, he kaipaisivat toiminnasta tiedottamista vielä lisääkin.

Kuviosta 14 käy hyvin ilmi myös Internetin suuri merkitys nuorten tietokanavana, samoin kuin erilaisten epävirallisten ”puskaradiotyypisten” lähteiden merkitys. Maahanmuuttajien omien lehtien sekä ei-suomenkielisten esitteiden ja ilmoitusten osuus on ainakin näiden nuorten tiedonsaantikanavana marginaalinen. Näiden kautta ilmoittamisen tehostamista kannattanee jatkossa miettiä; nehan kuitenkin selkeästi tavoittavat tietyt nuorisoryhmät (erityisesti muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat ja äskettäin maahan tulleet).

Ristiintaulukoitaessa tiedon lähteitä ja joitakin vastaajia ryhmitteleviä taustamuuttujia (sukupuoli, ikä, Suomessa asumisen kesto ja kansallisuustausta) havaittiin

muun muassa, että alle 18-vuotiaille nuorille koulu on hyvin keskeinen ja luonteva informaatiokanava. Samaten perheen merkitys tulee esille erityisesti nuorimpien vastaajien kohdalla. Perhe on tärkeä tietolähde myös sellaisille tutkimukseen osallistuneille nuorille, joiden ”juuret” kurottuvat Kaukoitään, entisen Neuvostoliiton alueelle sekä Baltiaan ja entiseen Jugoslaviaan. Yli 18-vuotiaille tietoa välittävät puolestaan usein työtoverit. Maahanmuuttajalehdet, vaikka ovatkin määrässä vähäinen tiedonkanava (ks. kuvio 14), ovat tärkeitä alle kymmenen vuotta Suomessa asuneille nuorille sekä erityisesti Afrikka- ja Lähi-itätaustaisille vastaajille. Muut lehdet, ilmoitukset ja esitteet tavoittavat parhaiten suomalaistaustaisia sekä keski- ja eteläeurooppalaisia kaksoiskansalaisia.

Monet nuorista ovat kuitenkin myös sitä mieltä, että tiedotusta olisi syytä parantaa niin, että informaatio tavoittaisi kohderyhmänsä. Niissä vastaajissa, jotka eivät mielestään ole saaneet tarpeeksi tietoa, on systemaattisesti muita useammin Afrikka-, venäläis-, Jugoslavia- ja Lähi-itätaustaisia nuoria. Tiedotusta mietittäessä näiden ryhmien erityishuomiointi lieneekin jatkossa paikallaan.

Kysyimme avoimella kysymyksellä, miten tiedottamista nuorten toiminnasta voisi parantaa. Seuraavassa on joitakin esimerkkejä vastauksista tähän kysymykseen: *Lisäämällä mainontaa* (kahdeksan vuotta maassa asunut vastaaja), *enemmän ilmoituksia, enemmän tietoa internetissä* (kuusi vuotta Suomessa asunut vastaaja), *postin avulla, ja radion – itse kuuntelen yleensä radiota* (seitsemän vuotta maassa asunut vastaaja), *kouluissa tulisi tiedottaa tapahtumista* (14 vuotta Suomessa asunut vastaaja), *tiedottaa erillisissä lehtisissä* (14 vuotta Suomessa asunut vastaaja), *koulussa vois käydä nuorisotyöntekijöitä* (15 vuotta Suomessa asunut vastaaja), *viedä kouluihin esitteitä ja tehdä julkisia kampanjoita* (kymmenen vuotta maassa asunut vastaaja), *lähettää mainoksia, ilmoituksia koteihin* (viisi vuotta Suomessa asunut vastaaja). Olipa tällainenkin toive: *joku vois käydä kotona sanomas* (15 vuotta Suomessa asunut vastaaja). Nuorille luontevasta informaatiomaailmasta kertoo seuraava toive: *kaupungin www-sivuille tietoa, usein puuttuu tieto ”kenelle, milloin, missä, mitä maksaa”* (yhdeksän vuotta Suomessa asunut vastaaja). Tietokanavien pohtiminen on varmasti tärkeää, koska eräs 12 vuotta Suomessa asunut nuori totesi, että *läheskään kaikki nuoret eivät kuule edes asiasta, joten enemmän mainontaa*.

Joissakin lomakkeissa viestittiin myös siitä, että toiminnan mainostaminen ei ehkä nykyisessä tilanteessa ole se kaikkein keskeisin kysymys: *ensin pitäisi olla toiminta ennen kuin voi tiedottaa, kun ei ole* (Suomessa, tarkemmin maaseudulla, koko ikänsä asunut vastaaja). Eräässä lomakkeessa katse puolestaan käännettiin vastaajaan itseen: *omalla aktiivisuudella voisin* (14 vuotta Suomessa asunut vastaaja). Tässä jää kuitenkin epäselväksi, ajatteliko vastaaja voivansa parantaa tiedottamista omalla toiminnallaan, vai viittasiko hän kenties oman osallistumisensa lisäämiseen eli ymmärsikö hän mahdollisesti kysymyksen väärin.

## Viitteet

- 1 'Suomessa asumisen kesto' -taustamuuttujan kohdalla mukana analyysissä ovat vain muualta Suomeen muuttaneet, kun taas muiden tässä mainittujen taustamuuttujien kohdalla analysoitavana on ollut koko aineisto.
- 2 Tällainen viiden komponentin ratkaisu selittää noin 51.5 prosenttia väittämien keskinäisestä vaihtelusta. Tiettyjen väittämien latautuminen samalle komponentille merkitsee sitä, että vastaajilla on ollut systemaattinen tapa vastata kyseisiin väittämiin, ja siis sitä, että suhtautuminen esimerkiksi nuorisotalon erilaisiin toimintoihin on samansuuntainen.
- 3 Puhe sukupuolisensitiivisestä nuorisotyöstä muistuttaa paluuta aikaan, jolloin selkeästi ja kyseenalaistamatta puhuttiin tyttötyöstä ja poikatyöstä. Sukupuolisensitiivisen nuorisotyön tarpeellisuutta on perusteltu muun muassa sillä, että tytöt ja pojat kaipaavat erilaista toimintaa ja myös sillä, että yhteisessä toiminnassa pojilla on pyrkimys ottaa yhteinen tila haltuunsa tyttöjen jäädessä liiaksi reunoille, ja että ylipäänsä poikien toimintaa tuetaan ja rohkaistaan enemmän kuin tyttöjen toimintaa (esim. Furusten ym. 1999).
- 4 Tällainen neljän komponentin ratkaisu selittää noin 54.5 prosenttia väittämien keskinäisestä vaihtelusta.
- 5 Keskiarvot on laskettu asteikosta 1–5, jossa 1=ei yhtään tärkeää ja 5=hyvin tärkeää.
- 6 Kyseinen muuttuja latautuu kahdelle eri komponentille, vaikka periaatteessa rotaation tulisi estää tällainen ”ongelma”.
- 7 Ennen analyysia Likert-asteikollisten väittämien koodiasteikot käännettiin logiikaltaan sellaisiksi, että 1 merkitsee aina eri mieltä olemista tai asian merkityksettömäksi näkemistä. Tämä tehtiin lähinnä siksi, että kuvioiden tulkinnasta tulisi helpompaa ja selkeämpää. Tässä, kuten myös pääkomponenttianalyseissa ja summamuuttujia laskettaessa, analyysistä poistettiin ’en osaa sanoa’ -vastaukset, koska keskiarvoilla operoitaessa ne enemmänkin sotkevat kuin täydentävät analyyseja (ks. esim. Töttö 2004).



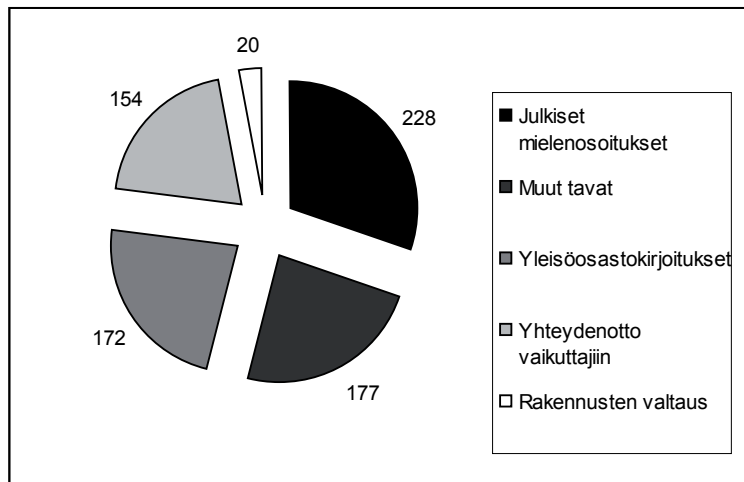
## OSA IV: KATSE YHTEISKUNTAAN

# OSALLISTUMINEN JA KANSALAISVAIKUTTAMINEN

Furusten ym. (1999, 198) katsovat, että yhteiskunnallinen valta ja vaikuttaminen ovat ensisijaisesti työssä käyvien aikuisten hallussa. Vaikutusmahdollisuudet kytkeytyvät tiukasti bisnekseen ja professioihin, minkä oivaltaminen saa nuoret herkästi kääntämään selkensä ajatuksille osallistumisesta – ja näinhän yhteiskunnallinen demokratia/demokraattinen yhteiskunta ei toteudu.

Osallistuminen ja vaikuttaminen eivät ole vain poliittisia kysymyksiä vaan myös yksilön kehityksen ja hyvinvointikokemusten kannalta merkittäviä asioita: osallistumisen katsotaan lisäävän itseluottamusta sekä hyödyllisyyden ja arvokkuuden tunnetta (esim. Gretschel 2002). Yksilön näkökulmasta tärkeää on kokemus siitä, että hänen mielipiteensä ovat arvostettuja ja että hän todella voi muuttaa jotain toiminnallaan. Osallistuminen lisää myös tietoa yhteiskunnallisista asioista; voidakseen osallistua ja vaikuttaa on tunnettava asioita ja ilmiöitä, joiden perusteella ja joista päätöksiä tehdään. Esimerkiksi Furusten ym. (1999, 179) uskovatkin, että nuorten rohkaiseminen osallistumaan ja vaikuttamaan kehittää ja uudistaa demokraattisia toiminnan muotoja.

Useissa nuoria koskevissa tutkimuksissa on todettu, että heitä kiinnostavat enemmän muut kuin formaalin politiikan vaikuttamisen kentät (esim. Lundbom 2003; Paakkunainen 2004). Kyselylomakkeessa olimmekin kiinnostuneita myös siitä, millä tavalla tutkimukseen osallistuneet nuoret ovat mahdollisesti yrittäneet saada ääntänsä kuuluviin. Tarjosimme heille valittaviksi joitakin yleisiä kansalaisvaikuttamisen muotoja ja saimme vastauksista kuviossa 15 esitetyt tulokset, joissa korostuvat mielenilmaukset, kirjalliset kannanotot ja yhteydenotot poliitikkoihin. Kuvion luokka 'muut tavat' pitää sisällään muun muassa seuraavanlaisia avoimella kysymyksellä saatuja vastauksia: *kirjoittamalla vetoomuksen* (15 vuotta Suomessa asunut vastaaja), *jakamalla flaijereita, julisteita* (kymmenen vuotta Suomessa asunut vastaaja), *koulussa asioiden parantamiseen* (17 vuotta Suomessa asunut vastaaja), *ottanut kantaa esim. koulussa johonkin asiaan* (14 vuotta Suomessa asunut vastaaja), *allekirjoittanut adresseja* (20 vuotta Suomessa asunut vastaaja), *ollut mukana kokouksissa* (21 vuotta Suomessa asunut vastaaja). Kyselytutkimukseen liittyviä tulkinta- ja ymmärrysongelmia puolestaan kuvastanee kolme vuotta Suomessa asuneen 21-vuotiaan pojan vastaus tähän kysymykseen: *työ saaminen*.



Kuvio 15: Nuorten kokeilemat ja käyttämät vaikuttamisen keinot<sup>1</sup> [’kyllä’ -vastausten frekvenssit koko aineistossa]

Kuviossa 15 esitetyistä luvuista voi huomata, että tutkimukseen osallistuneissa nuorissa on useita sekä yksin toteutettuun että kollektiivisen liikehdinnän muodossa tapahtuneeseen toimintaan ja vaikuttamiseen osallistuneita. Ristiintaulukoinnit ja riippumattomuustestit (Khin neliö) osoittivat, että tällaisia ovat tutkittavista erityisesti kulttuuriharrastuksiin osallistuvat, opiskelijajärjestöissä toimivat sekä luonnonsuojelu- ja ihmisoikeustoiminnassa mukana olevat. Avoimissa vastauksissa koulu tuli esiin usein mainittuna nuorten vaikuttamisen paikkana. Kriittiset kouluetnografiat (ks. esim. Broady 1986) ovat tuottaneet koulusta kuvaa jäykkänä kurinpitoon ja oppilaiden vaientamiseen pyrkivänä laitoksena, mutta tässä tutkimuksessa koulu ei näyttäydy aivan näin synkkänä ympäristönä. Määrällisissä analyyseissä opiskelijajärjestötoiminnan osuus ei osoittautunut kovinkaan merkitykselliseksi (esim. luku **Toiminta- ja harrastusympäristöt**), mutta avointen vastausten perusteella koulun voi ainakin joidenkin vastaajien kohdalla ajatella olevan myös demokraattisen toiminnan oppimis- ja toteuttamistila (ks. myös Furusten ym. 1999, 190–191)<sup>2</sup>.

Nuoria askarruttavat asiat tuntuvat liittyvän etupäässä omaan arkeen, kouluun, harrastuksiin, työhön, yleisiin ihmisten ja eläinten oikeuksiin tai mahdollisesti omaan pitkäaikaissairauteen. Tutkimukseen osallistunut 19-vuotias kahdeksan vuotta Suomessa asunut nuori totesikin vaikuttamishaluaistaan seuraavaa: *en tiijä mutta haluan päästä opiskele ja saaha duuni*. Avoimissa vastauksissa oli toki mukana myös tiukkaa poliittista asennetta: [minua kiinnostaa] *kommunismi, sillä kapitalismi on kyvytön ylläpitämään ihmisarvoista elämää maailmalla ja elämää ylipäättänsä, kun luonto tuhotaan voittojen takia. Yleinen kuvaus itsestäni: sosialisti, ateisti, materialisti. Haluaisin johonkin sosialistiseen järjestöön liittyä, mutta*



*en ole löytänyt vielä sopivaa. Myös vapaa-ajattelijoiden liitto saattaisi kiinnostaa (19-vuotias koko ikänsä Suomessa asunut kaksikulttuurinen vastaaja). Myös erään toisen lomakkeen lopussa heräteltiin esiin laajempia yhteiskunnallisia ongelmia ja kysymyksiä: Miksi korkeakoulutetut vanhempani eivät saa koulutustaan vastaavaa työtä? Miten Suomen ”eläkeläispommi” kysymys/ongelma ratkaistaan? Avataanko täten enemmän opisk.paikkoja hoito-alalle? Vaikuttiko 1990-luvun alun Suomen taloud. lama myös ulkom. korkeak. syrjäytymiseen? (18-vuotias 12 vuotta Suomessa asunut vastaaja).*



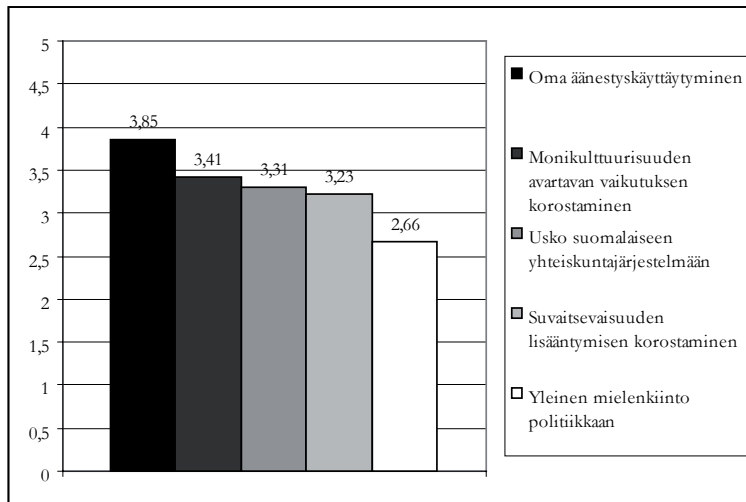
## MILTÄ YHTEISKUNTAMME NÄYTTÄÄ?

Kyselylomakkeen loppupuolelle oli koottu joitakin yleisempiä, vapaa-ajanviettoon ja organisoituun toimintaan liittymättömiä väittämiä, joiden sisältöinä oli muun muassa suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin, nuorten asemaan, äänestyskäyttäytymiseen ja monikulttuurisuuteen liittyviä asioita. Lomakkeen tätä osiota analysoitiin muun muassa pääkomponenttianalyysillä (Varimax-rotatio). Taulukossa 17 on esitetty pääkomponenttianalyysillä aineistosta erotellut suhtautumistavat ja niille latautuneet väittämät<sup>3</sup>.

Taulukko 17: Näkemyksiä yhteiskunnasta ja kulttuurista

<b>Äänestyskäyttäytyminen</b> <b>Cronbachin alfa=.925</b> <b>Keskiarvo koko aineistossa=3.854</b> <b>Sd=1.362</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>* Äänestän (tai aion äänestää kun saan äänioikeuden) Suomen eduskuntavaaleissa.</li> <li>* Äänestän (tai aion äänestää kun saan äänioikeuden) kuntani kunnallisvaaleissa.</li> <li>* Äänestän (tai aion äänestää kun saan äänioikeuden) Suomen presidentinvaaleissa.</li> </ul>
<b>Monikulttuurisuuden ”avartava” vaikutus</b> <b>Cronbachin alf=.576</b> <b>Keskiarvo koko aineistossa=3.41</b> <b>Sd=.934</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>* Olisi hyvä, jos Suomeen tulisi enemmän ulkomaalaisia.</li> <li>* Pidän paljon yhteyttä ulkomailla asuviin ystäviini.</li> <li>* Ulkomaalaiset ovat monipuolistaneet suomalaista kulttuuria.</li> </ul>
<b>Usko suomalaiseen yhteiskuntajärjestelmään</b> <b>Cronbachin alfa=.714</b> <b>Keskiarvo koko aineistossa=3.31</b> <b>Sd=.916</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>* Luotan suomalaisten poliitikkojen toimintaan.</li> <li>* Suomi on oikeudenmukainen maa.</li> <li>* Suomessa on helppo ilmaista mielipiteensä, koska siitä ei seuraa ongelmia itselle.</li> <li>* Suomessa pidetään ihmisistä hyvää huolta.</li> <li>* Nuoret otetaan hyvin huomioon asioita päätettäessä.</li> </ul>
<b>Suvaitsevaisuuden lisääntyminen</b> <b>Cronbachin alfa=.673</b> <b>Keskiarvo koko aineistossa=3.23</b> <b>Sd=1.106</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>* Kulttuurinen suvaitsevaisuus on lisääntynyt viime vuosina suomalaisessa yhteiskunnassa.</li> <li>* Rasismi on vähentynyt viime aikoina suomalaisten nuorten keskuudessa.</li> </ul>
<b>Kiinnostus politiikkaan</b> <b>Cronbachin alfa=.829</b> <b>Keskiarvo koko aineistossa=2.66</b> <b>Sd=1.311</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>* Ymmärrän hyvin poliittisia asioita.</li> <li>* Olen kiinnostunut Suomen poliittisista asioista.</li> <li>* Olen kiinnostunut maailmanpolitiikasta.</li> </ul>

Kun edellä esitetyt ”yhteiskuntakatseet” – erilaiset aineistosta erottuvat orientaatiot – asetettiin keskinäiseen järjestykseen niiden tutkittavien keskuudessa saaman ”suosion” perusteella, saatiin kuvion 16 esittämä diagrammi.



Kuvio 16: Näkemyksiä yhteiskunnasta ja vaikuttamisesta [koko aineistosta lasketut keskiarvot asteikolla 1-5, jossa 1=täysin eri mieltä ja 5=täysin samaa mieltä]

Taulukkoa 17 ja kuviota 16 tarkasteltaessa huomaa ainakin sen, että kiinnostus ja luottamus politiikkaan eivät välttämättä kulje käsi kädessä – vaikka usein ajatellaankin, että nuorten poliittinen passiivisuus saattaa pitkälti johtua siitä, että politiikkaan ja poliitikkoihin ei luoteta (esim. Harinen 2000). Kuviossa 19 esille tuleva nuorten itse raportoima äänestysvalmius on hienoisessa ristiriidassa suhteessa siihen, miten kiinnostus (tai kiinnostuksen puute) politiikkaan muuten tulee aineistossa esiin, samoin kuin siihen, mitä erilaiset gallupit jatkuvasti toistavat raportoidessaan nuorten konkreettisesta äänestyskäyttäytymisestä. Ruotsalaisessa tutkimuksessa (Furusten ym. 1999, 199) on todettu, että nuoret kyllä haluavat tulla yhteiskunnallisesti huomioiduiksi ja pohtivat myös poliittisen osallistumisen mahdollisuutta, mutta eivät juurikaan tartu siihen. Furusten ym. (mt.) eivät niinkään penää nuorilta asennemuutosta vaan toivovat puolueiden osaavan uudistaa ja elävöittää toimintaansa niin, että nuorten sitoutumista voisi hyödyntää myös politiikan kentillä.

Miten tutkimukseen osallistuneet nuoret sitten eroavat suhteissaan edellä esitettyihin ”yhteiskuntakatseisiin”? Taulukkoon 18 on koottu tulokset testeistä, joilla tarkasteltiin komponenteista laskettujen summamuuttujien yhteyttä vastaajia ryhmitteleviin taustamuuttujiin (sukupuoli, ikä, kielitaito, kansallisuus, Suomessa asumisen kesto, asuinpaikka, tulevaisuudensuunnitelmat). Taulukossa ovat mukana vain ne vastaajaryhmät, joiden kohdalla testit (Mann-Whitneyn U ja Kruskal-Wallis) osoittivat selkeästi enemmän kyseisen orientaation ”kannattajia” (eli jos  $p < .005$ ).

Taulukko 18: Näkemykset yhteiskunnasta, politiikasta ja kulttuurista vastaajaryhmittäin

Orientaatio (summamuuttuja)	Orientaation ”takana” muita useammin olevat vastaajaryhmät
Äänestyskäyttäytyminen	Suomalaistaustaiset, suomea parhaana kielenään puhuvat, nuorisotyön tai -politiikan kentillä tulevaisuutta suunnittelevat, yli 20 vuotta Suomessa asuneet
Monikulttuurisuuden ”avartava” vaikutus	Tytöt, identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, Afrikkataustaiset, nuorisotyön tai -politiikan kentillä tulevaisuutta suunnittelevat, 19-21-vuotiaat
Usko suomalaiseen yhteiskuntajärjestelmään	Identiteettinsä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevät, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, alle 5 vuotta Suomessa asuneet
Suvaitsevaisuuden lisääntyminen	Ei ryhmien välisiä eroja
Kiinnostus politiikkaan	Pojat, suurehkoissa kaupungeissa asuvat, muuta kuin suomea parhaana kielenään puhuvat, nuorisotyön tai -politiikan kentillä tulevaisuutta suunnittelevat, yli 21-vuotiaat

Taulukossa 18 huomiota kiinnittää erityisesti se, että vähän aikaa maassa olleiden mielestä suomalainen yhteiskunta tuntuu hyvältä, mutta iän ja asumisvuosien lisääntyessä viehätyks näyttää katoavan. Tämä näyttää tutkimusten perusteella olevan yleisempikin ilmiö, ja erityisesti niin sanottujen toisen polven maahanmuuttajien turhautumisesta ja syrjäytymisestä ollaan huolissaan myös laajemmassa eurooppalaisessa kontekstissa (ks. esim. Hazekamp & Popple 1997). Yhteiskunnan ongelmiin viittasivatkin usein tutkimukseen osallistuneista vanhimmat ja kauimmin maassa asuneet. Vaikka kiinnostus politiikkaan ei ole vastaajien keskuudessa kovin korkealla, niin poikien keskuudessa se on kuitenkin yleisempää kuin tyttöjen keskuudessa. Tytöt kuitenkin näkevät suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa ongelmia enemmän kuin pojat (tämä tulos saatiin testattaessa yksittäiset väittämät ’Suomessa on paljon yhteiskunnallisia ongelmia’ ja ’Suomessa kaikki eivät ole tasa-arvoisia’ suhteessa vastaajien sukupuoleen). Näyttää siltä, että iän lisääntyessä sekä kiinnostus politiikkaan että yhteiskuntakriittisyys kasvaa; ainakin tässä aineistossa näin tapahtuu lineaarisesti. Kriittisyyteen kasvattaminen ja tilan antaminen yhteiskuntakriitikille voisivatkin olla mahdollinen avain poliittisen aktiivisuuden nostattamiselle.

Vastaajien kansallisuustaustoilla ei ollut juurikaan yhteyttä asennoitumiseen pääkomponenttianalyysillä erotettuihin ”yhteiskuntakatseisiin”. Sen sijaan kielitaito näyttää olevan merkittävä erotteleva tekijä tässäkin. Kielitaitoa pidetään usein keskeisenä yhteiskunnan tapahtumissa – yhteiskunnallisessa ”jatkokertomuksessa” – mukana pysymisen edellytyksenä (ks. Harinen 2000). Tässä suhteessa tämän tutkimuksen aineisto tarjoaa yllätyksen. Sellaiset nuoret, jotka määrittelevät identiteettinsä joksikin muuksi kuin suomalaiseksi ja jotka puhuvat parhaana kielenään jotain muuta kuin suomea, ovat taulukossa 18 esitettyjen yhteiskuntajärjestelmään

ja politiikkaan asennoitumista kuvaavien summamuuttujien (äänestysaikomuksia lukuun ottamatta) ”kannattajia” ja samalla suomalaistaustaisia nuoria selkeästi useammin samaa mieltä myös seuraavien yksittäisten väittämien kanssa: 1) ’ymmärrän hyvin poliittisia asioita’, 2) ’luotan suomalaisten poliitikkojen toimintaan’, 3) ’Suomi on oikeudenmukainen maa’, 4) ’olen kiinnostunut poliittisista asioista’, 5) ’Suomessa on helppo ilmaista mielipiteensä, koska siitä ei seuraa ongelmia itselle’, 6) ’Suomessa pidetään ihmisistä hyvää huolta’ ja 7) ’nuoret otetaan hyvin huomioon asioita päätettäessä’. Silti tarkasteltaessa nuorten äänestyskäyttäytymistä politiikka- ja yhteiskuntamyönteisyys kääntyy ylösalaisin, ja erityisesti ne nuoret, jotka ilmoittivat äänestävänsä presidentinvaaleissa, ovat selkeästi useammin suomalaistaustaisia kuin muita kansallisuuksia edustavia.

Mistä tällainen itsensä muuksi kuin suomalaiseksi määrittelevien nuorten (periaatteellinen) yhteiskunta- ja politiikkamyönteisyys sitten voisi johtua? Vastausten myönteinen sävy saattaa johtua siitä, että kysymyksiin on vastattu siten kuin kysymyksiin ”tulee vastata”, eli periaatteellisen myönteisesti. Tulkintapohjaa tällaisille tuloksille voi hakea myös siitä, että pakolaisina maahan tulleet nuoret ovat varmasti elämässään joutuneet tekemisiin poliittisten kysymysten kanssa ja kasvattaneet itselleen jonkinlaiset ”yhteiskunnalliset tuntosarvet” (ks. myös Harinen & Ronkainen 2003). Tässä löytyy yhtymäkohtia myös luvussa **Järjestäytyneempää toimintaa** tarkasteltuihin tärkeiksi koettuihin asioihin ja siihen, kuinka erityisesti Lähi-itätaustaiset nuoret ilmaisevat valmiuttaan poliittiseen toimintaan osallistumiseen. Epäselväksi tietysti jää, viittaavatko nuoret tässä erityisesti suomalaiseen politiikkaan vaiko mahdollisesti kurdien, somalialaisten, albaanien yms. asioihin, joiden seuraaminen on mahdollista Suomestakin käsin ja joista kodeissa varmasti puhutaan. Erityisesti kurdeiksi itsensä identifioivia ihmisiä pidetään poliittisesti aktiivisina ja monenlaisen kollektiiviseen toimintaan valmiina (Salovaara 2004). Suomalaisnuorten vastauksissa puolestaan heijastunee yleisempi suomalainen asenneilmasto tai retoriikka poliittisista kysymyksistä ja poliitikoista puhuttaessa. Koska monikulttuuristen nuorten poliittisen aktiivisuuden henki ei yllä äänestysaktiivisuuteen asti, nuorisopolitiikan ja -toiminnan haasteeksi jääkin heidän aktiivisuutensa ja toimintavalmiutensa kanavointi mielekkäiksi koettuihin toimintamahdollisuuksiin – ja tietenkin heidän houkuttelemisensa mukaan formaaliinkin vaikuttamiseen.



## Viitteet

- 1 Vaikka kuvio tässä on sektoridiagrammi, sitä ei kuitenkaan pidä lukea niin, että sen luvuista yhteenlaskettuna tulisi kysymykseen vastanneiden määrä – monet nuorista ovat pyrkineet vaikuttamaan monella tavalla ja valitsivat siis useamman vaihtoehdon, monet taas eivät kertaakaan. Kuvioon on koottu erilaisten ”vaikutusmainintojen” määrät kunkin lomakkeessa mainitun vaihtoehdon kohdalla.
- 2 Yliopisto ei jostain syystä tule samalla tavalla esiin omiin asioihin vaikuttamiseen pyrkimisen ympäristönä (ks. myös Furusten ym. 1999, 193–194).
- 3 Tällainen viiden komponentin ratkaisu selittää noin 58 prosenttia väittämien keskinäisestä vaihtelusta.
- 4 Keskiarvot on laskettu asteikosta 1–5, jossa 1=täysin eri mieltä ja 5=täysin samaa mieltä.

## OSA V: PÄÄTELMIÄ JA POHJUSTUKSIA

Tässä vaiheessa on tullut aika vastata tälle väliraportille asetettuihin tehtäviin ja kysymyksiin. Mihin nuorisotoimintaan Suomessa asuvat monikulttuuriset nuoret osallistuvat ja mihin he haluaisivat osallistua? Miten tutkimukseen osallistuneiden nuorten mielestä tasa-arvo ja monikulttuurisuus toteutuvat nuorisotoiminnan kentillä? Mitä ongelmia, katkoksia ja hyviä asioita niillä on tunnistettavissa?



## TOIMELIAISUUTTA ”TOIMINNAN” ULKOPUOLELLA

Ensimmäiseksi lienee syytä todeta, että tässä esitetyn analyysin perusteella kokoa-  
vien ja kattavien johtopäätösten tekeminen on hankalaa. Kuva tutkimukseen osal-  
listuneiden nuorten osallistumisesta ja harrastamisesta muodostuu ristiriitaiseksi:  
esimerkiksi järjestötoimintaan osallistuminen on määrällisesti arvioituna melko  
kapeaa, mutta toisaalta aineisto välittää monenlaista tekemisen mentaliteettia,  
terävää yhteiskuntakatsetta ja halua aktiivisuuteen. Lisäksi, kenties oletustemme  
vastaisestikin, monikulttuuriset nuoret tuntuvat osallistuvan ja myös odottavan  
yhteistä toimintaa ainakin tähän tutkimukseen osallistuneita suomalaistaustaisia  
nuoria innokkaammin.

Järjestötoimintaan sitoutumattomuus ei välttämättä näytä merkitsevän pas-  
siivisuutta ja tekemättömyyttä. Tutkimukseen osallistuneilla nuorilla on paljon  
harrastuksia, joiden sisällöllinen skaala on hyvin laaja. Heidän arvomaailmansa  
rakentuu myös monista – aikuisen näkökulmasta – lohdullisilta tuntuista, ihmistä  
ja luontoa kunnioittavista periaatteista. Kaikki heistä eivät edes halua osallistua  
mihinkään muodollisesti organisoituun toimintaan, joskin tällaiseen halukkaitakin  
tutkimukseen osallistuneissa nuorissa on.

Yhteisen toiminnan ulkopuolelle vastoin tahtoaan näyttävät herkimmin jäävän  
nuoret, jotka eivät ole asuneet Suomessa kovinkaan monta vuotta, joita vaivaavat  
vierauden tuntu ja ystäväkontaktien vähäisyys ja jotka puhuvat omimena kielenään  
jotain muuta kieltä kuin suomea. Tällaisille nuorille erityisesti nuorisotalojen toimin-  
nalla on selkeä vapaa-aikaa täyttävä merkitys, mutta toiminnan monikulttuurisuus  
nuorisotaloilla edellyttäisi kuitenkin innokkaampaa suomalaistaustaisten nuorten  
osallistumista – ainakin mikäli tämän tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä tässä  
analysoitua aineistoa laajemmalle.

Kielitaidon merkityksen nouseminen keskeiseksi osallistumisen analyysia  
läpäiseväksi tekijäksi ei liene mikään yllättävä tulos. Nuorille tärkeitä asioita tar-  
kasteltaessa huomattiin myös, että omaksi koetusta kielestä ei hevin haluta luopua,  
ja sen merkitys arjessa on hyvin käytännöllinen: ihmisen on helpointa toimia ja  
olla vuorovaikutuksessa oman kielensä välityksellä. Kielieroihin kaatumattoman  
ja jokaisen omaa kieltä kunnioittavan yhteistoiminnan kehittämisessä lienee yksi  
keskeisin monikulttuurisen nuorisotyön haaste.



# MONIKULTTUURISEN TOIMINNAN JA RASISMINVASTAISUUDEN HENGESSÄ

Yksi tutkimuksessamme selkeästi esille tullut seikka on monikulttuurisen toiminnan ja monikulttuuristen kohtaamisten korostuminen nuorten toiveissa. Tämä tuli esiin sekä määrällisissä analyyseissa että niitä tukevissa avoimiin kysymyksiin annetuissa vastauksissa. Erityisiä yksittäisiä kulttuureita ja niiden perinteitä vaalivaa toimintaa toivottiin myös jossain määrin, mutta selkeästi vähemmän kuin kulttuuristen rajojen yli kurkottavaa tekemistä ja kohtaamista. Merkille pantavaa kuitenkin on, että näiden(kin) toiveiden taustalta löytyy enemmän monikulttuurisia nuoria kuin suomalaistaustaisia nuoria. Nuorisotyön kentillä riittää vielä kuilua kurottavaksi, jos sillan rakentamiseen on valmiina vain yksi osapuoli.

Toinen keskeinen kulttuurienvälisyyteen liittyvä tutkimuksessa korostunut teema ovat ennakkoluulot ja rasismi. Rasismi on sosiaalista kontrollia, joka on joskus hyvin häilyvää ja saattaa tulla ilmi vain onttoina kokemuksina ulkopuolisuudesta ja ennakkoluuloista. Käsitteenä rasismi ei ollut vahvasti mukana laatimassamme lomakkeessa, mutta nuoret itse toivat sen mukaan avoimissa vastauksissa ja tulevia tutkimuksia koskeissa toiveissaan ja ehdotuksissaan.

Hazekamp ja Popple (1997, 2–3) ovat tarkastelleet eurooppalaista rasismia ja määritelleet nuorisopolitiikan ja nuorisotyön roolin hyvin keskeiseksi rasisminvastaisessa toiminnassa. Nuorisotyön kenttäkään ei ole vapaa ihonvärin, uskonnon, tapojen ja muiden nuoria erottelevien ominaisuuksien perusteella tapahtuvasta syrjinnästä. Nuorisotoimintaan osallistumisen vapaaehtoisuuteen perustuva erityisluonne voi kuitenkin tarjota luontevia areenoita toiminnalle, jossa erilaisuutta ei tarvitse nähdä yhteisen tekemisen esteeksi (myös Popple 1997, 25). Tässä tutkimuksessa havaittiin, että monikulttuurisen toiminnan luontevuus ja avoimuus ovat tavoite, johon pääsemiseksi on vielä jatkettava matkaa. Jos tutkimuksemme tuloksia peilaa esimerkiksi Allianssin jäsenjärjestöille tehtyyn kyselyyn monikulttuurisesta nuorisotyöstä (Cantell 2000), kuva heijastuu takaisin hieman monisärmäisempänä ja säröisempänä. Järjestötoimijoiden mielestä monikulttuurinen nuorisotyö on jo pitkälti ollut sitä, mitä tähän tutkimukseen osallistuneet nuoret vasta toivovat ja visioivat sen olevan: toimintaa erilaisten nuorten kanssa, rasismin vastustamista, keskinäiseen vuorovaikutukseen painottuvaa ja ”oikeasti” kansainvälistä.

Tämän tutkimuksen perusteella näyttää siis siltä, että monet nuoret toivovat nimenomaan moniäänistä toimintaa, vastavuoroisuutta ja yhdessä tekemistä – tai pikemminkin turvallisia puitteita tekemiselle, jonka sisältö lähtisi heistä itsestään. Monissa avoimissa vastauksissa oli mainintoja musiikin tekemisestä (ei kuuntelemisesta), näyttelemisestä (ei teattereissa käymisestä), piirtämisestä ja maalaamisesta



(ei taidenäyttelyissä vierailemisesta) ja niin edelleen. Ehkäpä raja-aitoja kaatava yhteistoiminta ja kokemukset osallisuudesta onnistuisivatkin paremmin, jos toiminnan sisällöt lähtisivät yhä enemmän nuorten itsensä aloitteista ja intresseistä?

Suomalaisten kanssa ystäväystymisen vaikeudesta tutkimuksessa rakentuu stereotyyppinen ja tuttu kuva: olemme sulkeutuneita, vaikeasti lähestyttäviä ja ”omiamme” parissa viihtyviä, erontekemisen hengessä. Tästä kiteytyneenä esimerkkinä voisi mainita erään tutkimukseen osallistuneen nuoren kannanoton: *Olen valkoinen, täysin suomalainen ja tuntuu pöljältä vastata somali/kurdi/tms.-nuorille tarkoitettuihin kysymyksiin. (...) sitä paitsi, jos jollain on maahanmuuttajatausta, mutta on kuitenkin Euroopasta lähtöisin, hän tuskin eroaa juurikaan ”tavallisista” suomalaisista.* Monikulttuuriseen vuorovaikutukseen kasvamisessa ja kasvattamisessa meillä näyttää olevan vielä paljon tehtävää, mistä kertoo myös tutkimukseen osallistuneiden suomalaistaustaisten nuorten taipumus pysytellä poissa toiminnoista, joissa taas ainakin tähän tutkimukseen osallistuneet monikulttuuriset nuoret tuntevat viihtyvän.

Kokemus ennakkoluuloista, kulttuurisesta välimatkasta, sosiaalisesta etäisyydestä ja ystäväystymisen vaikeudesta voi johtaa osattomuuden, turhautumisen ja epävarmuuden kokemuksiin – alentuneeseen toimijuuteen – yksilötasolla (Andersson 2003, 79). Nuorisotoiminta voisikin olla luonteeltaan myös selkeästi agitoivaa: ”erilaiselle” nuorelle valmiiksi tarjottua reunapaikkaa ei ole syytä hyväksyä ja ottaa vastaan sellaisenaan. Nuorisotyössä voisi olla enemmän tilaa kriittiselle ”liikkeelle” (mt., 84), jonka tavoitteena olisi nuorten ajaminen toiminnan ja tarjonnan kohteista visioijiksi ja tekijöiksi (Popple 1997, 33–35; myös Gretschel 2002) – kiinnostus osallistumiseen ja vaikuttamiseen kun näyttää kasvavan yhdessä kriittisen katseen terävöitymisen kanssa.

Nuorisotyön merkitys on paikallista ja yhteisöllistä (Wildemeersch & Redig 1997, 135–136). Siksi se on uudenlaisten suhteiden potentiaalien ja mahdollisuuksien kenttä. Näiden toteutuminen edellyttää kuitenkin kenties ensimmäiseksi sitä, että luovutaan monikulttuurisuuden jatkuvasta näkemisestä haasteeksi ja ratkaisua vaativaksi sosiaalisesti ongelmaksi ja aletaan suhtautua siihen luontevasti (Leiprecht ym. 1997, 104–105).

\* \* \*

## LOPUKSI

Seuraavana askeleena tutkimushankkeessa on selkiyttää tämän kyselytutkimuksen antia tulevia tarkempia analyyseja varten. Lisäksi jatkoa on syytä miettiä erään tutkimukseen osallistuneen nuoren kommentti huomioiden: *En pystynyt ilmaisemaan todellista mielipidettäni moneen esitettyyn kysymykseen, koska mikään vaihtoehto ei kuvannut sitä; moni esiin tuomistanne asioista vaativat enemmän kun vaihtoehdon ympröimistä todellisen kannan ilmaisemiseksi.*

Puhuttaessa monikulttuurisuudesta ja tutkittaessa sitä liikutaan yhä alueella, joka ei tunnu taipuvan olemassa oleviin jäsennyksiin: kaikissa siihen kiinnittyvissä luokituksissa, käsitteissä ja attribuuteissa tuntuu aina olevan joku ongelmallinen vire. Aluksi määrittelimme tutkimuksemme kohdejoukon attribuutilla 'maahanmuuttajataustaisuus', mutta siitä luovuttiin sekä sen kattamattomuuden vuoksi että myös siksi, että jotkut nuoret vaikuttavat kokeneen maahanmuuttaja-sanan loukkaavaksi ja ulkopuolelle jättäväksi ilmaukseksi. Samoin kävi sanojen 'ei-suomalaisuus' ja 'ulkomaalaisuus' kanssa. Käsite maahanmuuttaja näyttää merkitsevän ulkopuolisuutta jostain yhteisestä, ja käsitevyyhti 'toisen polven maahanmuuttaja' periyttää sitä. Toivomme, että tämä tutkimus ei ole osaltaan ollut ruokkimassa kuvaa jäykästä "maahanmuuttajaerityisyydestä", vaikka erottelimmekin analyyssissa erikseen joukon 'suomalaistaustaiset'.

Kenties avaimia uusiin käsitteellistämisiin löytyy kohdejoukkoomme kuuluvien nuorten arjen elämästä ja kokemuksista, joita uskomme saavuttamamme paremmin tutkimuksen toisessa vaiheessa, jossa siirrymme haastattelemaan nuoria heidän kotiseuduillaan. Tutkimuksen edetessä uusiin vaiheisiin saadaan toivottavasti paremmin esille myös nuorten näkemysten ja nuorisotoiminnan järjestäjien näkemysten ja kokemusten välinen suhde.

Koska tämä väliraportti on myös "pilotti", jonka tavoitteena on rakentaa mallia toistuvasti tehtävälle osallistumis- ja vapaa-aikatutkimukselle, on syytä panna merkille jokunen nuorten itsensä ehdottaman korjaus. Ensimmäkin rasismien "kuuman perunan" voinee jatkossa nostaa selkeästi pöydälle. Tulevana talvena koottavan ja analysoitavan haastatteluaineiston annin perusteella voi pohtia myös eri-ikäisille nuorille tehtävien erilaisten lomakkeiden mahdollisuutta ja niiden relevanttia sisältöä. Lienee myös syytä toimia tavalla, jota eräs tutkimukseemme osallistunut nuori ehdottaa: [pitäisi kysellä] *Myös nuorten mielipidettä miten asioita voisinkin parantaa, jotta eläminen kaksikulttuurisilla ihmisillä helpottuisi...:*) Viestiin sisältyy käsittääkseni selkeä nuoria itseäänkin vastuuttava velvoite.



## LÄHTEET

- Alitolppa-Niitamo, Anne (2003) Teoksessa Päivi Harinen (toim.) *Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry., 17–32.
- Andersson, Mette (2003) *Immigrant Youth and the Dynamics of Marginalization*. *Young* 1/2003, 74–89.
- Beck, Ulrich (1995) *Politiikan uudelleen keksiminen*. Teoksessa Anthony Giddens & Ulrich Beck & Scott Lash (toim.) *Nykyajan jäljillä. Refleksiivinen modernisaatio*. Tampere: Vastapaino, 11–82.
- Boyarin, Jonathan (1994) *Remapping Memory: The Politics of TimeSpace*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Broady, Donald (1986) *Piilo-opetussuunnitelma: Mihin koulussa opitaan?* Tampere: Vastapaino.
- Cantell, Matti (2000) *Allianssin jäsenjärjestöjen monikulttuurisen nuorisotyön kyselyn kooste*. Julkaisematon.
- Cartea, Pablo Angel Meira & Gómez, José Antonio Caride (1997) *Emigration to Immigration: Young People in a Changing Spain*. Teoksessa Laurens Hazekamp & Keith Pople (toim.) *Racism in Europe. A Challenge for Youth Policy and Youth Work*. London and New York: Routledge, 65–89.
- Cederlöf, Petri (2004) *Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.
- Davydova, Olga & Heikkinen, Kaija (2004) *Produced Finnishness in the Context of Remigration*. Teoksessa: V. Puuronen & A. Häkkinen & A. Pylkkänen & T. Sandlund & R. Toivanen (toim.) *New Challenges for the Welfare Society*. University of Joensuu: Publications of Karelian Institute, 176–192.
- EU:n nuorisopolitiikan uudet tuulet (2002) *Euroopan komission valkoinen kirja*. Euroopan komissio: Koulutuksen ja kulttuurin pääosasto.
- Furusten, Thomas (1999) *Review of National Youth Policy*. Sweden: The National Board of Youth Affairs.
- Gordon, Tuula & Lahelma, Elina (2003) Teoksessa Päivi Harinen (toim.) *Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry., 272–301.
- Gretschel, Anu (2002) *Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin*. Jyväskylän yliopisto: Liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta.
- Harinen, Päivi (2000) *Valmiiseen tulleet. Tutkimus nuoruudesta, kansalaisuudesta ja kansallisuudesta*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.
- Harinen, Päivi (2003) (toim.) *Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.
- Harinen, Päivi (2005) *Kansalaiseksi oppiminen ja monikansallistuva yhteiskunta*. Teoksessa M'hammed Sabour ja Leena Koski (toim.) *Koulutuksen ja kulttuurin merkitystä etsimässä*. Joensuun yliopisto: Joensuu University Press. 281–298.
- Harinen, Päivi & Keskisalo, Anne-Mari & Perho, Sini (2001) *EXIT – Kohti uutta arkea?* Teoksessa Vesa Puuronen (toim.) *Valkoisen vallan lähettiläät. Rasismien arki ja arjen rasismi*. Tampere: Vastapaino, 209–232.
- Harinen, Päivi & Niemelä, Heli (2005) *Nuorten maahanmuuttajien elämää ja kokemuksia*. Teoksessa Seppo Paananen (toim.) *Maahanmuuttajien elämää Suomessa*. Helsinki: Tilastokeskus, 157–171.

- Harinen, Päivi & Ronkainen, Jussi (2003) Matkalaukku ja pari kolme passia. Kaksoiskansalaisuus yhteiskunnallisen jäsenyyden muotona. Teoksessa Päivi Harinen (toim.) Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry., 302–343.
- Harinen, Päivi & Suurpää, Leena & Hoikkala, Tommi & Hautaniemi, Petri & Perho, Sini & Keskiäsallo, Anne-Mari & Kuure, Tapio & Künnapuu, Krista (2005) Membership Contests. Encountering Immigrant Youth in Finland. *The Journal of Youth Studies* 3/2005.
- Hautaniemi, Petri (2004) Pojat! Somalipoikien kiistanalainen nuoruus Suomessa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.
- Hazekamp, Laurens & Popple, Keith (1997) (toim.) Racism in Europe. A Challenge for Youth Policy and Youth Work. London and New York: Routledge.
- Hazekamp, Laurens & Popple, Keith (1997) Racism, Youth Policy and Youth Work in Europe: A Fragmented Picture. Teoksessa Laurens Hazekamp & Keith Popple (toim.) Racism in Europe. A Challenge for Youth Policy and Youth Work. London and New York: Routledge, 1–11.
- Hoikkala, Tommi (1993) Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus. Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit. Gaudeamus: Jyväskylällä.
- Juuti, Pauli (1996) Suomalainen elämänlaatu. Espoo: JTO-palvelut.
- Kallio, Eeva (2005) Kasvatus hajoavassa ajassa. Nuorten arvot ja moraalikasvatuksen mahdollisuudet. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Keskinen, Vesa (2001) Kiirettä pitää – kaverit, koti, koulu ja nuorten vapaa-aika Helsingissä. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Keskiäsallo, Anne-Mari (2000) Suomi – Venäjä -ottelu. Suomalaisuus pelivälineenä kansainvälisessä luokassa. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto: Kasvatustieteen laitos.
- Keskiäsallo, Anne-Mari (2003) Suomalais- ja maahanmuuttajanuorten vuorovaikutusta joensuulaisen koulun arjessa. Teoksessa Päivi Harinen (toim.) Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry., 122–157.
- Keskiäsallo, Anne-Mari & Perho, Sini (2001) Taistelua tilasta Joensuussa. Teoksessa Minna Suutari (toim.) Vallattomat marginaalit. Yhteisöllisyyksiä nuoruudessa ja yhteiskunnan reunoilla. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry., 77–102.
- Kivelä, Suvi (2004) Ammattikoululaiset elämänsfääreillä. Turkulaisten ammattikoululaisten suuntautuminen koulutukseen, työhön, vapaa-aikaan ja tulevaisuuteen. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto: Sosiologian laitos.
- Korhonen, Jukka (2004) Näkökulmia ehkäisevään sosiaalipolitiikkaan. Lähtökohtiin, linjauksiin, toteutukseen ja haasteisiin. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 110.
- Leeman, Yvonne & Saharso, Sawitri (1991) Coping with Discrimination. *European Journal of Inter-cultural Studies*, 1/1991, 5–17.
- Leeman, Yvonne & Saharso, Sawitri (1997) Racism in the Netherlands: The Challenge for Youth Policy and Youth Work. Teoksessa Laurens Hazekamp & Keith Popple (toim.) Racism in Europe. A Challenge for Youth Policy and Youth Work. London and New York: Routledge, 39–64.
- Leiprecht, Rudolf & Inowlocki, Lena & Marvakis, Athanasios & Novak, Jürgen (1997) Racism in the New Germany: Examining the Causes, Looking for Answers. Teoksessa Laurens Hazekamp & Keith Popple (toim.) Racism in Europe. A Challenge for Youth Policy and Youth Work. London and New York: Routledge, 91–121.
- Lundbom, Pia (2003) ”Hei kaveri – millä välineillä äänestät?” Mitä demokratia, vaalit ja poliittisen osallistumisen keinot merkitsevät nuorille? Teoksessa Kari Paakkunainen (toim.) ”Kyllä poliitikalle, mutta...” Nuoret ja eduskuntavaalit 2003. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry. ja Nuora, 84–96.
- Marjeta, Maarit (2000) Äidit ja tyttäret kahdessa kulttuurissa. Somalialaisnaiset, perhe ja muutos.



- Joensuun yliopisto: Sosiologian laitoksen julkaisuja n:o 4.
- Niemelä, Heli (2003) Erottautumista ja ystävyyttä. Somalialaistytöjen käsityksiä ja kokemuksia suomalaistytöistä. Teoksessa Päivi Harinen (toim.) *Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry., 91–121.
- Nuorten järjestökiinnittyneisyys (1998) Nuorisobarometri. Helsinki: Opetusministeriö ja Nuora.
- Nuorten suhde järjestöihin ja globalisaatioon (2001) Suomen Gallup.
- Oikeusministeriö (2004) Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma. [www.om.fi](http://www.om.fi)
- Paakkunainen, Kari (2004) Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokraatiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Helsinki: Opetusministeriö, Nuora, Suomen Kuntaliitto ja Nuorisotutkimusseura ry.
- Perho, Sini (2000) Skineyden äärellä. Tutkimus skinhead-alakulttuurista kiinnostuneista joensuulaisnuorista. Joensuun yliopisto: Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja n:o 128.
- Pohjanpää, Kirsti & Paananen, Seppo & Nieminen, Mauri (2003) (toim.) *Maahanmuuttajien elinolot. Venäläisten, virolaisten, somalialaisten ja vietnamilaisten elämää Suomessa 2002*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Popple, Keith (1997) Understanding and Tackling Racism among Young People in the United Kingdom. Teoksessa Laurens Hazekamp & Keith Popple (toim.) *Racism in Europe. A Challenge for Youth Policy and Youth Work*. London and New York: Routledge, 13–38.
- Putnam, Robert D. (1993) *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- Pyykkönen, Miikka (2003) Ristissä kaiken aikaa. Teoksessa Päivi Harinen (toim.) *Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry., 193–237.
- Rastas, Anna (2002) Katseilla merkityt, silminnähdyn erilaiset. Lasten ja nuorten kokemuksia rodullistavista katseista. *Nuorisotutkimus* 3/2002, 3–17.
- Ronkainen, Jussi (2005) *Kaksoiskansalaiset Suomen kansalaisina*. Julkaisematon lisensiaatintutkielma. Joensuun yliopisto: Sosiologian laitos.
- Salovaara, Ulla (2004) Kahden vaiheilla. Kurdinuorten elämää diasporassa. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Kulttuuriantropologian ja yhteiskuntapolitiikan laitos.
- Siisiäinen, Martti (1986) Intressit, yhdistyslaitos ja poliittisen järjestelmän vakaisuus. *Jyväskylän yliopisto: Studies in Education, Psychology and Social Research* n:o 57.
- Sulkunen, Pekka & Törrönen, Jukka (1997) (toim.) *Semioottisen sosiologian näkökulmia: Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys*. Helsinki: Gaudeamus.
- Suurpää, Leena (2002) Erilaisuuden hierarkiat. Suomalaisia käsityksiä maahanmuuttajista, suvaitsevaisuudesta ja rasismista. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.
- Suurpää, Leena (2005) Suvaitsevaisuus: sietämistä vai solidaarisuutta? Teoksessa Anna Rastas & Laura Huttunen & Olli Löytty (toim.) *Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*. Tampere: Vastapaino.
- Tolonen, Tarja (2001) Nuorten kulttuurit koulussa. Ääni, tila ja sukupuolten arkiset järjestykset. Helsinki: Gaudeamus & Nuorisotutkimusseura ry.
- Törrönen, Merja & Vornanen, Riitta (2002) Emotionaalinen huono-osaisuus peruskoululaisten kostonrosta syntyneenä. *Nuorisotutkimus* 4/2002, 33–42.
- Töttö, Pertti (2004) Syvällistä ja pinnallista. Teoria, empiria ja kausaalisuus sosiaalitutkimuksessa. Tampere: Vastapaino.
- Wildemeersch, Danny & Redig, Gie (1997) Towards Multi-cultural and Anti-racist Youth Work in Flanders. Teoksessa Laurens Hazekamp & Keith Popple (toim.) *Racism in Europe. A Challenge for Youth Policy and Youth Work*. London and New York: Routledge, 123–145.
- Ziehe, Thomas (1991) *Uusi nuoriso. Epätavanomaisen oppimisen puolustus*. Tampere: Vastapaino.

## LIITE 1. KYSELYLOMAKE

Hei!

Tämä kysely on osa tutkimusta, jossa selvitetään nuorten vapaa-ajan toimintaa. Lähetämme tämän kyselyn nuorille, jotka ovat syntyneet ulkomailla tai joiden vanhemmista ainakin toinen on syntynyt ulkomailla.

Olemme saaneet osoitteesi Väestörekisterikeskuksesta. Toivomme, että haluat auttaa meitä ja vastaat tähän kyselyyn. Vastauksesi on erittäin tärkeä, koska tutkimuksen avulla parannetaan mahdollisuuksia vapaa-ajan toimintaan.

Vastaamalla kyselyyn voit voittaa digikameran. Arvontaan voit osallistua kirjoittamalla nimesi ja osoitteesi täytetyn lomakkeen loppuun. Arvomme yhteensä kaksi digikameraa. Arvonta suoritetaan 15.6.2005. Nimen ja osoitteen ilmoittaminen on kuitenkin vapaaehtoista ja tutkimukseen voi osallistua myös nimettömänä.

Voit pyytää apua vastaamisessa tämän sivun alareunassa mainituilta tutkijoilta. Pyydä apua esimerkiksi silloin, jos et ymmärrä kaikkia kysymyksiä tai jos suomen kielellä vastaaminen on sinulle hankalaa. Vastaamiseen sinulta kuluu aikaa noin puoli tuntia.

Kaikki tiedot jäävät vain tutkijoiden käyttöön. Tutkimuksessa ei mainita kyselyyn vastanneiden nimiä. Tutkimuksen tekevät Nuorisotutkimusseura ([www.nuoriso-tutkimusseura.fi](http://www.nuoriso-tutkimusseura.fi)) ja opetusministeriö ([www.minedu.fi](http://www.minedu.fi)).

Jos joku kysymys tuntuu liian vaikealta, niin älä jätä vastaamista kesken vaan siirry muihin kysymyksiin. Palauta täytetty kysely tämän kirjeen mukana tullessa kirjekuoressa viimeistään 15.5.2005.

Paljon kiitoksia avustasi!  
20.4.2005

Päivi Harinen  
Tutkija, Joensuun yliopisto  
Puh. 013 - 251 2069  
[paivi.harinen@joensuu.fi](mailto:paivi.harinen@joensuu.fi)

Sami Myllyniemi  
Tutkija, Nuorisotutkimusseura  
Puh. 020 - 7522 656  
[sami.myllyniemi@alli.fi](mailto:sami.myllyniemi@alli.fi)

Anne-Mari Keskisalo  
Tutkija, Nuorisotutkimusseura  
Puh. 020 - 755 2651  
[ansku@alli.fi](mailto:ansku@alli.fi)

Veronika Honkasalo  
Tutkija, Helsingin yliopisto  
Puh. 09 - 1912 4288  
[veronika.honkasalo@helsinki.fi](mailto:veronika.honkasalo@helsinki.fi)



Missä asut nyt (kunta tai kaupunki)? \_\_\_\_\_

Kuinka kauan olet asunut siellä? \_\_\_\_\_

Mikä on paras kielesi? \_\_\_\_\_

Mitä kieltä puhut eniten? \_\_\_\_\_

Mitä muita kieliä osaat? \_\_\_\_\_

#### Asutko

1. Vanhempien/vanhemman/ muun aikuisen huoltajan kanssa
2. Yksin (myös opiskelija- tai soluasunnossa asuvat)
3. Avio- tai avoliitossa
4. Yksin lapsesi tai lastesi kanssa
5. Ystävien tai sisarusten kanssa ilman aikuisia
6. Muuten, miten? \_\_\_\_\_

Onko sinulla lapsia? 1 ei 2 kyllä, montako? \_\_\_\_\_

Jos sinulla on lapsia, niin asuvatko he kanssasi? 1 kyllä 2 ei

Oletko suorittanut?

1. Peruskoulun
2. Ammatillisen tutkinnon
3. Ylioppilastutkinnon
4. Korkeakoulututkinnon
5. Muun, minkä? \_\_\_\_\_

Jos opiskelet tällä hetkellä, niin missä opiskelet?

1. Peruskoulussa
2. Ammatillisessa oppilaitoksessa
3. Lukiossa
4. Ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa
5. Muualla, missä? \_\_\_\_\_

Jos sinulla on jo ammatti, niin mikä se on? \_\_\_\_\_

Oletko töissä? 1 en 2 kyllä kokopäivätyössä 3 kyllä osapäivätyössä

Minkä maalainen oma äitisi on? \_\_\_\_\_

Minkä maalainen oma isäsi on? \_\_\_\_\_



Mikä on äitisi/perheen naispuolisen huoltajan koulutus?

1. Peruskoulu tai vastaava
2. Ammatillinen koulutus
3. Ylioppilas
4. Korkeakoulutus
5. Muu, mikä? \_\_\_\_\_
6. En tiedä

Mikä on isäsi/perheen miespuolisen huoltajan koulutus?

1. Peruskoulu tai vastaava
2. Ammatillinen koulutus
3. Ylioppilas
4. Korkeakoulutus
5. Muu, mikä? \_\_\_\_\_
6. En tiedä

Onko äitisi tai perheen muu naispuolinen huoltaja tällä hetkellä töissä?

1 kyllä 2 ei

Jos vastasit kyllä, niin missä hän työskentelee? \_\_\_\_\_

Onko isäsi tai perheen muu miespuolinen huoltaja tällä hetkellä töissä?

1 kyllä 2 ei

Jos vastasit kyllä, niin missä hän työskentelee? \_\_\_\_\_

Minkä ikäisenä aloitit koulun? \_\_\_\_\_

Missä maassa aloitit koulun? \_\_\_\_\_

Missä maissa olet asunut? \_\_\_\_\_

Missä haluat asua 10 vuoden kuluttua?

1 Suomessa 2 Muualla, missä? \_\_\_\_\_

Minkä maalaisena/maalaisina pidät itseäsi? \_\_\_\_\_

## II HARRASTUKSET JA VAPAA-AIKA

1. Mitä harrastuksia sinulla on?

\_\_\_\_\_

2. Kuinka usein yleensä osallistut seuraaviin toimintoihin tai käyt tässä mainituissa paikoissa? Ympyröi jokaisen kohdalla mielestäsi sopiva vaihtoehto. Merkitse lisäksi rasti (X) tyhjään ruutuun (□) niiden asioiden kohdalla, joihin haluaisit osallistua, mutta sinulla ei ole mahdollisuutta.

(4 = vähintään kerran viikossa, 3 = vähintään kerran kuukaudessa, 2 = harvemmin kuin kerran kuukaudessa, 1 = en koskaan, 0 = en tiedä, onko mahdollisuutta osallistua)



Kahvilat (esim. nuoriso- ja nettikahvilat)	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Baarit, ravintolat ja yökerhot	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Pikaruokaravintolat	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Ostoskeskukset	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Monikulttuurinen kohtaamispaikka	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Urheilutapahtumat	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Oppilaitoksen järjestötoiminta (esim. ainejärjestö)	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Kulttuurisen yhteisön kerhotoiminta (esim. kurdiyhdistys)	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Uskonnollisen yhteisön tai seurakunnan kerhotoiminta	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Konsertit	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Teatteri	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Museot	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Elokuvat	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Koulun kerhotoiminta	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Nuorisotalon ”avointen ovien” toiminta	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Nuorisotalon kerhot	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Nuorisotalon leirit ja matkat	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Nuorisotalon tapahtumat (esim. diskot)	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Nuorisotalon vain pojille tarkoitettu toiminta	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Nuorisotalon vain tytöille tarkoitettu toiminta	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Kuvataidekoulun kurssit	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Musiikkiopiston kurssit	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>
Kansalais- tai vapaaopiston kurssit	4	3	2	1	0	<input type="checkbox"/>

Jos osallistut johonkin muuhun, niin mihin? \_\_\_\_\_

### III TÄRKEINÄ PITÄMÄSI ASIAT

3. Kuinka tärkeitä seuraavat asiat ovat sinulle? Ympyröi se numero, joka parhaiten kuvaa sinun mielipidettäsi asiasta. Ympyröi numero 0, jos et osaa tai halua päättää mielipidettäsi asiasta.

(1 = hyvin tärkeää, 5 = ei yhtään tärkeää.)

Aktiivinen toiminta seuroissa ja järjestöissä	1	2	3	4	5	0
Mahdollisuus matkustaa ja nähdä eri kulttuureita	1	2	3	4	5	0
Viettää aikaa ystävien kanssa	1	2	3	4	5	0
Viettää aikaa perheen ja sukulaisten kanssa	1	2	3	4	5	0
Ympäristön kunnioittaminen	1	2	3	4	5	0
Eläinten oikeudet	1	2	3	4	5	0
Ihmisoikeudet	1	2	3	4	5	0
Vapaa-aika	1	2	3	4	5	0
Työ	1	2	3	4	5	0
Koulutus	1	2	3	4	5	0
Oma terveys	1	2	3	4	5	0
Oma ulkonäkö	1	2	3	4	5	0
Oman kielen säilyttäminen	1	2	3	4	5	0
Kulttuuristen perinteiden kunnioittaminen	1	2	3	4	5	0
Suvaitsevaisuuden edistäminen	1	2	3	4	5	0
Kulttuurien välisen yhteistyön edistäminen	1	2	3	4	5	0
Oman uskonnon kunnioittaminen	1	2	3	4	5	0
Kaikkien uskontojen kunnioittaminen	1	2	3	4	5	0
Tasa-arvo ihonväristä ja kulttuurista riippumatta	1	2	3	4	5	0
Kehittyminen asioissa, joissa on hyvä	1	2	3	4	5	0
Miesten ja naisten välinen tasa-arvo	1	2	3	4	5	0
Nuorten ja aikuisten välinen tasa-arvo	1	2	3	4	5	0

4. Onko sinulla suomalaisia ystäviä? 1 kyllä 2 ei

Jos vastasit kyllä, niin missä olet tutustunut heihin? \_\_\_\_\_

5. Kuulutko johonkin nuorten ryhmään (hopparit, skeittarit, räppärit tms.)

1 kyllä 2 ei



Jos vastasit kyllä, niin mihin ryhmään kuulut? \_\_\_\_\_

6. Onko Suomessa helppo saada ystäviä?                      1 kyllä      2 ei

Jos vastasit ei, niin miksi? \_\_\_\_\_

7. Onko sinulla maahanmuuttajataustaisia ystäviä?      1 kyllä      2 ei

Jos vastasit kyllä, niin missä olet tutustunut heihin? \_\_\_\_\_

8. Seuraavassa on esitetty joitakin vapaa-ajan toimintaan ja siihen osallistumiseen liittyviä väitteitä. Ympyröi jokaisen väitteen kohdalla se numero, joka parhaiten kuvaa suhtautumistasi kyseiseen asiaan.

(1 = täysin samaa mieltä, 2 = melkein samaa mieltä, 3 = en samaa enkä eri mieltä, 4 = melkein eri mieltä, 5 = täysin eri mieltä.)

Asuinpaikallani järjestetään

kiinnostavaa nuorten toimintaa	1	2	3	4	5
Ohjaajat ovat ennakkoluuloisia	1	2	3	4	5
Muut nuoret ovat ennakkoluuloisia	1	2	3	4	5
Minulla ei ole rahaa osallistua	1	2	3	4	5
Pitkä matka tekee osallistumisen vaikeaksi	1	2	3	4	5
Vanhempani eivät halua, että osallistun	1	2	3	4	5
Toimintaa pitäisi olla erikseen tytöille ja pojille	1	2	3	4	5
Nuorille järjestetystä toiminnasta ei pidetä omanmaalaisten keskuudessa	1	2	3	4	5
En ehdi osallistua, koska minulla on paljon kotitöitä	1	2	3	4	5
En ehdi osallistua, koska minulla on paljon läksyjä	1	2	3	4	5
Nuorille tarjottu toiminta on turhaa leikkimistä	1	2	3	4	5
Toimintaan on mukava osallistua, jos ei tarvitse liittyä jäseneksi mihinkään	1	2	3	4	5
Järjestötoiminta on vanhanaikaista	1	2	3	4	5
Nuorten toiminnassa otetaan hyvin huomioon maahanmuuttajataustaiset nuoret	1	2	3	4	5
Nuorten toiminnassa otetaan hyvin huomioon tyttöjen ja poikien väliset erot	1	2	3	4	5

On hyvä, että nuorten ohjaajina on aikuisia eri kulttuureista	1	2	3	4	5
Maahanmuuttajanuorilla pitäisi olla oikeus myös omiin harrastus- ja nuorisotiloihin	1	2	3	4	5
On hyvä, että ohjaajat auttavat suomalais- ja maahanmuuttajanuoria tutustumaan toisiinsa	1	2	3	4	5
Kotikuntani nuorisotoiminta on vähentänyt rasismia nuorten keskuudessa	1	2	3	4	5
Nuorisotoimen matkoilla ja retkillä olen päässyt uusiin ja kiinnostaviin paikkoihin	1	2	3	4	5
Kaikkein mukavinta ajanviettoa on vain olla ulkona yhdessä kavereiden kanssa	1	2	3	4	5
Viihdyn parhaiten omissa oloissani	1	2	3	4	5

## 9. Mistä saat tietoa erilaisista harrastus- ja järjestötoimintamahdollisuuksista?

	kyllä	ei
Suomen- tai ruotsinkielisistä ilmoituksista ja esitteistä	1	2
Ei-suomenkielisistä ilmoituksista ja esitteistä	1	2
Lehtien ilmoituksista	1	2
Radiosta	1	2
Internetistä	1	2
Ystäviltä	1	2
Koulusta	1	2
Työtovereilta	1	2
Maahanmuuttajien lehdistä	1	2
Perheeltä tai sukulaisilta	1	2
Muualta, mistä? _____		

Oletko saanut tarpeeksi tietoa nuorille järjestetystä toiminnasta?

1 kyllä 2 ei

Miten tiedottamista voisi parantaa? \_\_\_\_\_

10. Seuraavassa listassa on lueteltu joitakin asioita. Mitkä näistä asioista ovat mielestäsi niin tärkeitä, että voisit osallistua niiden vuoksi johonkin järjestöön tai muuhun vastaavaan toimintaan?



(4 = erittäin tärkeää, 3 = melko tärkeää, 2 = vain vähän tärkeää, 1 = ei yhtään tärkeää.)

Rasismien vastustaminen	4	3	2	1
Politiikkaan osallistuminen	4	3	2	1
Uskonnon puolesta toimiminen	4	3	2	1
Omien vanhempien toiveen mukaan toimiminen	4	3	2	1
Toiminnasta on hyötyä myöhemmin elämässä	4	3	2	1
Ystävien oleminen mukana samassa toiminnassa	4	3	2	1
Vanhempien mukana oleminen samassa toiminnassa	4	3	2	1
Mukavat ohjaajat	4	3	2	1
Ohjaajat, jotka auttavat minua ongelmistani	4	3	2	1
Mahdollisuus käyttää internetiä toiminnassa	4	3	2	1
Toiminnan monikulttuurisuus	4	3	2	1
Suomalaisiin nuoriin tutustuminen	4	3	2	1
Maahanmuuttajanuoriin tutustuminen	4	3	2	1
Suomen kielen taidon kehittyminen	4	3	2	1
Uusien kielten oppiminen	4	3	2	1
Toiminta on tarkoitettu vain yhdelle kulttuuriryhmälle	4	3	2	1
Muu syy, mikä? _____	4	3	2	1

#### IV SEURA- JA JÄRJESTÖTOIMINTA

11. Lomakkeen tässä osassa kysytään osallistumistasi erilaisten seurojen ja järjestöjen toimintaan. Ympyröi se numero, joka kuvaa parhaiten osallistumistasi. (1 = osallistun usein, 2 = osallistun joskus, 3 = osallistuisin, jos voisin, 4 = en osallistu ollenkaan.)

Urheiluun ja liikuntaan liittyvä toiminta (esim. urheiluseurat, liikuntakerhot)	1	2	3	4
Kulttuuriharrastuksiin liittyvä toiminta (esim. harrastajateatterit, kansantanssiryhmät)	1	2	3	4
Kulttuurisiin perinteisiin liittyvä toiminta (esim. Kurdiyhdistys, Suomen Somaliliitto)	1	2	3	4
Uskonnollisiin asioihin liittyvä toiminta (esim. Koraanikoulu, Saalem)	1	2	3	4
Opiskelijoiden asioihin ja opiskeluun liittyvä toiminta (esim. ainejärjestöt, oppilaskunnat)	1	2	3	4

Luonnon ja eläinten suojeluun liittyvä toiminta (esim. Greenpeace, Animalia)	1	2	3	4
Ihmisoikeuksiin tai kehitysyhteistyöhön liittyvä toiminta (esim. Amnesty International, SPR)	1	2	3	4
Monikulttuurisuusyhdistykset	1	2	3	4
Puoluepolitiikkaan liittyvä toiminta (esim. Vasemmistonuoret, Keskustan Opiskelijaliitto)	1	2	3	4
Ammatti- ja työmarkkina-asioihin liittyvä toiminta (esim. ammattiosastot)	1	2	3	4
Muu toiminta, mikä? _____	1	2	3	4

Minkälaista toimintaa mielestäsi pitäisi olla enemmän tarjolla?

---



---

12. Onko mielestäsi jonkin tuntemasi seura- tai järjestötoiminnan seurauksena tapahtunut jotain todellista parannusta johonkin asiaan?

1 kyllä 2 ei

Jos vastasit kyllä, niin mitä parannusta on saatu aikaan ja minkälaisessa asiassa?

---

Ovatko perheenjäsenesi mukana jonkin järjestön toiminnassa?

1 kyllä 2 ei

Jos vastasit kyllä, niin ovatko he mukana samassa toiminnassa kuin sinä?

1 kyllä 2 ei

Ovatko kaverisi mukana jonkin järjestön toiminnassa?

1 kyllä 2 ei

Jos vastasit kyllä, niin ovatko he mukana samassa toiminnassa kuin sinä?

1 kyllä 2 ei

## V YHTEISKUNTA, KULTTUURI JA VAIKUTTAMINEN

14. Seuraavassa on esitetty joitakin yhteiskuntaa, elämää ja vaikuttamista koskevia väittämiä. Rengasta kunkin väittämän kohdalla se numero, joka parhaiten vastaa



käsitystäsi kyseisestä asiasta.

(1 = täysin samaa mieltä, 2 = melkein samaa mieltä, 3= en samaa enkä eri mieltä,  
4 = melkein eri mieltä, 5 = täysin eri mieltä, 0 = en osaa sanoa.)

Olisi hyvä, jos Suomeen tulisi enemmän ulkomaalaisia	1	2	3	4	5	0
Kulttuurinen suvaitsevaisuus on lisääntynyt viime vuosina suomalaisessa yhteiskunnassa	1	2	3	4	5	0
Rasismi on vähentynyt viime aikoina suomalaisten nuorten keskuudessa	1	2	3	4	5	0
Pidän paljon yhteyttä ulkomailla asuviin ystäviini	1	2	3	4	5	0
Ulkomaalaiset ovat monipuolistaneet suomalaista kulttuuria	1	2	3	4	5	0
Suomalaiset nuoret halveksivat maahanmuuttajanuoria	1	2	3	4	5	0
Suomalaiset nuoret juovat liikaa alkoholia	1	2	3	4	5	0
Ymmärrän hyvin poliittisia asioita	1	2	3	4	5	0
Luotan suomalaisten poliitikkojen toimintaan	1	2	3	4	5	0
Suomi on oikeudenmukainen maa	1	2	3	4	5	0
Olen kiinnostunut Suomen poliittisista asioista	1	2	3	4	5	0
Suomessa on helppo ilmaista mielipiteensä, koska siitä ei seuraa ongelmia	1	2	3	4	5	0
Olen kiinnostunut maailmanpolitiikasta	1	2	3	4	5	0
Suomessa kaikki eivät ole tasa-arvoisia	1	2	3	4	5	0
Suomessa on paljon yhteiskunnallisia ongelmia	1	2	3	4	5	0
Suomessa pidetään ihmisistä hyvää huolta	1	2	3	4	5	0
Nuoret otetaan hyvin huomioon asioita päätettäessä	1	2	3	4	5	0



15. Oletko koskaan:	kyllä	en
... osallistunut julkiseen mielenosoitukseen	1	2
... kirjoittanut yleisönosastoon	1	2
... osallistunut rakennuksen valtaukseseen	1	2
... ottanut yhteyttä johonkin vaikuttajaan (esim. poliittiseen päättäjään, virkamieheen, kunnanvaltuutettuun)	1	2
... yrittänyt vaikuttaa johonkin asiaan jotenkin muuten	1	2
- jos olet, niin miten? _____		
... halunnut vaikuttaa johonkin asiaan, mutta et ole löytänyt keinoja tuoda kantaasi esille?	1	2

16. Haluaisitko joskus tulevaisuudessa olla töissä nuorisojärjestöissä, nuorisotyössä tai nuorisopolitiikassa?

1 kyllä      2 en      3 en osaa sanoa

Jos vastasit kyllä, niin mikä kiinnostaa sinua erityisesti ja miksi juuri se?

---

Jatkamme tutkimustamme myöhemmin haastattelemalla nuoria myös henkilökohtaisesti. Jos haluat osallistua tutkimushaastatteluun, niin voit mainita sen tässä lomakkeen lopussa. Voit kirjoittaa tähän myös muita mieleesi tulevia asioita, joita emme ole osanneet kysyä tässä lomakkeessa.

---

Haluatko osallistua digikamera-arvontaan?      1 kyllä      2 ei

Yhteystiedot arvontaa varten (vapaaehtoinen):

Nimi: \_\_\_\_\_

Osoite, sähköpostiosoite tai puhelinnumero:

---

Kiitos vastauksestasi!



## LIITE 2. KIRJE KYSELYN SAANEEN NUOREN VANHEMMILLE

Arvoisa vanhempi/huoltaja,

Oheinen kysely liittyy valtakunnalliseen nuorten vapaa-aikatutkimukseen ja on tarkoitettu perheessänne asuvalle 13–15 -vuotiaalle nuorelle. Toivomme, että tutustutte kyselyyn ja annatte sen sitten nuorelle täytettäväksi. Nuori voi palauttaa täytetyn lomakkeen ilmaiseksi tämän kirjeen mukana tulevassa tyhjässä kirjekuoressa 15.5.2005 mennessä. Palautusosoite on kirjekuoressa valmiina.

Tutkimuksen toteuttavat Nuorisotutkimusseura ([www.nuorisotutkimusseura.fi](http://www.nuorisotutkimusseura.fi)) ja opetusministeriö ([www.minedu.fi](http://www.minedu.fi)). Olemme saaneet osoitteenne Väestökisterikeskuksesta (osoite: Väestötietojärjestelmä, Väestökisterikeskus, PL 70, 00581 Helsinki).

Jos haluatte, voitte saada lisätietoja tutkimuksesta seuraavilta henkilöiltä:

Päivi Harinen  
Puh. 013 - 251 2069  
[paivi.harinen@joensuu.fi](mailto:paivi.harinen@joensuu.fi)

Sami Myllyniemi  
Puh. 020 - 7522 656  
[sami.myllyniemi@alli.fi](mailto:sami.myllyniemi@alli.fi)

Anne-Mari Keskiälo  
Puh. 020 - 755 2651  
[ansku@alli.fi](mailto:ansku@alli.fi)

Veronika Honkasalo  
Puh. 09 - 1912 4288  
[veronika.honkasalo@helsinki.fi](mailto:veronika.honkasalo@helsinki.fi)

## LIITE 3

Kuviossa 8 esitetyt pääkomponenttianalyysillä aineistosta erotetut harrastus- ja toimintaympäristöt ja niille latautuneet muuttujat:

**”Hengailuympäristöt”:** Kahvilat, baarit, ravintolat, yökerhot, pikaruokaravintolat, ostarit (Cronbachin alfa=.571)

**Kulttuurituotteisiin liittyvät ympäristöt:** Konsertit, teatteri, museot, elokuvat (Cronbachin alfa=.701)

**Uskontoon, kansallisiin kulttuureihin ja monikulttuurisuuteen liittyvä toiminta:** Monikulttuuriset kohtaamispaikat, kulttuurisen yhteisön kerhotoiminta, uskonnollisen yhteisön tai seurakunnan kerhotoiminta (Cronbachin alfa=.414)

**Opiskeluun ja itsensä kehittämiseen liittyvä toiminta:** Kuvataidekoulun, musiikkiopiston ja kansalais- tai vapaaopiston kurssit (Cronbachin alfa=.525)

**Nuorisotalon toiminta:** Nuorisotalon ”avoin” toiminta, kerhot, leirit, matkat, tapahtumat ja vain pojille järjestetty toiminta (Cronbachin alfa=.826)

Kuviossa 12 esitetyistä muuttujista rakennetut summamuuttujat ja niiden reliabiliteetikertoimet:

**Ajanpuute:** En ennätä osallistua, koska minulla on paljon läksyjä + En ennätä osallistua, koska minulla on paljon kotitöitä (Cronbachin alfa=.696)

**”Omien” kielteisyyys:** Toiminnasta ei pidetä omanmaalaisten keskuudessa + Vanhempani eivät pidä siitä., että osallistun (Cronbachin alfa=.483)

**Osallistumisen turhuus:** Osallistuminen on turhaa leikkimistä + Osallistuminen on vanhanaikaista (Cronbachin alfa=.596)

**Muiden ennakkoluuloisuus:** Muut nuoret ovat ennakkoluuloisia + Ohjaajat ovat ennakkoluuloisia (Cronbachin alfa=.608)



## SUMMARY

The report is a part of a research project “Multicultural youth, free time and participating in civic activity”. The project has been coordinated by the Finnish Youth Research Network together with the Advisory Council for Youth Affairs and the Ministry of Education.

The main objective of the project is to examine participation of multicultural youth living in Finland (e.g. immigrants, youngsters with dual nationality or youngsters adopted from abroad) in different kinds of activities organized in the forums of municipal youth work and NGO’s. The report presents results of a survey which formed the first stage of the project. 1380 13–25 -year old young people all around Finland answered the questionnaire. The young ones participating in the study represent about 50 different nationalities.

According to the results, there is a great importance of so called “hang-around-places” (bars, café’s, malls, fast-food restaurants) for the multicultural youth as an environment of their free time. By contrast, participation in activities of cultivating cultural traditions is surprisingly insignificant. The activities organized by the municipal youth clubs gather to their sphere mostly young people recently arrived to the country and young people with poor abilities of Finnish language. Multicultural meeting places are not visited very often, but they come up strongly as places where the young ones would like to go if they only had a possibility.

The results show a similar picture than previous studies measured the participation of youth when it concerns activities of NGO’s: sport clubs “swallow” the great majority of the youth engaged in hobbies. An interesting finding was, however, that (in spite of sports) participating and interest in NGO activities are more eager among multicultural youth than it is among youth with Finnish background. Multicultural youth are especially interested in activities concerning nature and human rights protection, as well as in multicultural youth work. Also resisting racism as an argument for participating is quite obvious.

In the study, biases of other young ones and youth leaders are mentioned as the main impediment for participation. Multicultural youth express their interest also in politics and societal issues more widely. This interest, however, does not turn to concrete voting practices or memberships in political parties.

The results indicate that among multicultural youth there is a lot of potential for participating in youth activities and for critical attitudes towards society as well. Creating space and possibilities for this readiness thus forms one central challenge for youth policy and youth work.